Doğan Kardeş

Ekim 1962 ★ 125 Kuruş

HAYVAN DOSTLARI

Müge Ganova

Ahmet Özer

İlknur Tabakoğlu

Hüseyin Karadeniz

Vahide Ersü

Mehmet Uysal

Şiir Yücel

Levent Yusufoğlu

Fethi Divitlioğlu

Süheylâ Bilo

Mustafa Uysal

Semih Top al

Vuslat Divitlioğlu

Asuman Yalçın

Melike Odaman

Ahmet Uysal

İbrahim Çakıroğlu

Suna Uysal

Aziz Türkvar

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı : 523 - Ekim 1962

•

Kuruluşu: 23 Nisan 1945

Fiatı: 125 kuruş

•

Aylık çocuk dergisi ✶ Sahibi: Kâzım Taşkent ✶ Yazı İşlerini fiilen idare eden: Vedat Nedim Tör ✶ Yazı İşleri bürosu: Galata, Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✶ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 - Beyoğlu ✶ Yazı İşleri için telefon: 44 74 37 - 44 05 39 ✶ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✶ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✶ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✶ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✶ Yurt dışı iki misli ✶ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✶ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✶ Basıldığı yer: Tifdruk Matbaacılık Sanayii A. Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasası»na uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
nın kültür hizmetlerinden biridir.

Atamızın İzinde

Cumhuriyetimizin 39. yılında Atamızı her zaman olduğu gibi bu yıl da saygı ile anıyoruz. Çünkü ona ulusça pek çok şey borçlu olduğumuzu biliyoruz. Onun ruhunu sevindirmek için :

A. Kılığımızdan düşüncemize kadar ileri ve batılı olmaya çalışalım.

B. En büyük vatanseverliğin çalışmak olduğunu unutmayalım.

C. Yurdumuzun ancak aydın kafalarla aydınlanabileceğini hatırımızdan çıkarmıyalım.

•

DOĞAN KARDEŞ SATRANÇ TURNUVASI BÜYÜK İLGİ İLE KARŞLANDI

Satranç meraklısı kardeşlerimiz arasında açmayı düşündüğümüz turnuva, bizi sevindirecek ölçüde büyük ilgi ile karşılandı. Geçen sayımızda bildirdiğimiz gibi turnuvamız aralık ayında başlıyacaktır. Dergimiz baskıya verilinceye kadar elimize geçen mektuplara göre aşağıdaki kardeşler turnuvaya katılacaklarını bildirmişlerdir :

Aydan Efendigil, Ömer Kutlu, Cem Deniz, İpek Cingi, Saadet Saydut, Remzi Saydut, Muzaffer Kendik, Sirak Sarkis Sirakyan, Ömer Tiryakioğlu, Doğan Kemancı, Tamer Soydan, Şeref Şenel'er, Eşref Şenel'er, Tahir Özdiril, Ceyhun Göksun, İlham Göksun, Müjdat Daryal, Aysun Kubilây, Onur Kenber, Selim Sener, Ali Bingeli, Şinasi Bingeli, Murat Tansever, İnci Zeren, Seçil Arda, Nilây Kan, Ergun Aytaçoğlu, Seçkin Ünlü, Hasan Oral Savni Avşar.

Turnuvaya katılmak istiyen başka kardeşler varsa adlarını, adreslerini ve kaç yaşında olduklarını lütfen acele bildirsinler.

•

YENİ KİTABIMIZ

Yazının Hikâyesi :

Doğan Kardeş Yayınevi, okullar açılırken sizlere bu kitabı sunmakla sevinç duymaktadır. Çünkü bu eserde yazının bugünkü duruma gelinceye kadar geçirdiği bütün safhaları zevkle ve merakla okuyacaksınız.

•

TATİL YARIŞMALARIMIZ BİTTİ

Tatil yarışmalarımız eylül sonunda bitti. Jüri heyetinin kararından sonra derece alan kardeşleri dergimizde ilân edeceğiz.

İçinde yaşadığımız

KÂİNAT

Saman-yolu ve Güneş

Bulutsuz ve aysız bir gece gökyüzüne bakarsak küçüklü büyüklü yüzbinlerce yıldız'la onların ortasında gök kubbesini, geniş bir kuşak gibi, boydan boya sarmış Saman-yolunu görürüz. Astronomi bilginlerinden öğreniyoruz ki içinde yaşadığımız kâinatta bunun gibi binlerce saman-yolu vardır. (Genç yıldızlar pek parlak beyaz renklidirler, sıcaklıkları son derece yüksektir. İhtiyar yıldızlar kırmızı renklidirler, sıcaklıkları da ötekilerden azdır.)

Pek çoğu ancak teleskopla görülebilen bu Saman-yollarının her birinde de milyonlarca milyon yıldız vardır. Gök kubbesini kuşatan Saman-yolunun kenarına yakın bir yerde orta büyüklükte, orta sıcaklıkta bir yıldız vardır, yaşı hayli ilerlemiş olduğu için sarı renkli olan bu yıldız bizim Güneşimizdir...

İnsanlar binlerce yıldan beri çeşitli vasıtalarla kâinatın esrarını çözmeye çalışmaktadırlar.

Yer Küresi

Üzerinde yaşadığımız Yer küresi Kâinatın en küçük parçacıklarından biridir ve geçmiş zamanın bilinmeyen pek eski bir devresinden beri, belli olmayan bir sebepten Güneşin etrafında dolanıp durmaktadır. Yer küresinin kabuğu ancak birkaç kilometre kalınlıktadır. Kabuğun altında kürenin iç tarafı, erimiş kaya ve metallerden karışık mâcun gibi yumuşak, fakat son derece yakıcı sıcaklıkta magma denilen bir madde ile doludur; granit ve bazalt gibi sert kayalardan vücuda gelmiş olan kabuk, magmayı örterek onu hem soğuyup donmaktan, hem de alevlenip kül olmaktan korur.

İki ateş arasında hayat

Dışı soğumuş olan Yer

küresinin içindeki magmanın yakıcı ateşi ile, etrafında dolandığı yıldızın, yani Güneşin ak-kor derecede sıcak ateşi arasında insanlar, hayvanlar ve başka canlılar bulunmaktadır. Güneş enerjisinde uzunca bir süre artma veya eksilme gibi bir değişiklik olursa canlı varlıklar toptan telef olurlar, Yer küresinde hayat sona erer.

İçinde yaşadığımız kâinattan bir köşecik.

En Büyük Hârika: İnsan Dimağı

Böyle olmakla beraber, Yer küresinin üzerinde küçücük bir hayat unsuru'nun içinde dedir ki Zekâ uyanmıştır. Kâinatın en büyük harikası yıldızların ve saman-yollarının varlığı değildir, o varlıkların sırlarına akıl erdiren, onları birbirine bağlıyan kanunları keşfeden insan dimağıdır.

Yıldızlar

Şair yıldızların ebediliği üzerine şiirler yazar, gemici gemisinin tutacağı yolu gök yüzünde bu ışıklı sabit noktalara bakarak tâyin eder. Astronomi bilginleri ise sabit yıldız yoktur derler. Meselâ herkesin bildiği iki parlak yıldızı alalım. İkizler burcunun ikizleri: Kastor ile Polluks. Gök yüzünde birbirine yakın, ikisi de aynı derecede parlak, yerlerinde daima sabit olan bu iki yıldız, daha eski Yunanlılar onlara bu adları takmadan önceki çok eski zamanlarda da ikiz sayılmışlardı.

«İkizler»: Kastor ve Polluks

Teleskoplar vasıtasiyle çekilen fotoğraflar ispat etti ki bu iki yıldız arasında hiç bir münasebet yoktur. Yolları ayrıdır. Kastorun dünyamıza uzaklığı Polluksun uzaklığının hemen hemen bir buçuk misli kadar daha

büyüktür. Bunlar Yer küresinden, ebedilik içinde bir an demek olan şimdiki duruma göre, birbirine yakın gibi görülen iki yabancıdır. Bizi onlardan ayıran mesafe o kadar büyüktür ki bu mesafe içinde onların yer değiştirme hareketleri sezilemiyecek derecede küçük ve belirsiz kalmaktadır. İnsan gözü bunu göremez.

Ama daha garibi de var: Yalnızca Kastor yıldızına teleskopla bakarsak bir değil, iki yıldız görürüz, birbirinden Yer küresini Güneşten ayıran mesafeden yüz kere daha büyük bir mesafe ile ayrı iki yıldız. Hepsi bu kadar da değil. Bugünkü rasathanelerde bulunan ayırma gücü pek büyük teleskoplarla bakarsak yalın gözle tek bir yıldız gibi görünen şeyin gerçekte çifter çifter gruplanmış altı yıldızlık bir küme olduğunu keşfederiz. Bunların her biri kendi ayrı yörüngesinde, kendi ayrı hızı ile dönmektedir.

Kâinatta her şey Hareket halinde

Astrofizik denilen gök fiziği ilmi bize gökyüzünün en sakin zamanlarında bile fezada hadsiz hesapsız güneşin, sarsılmış gazların molekülleri gibi, ayrı ayrı yönlerde hareket halinde olduklarını gösteriyor. Vega yıldızı saniyede 13 km hızla bize doğru gelmektedir; Aldebaran saniyede bir o kadar hızla bizden uzaklaşıyor. Büyük Ayı küme'sinin son iki yıldızı bir yöne giderken öteki yıldızları daha büyük bir hızla başka yöne gidiyorlar.

Bizim kendi yıldızımız, yani Güneş de bunlar gibidir. Saman-yolunun dış kenarına doğru saniyede 19 km hızla gitmekte ve dünyamızla, güneş sisteminin öteki gezegenlerini de beraber götürmektedir: Aynı zamanda Güneş sistemi de saniyede 240 km hızla pek muazzam bir kavis çizerek bizim Saman-yolunun dönüşüne uyup onunla birlikte pek muazzam bir çarkı-felek fişeği gibi dönmektedir.

Gök kubbesinde gördüğümüz : Geçmiş zaman

Kâinat bize bugünkü hali ile değil, geçmişte bir «Manzara» olarak görünmektedir. Meselâ Güneş bize daima 8 dakika önceki hali ile görünür, çünkü Güneşin ışığı dünyamıza 8 dakikada gelmektedir. (Fezada mesafeler o kadar büyüktür ki bunları sadece mesafe ölçüleri ile belirtmek çok müşkildür. Bu sebeptendir ki Astronomide büyük mesafe ölçülerini ışığın hızına nispetle tâyin etmek kaide olmuştur. (Işığın hızı daima saniyede 300.000 km. dir ve bunu geçen daha büyük hız da yoktur). En parlak yıldız olan Sirius bize daima 9 yıl önceki hali ile gözükür. Ülker küme'sini 500 yıl önceki hali ile görmekteyiz.

Fosil Işıklar

Andromeda küme'sinin yanında bulutsuz ve aysız gecelerde kuvvetli bir gözle görülebilen solgun ışıklı, ay büyüklüğünde bir Saman-yolu vardır ki biz-

İlâncılık 6242 — 14

TABİAT GÜLÜYOR

Sonbaharda güneşli bir gün,
Sanki gülüyor bütün tabiat.
Bulutlar bugün unutmuş
Gamı, kasaveti, ağlamıyor,
Güneşe yol açıyor... ...
Güneş bulutların arasından
Bütün tabiatı selâmlıyor.
Kuşlar cıvıl cıvıl
Sanki ilkbahar.
Fakat sonbaharı hatırlatan,
Analarından ayrılmış gibi
Oksüz, boynu bükük
Sarı yapraklar...

Nigâr Yeşildeniz

den iki milyon ışık yılı uzaktadır. Bu insan gözünün görme gücünün son haddidir. Fakat teleskopla milyarlarca ışık yılı mesafeyi aşmak mümkündür. Göğün bu kadar uzak bucaklarından gelen ışıklara «fosil ışıklar» deniliyor. Gerçekte, bunlar yeryüzünde bulunan fosillerin en eskilerinin yaşadıkları devirlerden daha eski bir çağdan gelmektedir. Bir gaz zarının, bir toz zerresinin bile durdurabileceği derecede hafif olan ışığın saniyede 300.000 km. sabit bir hızla yüz milyonlarca yıl sürüp gidebilmesi hayret edilecek haldir. Bu kadar uzaklardan bize gelen ışıkların sadece varlıkları bile fezanın nispî boşluğunu gösterir ve genişliği hakkında fikir verir.

Yıldızların Sayısı

Gök kubbesinin parça parça fotoğraflarını çekmek yolu ile yıldızların sayısını tâyin etmek mümkündür. Birleşik Amerika Harvard Üniversitesinin rasathanesinde bir fotoğraf klişesi vardır ki 35×45 cm. bir plâk üzerinde 2000 Saman-yolu belirtmektedir. Kâinatı teşkil eden bütün Saman-yollarının sayısına gelince bunun 500 milyon kadar olacağı tahmin ediliyor.

Bir Saman-yolunda kaç yıldız var? Bizim Saman-yolumuzun bazı kesimlerinde sayımlar yapılmıştır. Harvard'ın genç astronomlarından biri şimdiye kadar iki milyondan ziyade yıldız saymıştır. Bu rasatlardan alınan neticeler üzerine yapılan tahminlere göre bizim Saman-yolunda 100 milyar kadar yıldız bulunduğu kabul edilmektedir. Fakat başka Saman-yollarının pek çoğu bu nispete erememiştir.

Fezanın Büyüklüğü

Kâinatın boyutları hakkında bir fikir edinmek için bu boyutları bir ölçek nispeti içinde küçültelim. Farzedelim ki yer küresi bu cümlenin sonundaki nokta kadar küçültülmüş olsun. Bu halde çapı 0,5 mm. olur. Küremizin ortalama çapı 13.000 km. 0,5 milimetreye, yani 1/26 000 000 000 ölçeğine göre küçültülünce Kâinatın öteki boyutları da o ölçek nispetinde küçülecektir... Bu suretle aşağıdaki kıyaslama neticelerine varırız:

Yer'le Ay arasındaki mesafe: 16 mm.

Yer'le Güneş arasındaki mesafe: 6 metre.

Yer'le en yakın yıldız arasındaki mesafe : 1617 km.

Saman-yolunun çapı : 37 600 000 km. kadar.

Yerden Andromeda Saman-yoluna kadar mesafe : 752 370 000 km. kadar.

İşte Kâinatın içinde yaşadığımız pek küçük bir parçacığının boyutlarına ait mikyasla indirilmiş nispetler bunlardır.

(L. D.'den) - A. B.

Küçük Balerin

«Anneciğim, önümüzdeki hafta gelecek olan baleyi seyretmeyi ne kadar isterdim».

Güler böyle diyerek annesine yaklaştı. Kendisi de bale yaptığından, bütün gelenleri seyretmek isterdi.

Ayten Hanım gülümsedi:

«Gel Güler elbiseni prova edelim».

Bu, çok güzel mavi bir bale elbisesiydi. Güler bunu giyince perilere benzedi. Ayaklarına da aynı renkten pabuçlarını geçirdi. Hele annesi, mavi beyaz tacını da başına koyunca, tanınmıyacak hale geldi. Sevinçle odanın içinde dansetmeye başladı.

Annesi:

«İnşallah başarırsın kızım. Hadi, geç kalacaksın, mantonu giy de git» dedi.

Sokağa çıkan Güler, sert bir rüzgârla karşılaştı. Bereket tiyatro yakındı. Babasının ölümünden beri Gülerle annesi sıkıntı içinde yaşıyorlardı. Annesi dikiş dikiyor, geçimlerini sağlıyordu. Güler de annesine yardım etmek istiyordu. Bir gün gazetedeki ilânı görünce, yerinde duramadı: Genç bir balerin aranıyordu.

Bunu öğrenen kızcağız hemen verilen adrese gitmiş, kendisine bugün için gelmesini söylemişlerdi. Acaba kabul edilecek miydi? Eğer tiyatroya girebilirse eline biraz para geçecek, onun için gece yarılarına kadar dikiş dikerek para kazanmaya çalışan annesine az çok yardım etmiş olacaktı.

Saat ilerlemişti. Güler adımlarını sıklaştırdı. Ama bir takım düşüncelere daldığından, bastonuna dayanmış bir ihtiyara çarptı. Adamcağızın yüzünde ıstırap okunuyor, soğuğa rağmen alnında terler parlıyordu. Güler, biraz daha yaklaştı. İhtiyar düşecek gibiydi. Kolunu tutarak: Affedersiniz efendim size bir yardımım dokunabilir mi? dedi. Titrek bir ses cevap verdi: «Zannederim, sis beni tıkadı. Kalbim çok fena. Bana bir taksi çağırabilir misiniz?»

— Tabii efendim. Ama biraz oturun, şurada bir sıra var.

Adamcağız ilerledi hemen oraya çöktü. Güler, çok geçmeden taksiyle geldi. Ama o gözlerini kapamış, zor nefes alıyor-

Fransızcadan çeviren

Füsun TOPÇUGİL

du. Hemen şoförle beraber kollarından tutup, otomobile koydular. Adam güçlükle adresini verebildi, sonra bayıldı. Güler onu bırakamadı. Tiyatronun saati gelmişti. Bu onun belki son şansıydı. Fakat insanlık vazifesini yapmalıydı.

Yolda ihtiyar kendine geldi:

— Kızım, yolda fenalaştığım zaman galiba sen bana yardım etmiştin. Halâ da buradasın.

— Otomobil geldiği zaman daha da fenaydınız, sizi bırakamadım. Herhalde bana kızmadınız.

Adam gözlerini kapadı, çok memnun olmuştu.

— Ne kadar iyisin kızım, ne kadar iyisin.

Sonra yorulmuş gibi sustu. Taksi uzun zaman gitti. Güler artık sahneye çıkamazdı. İçinde bir üzüntü duydu. Annesine ne cevap verecekti. İyilik ettiği için talihi ona yardım etmiyecek miydi?

Yavaş yavaş ihtiyar da kendine geliyordu. Taksi durduğu zaman yardımsız inebildi.

İhtiyar:

— Bana çok büyük bir iyilikte bulundun sevgili çocuk, benimle biraz kalır mısın? Sana bir şeyler ikram ederdim, dedi.

Nasıl olsa saat geçmişti. Güler kabul etti.

Onu çok güzel döşeli bir salona aldılar. Hizmetçi sobayı yaktı. Küçük çörekler getirdi.

Güler, ev sahibinin gösterdiği koltuğa oturunca, paltosunun arasından elbisesi meydana çıktı. Bunun üzerine ev sahibi telâşlı telâşlı konuşmaya başladı:

— Aman allahım dans mı edecektin? Galiba ben mani oldum. Bir taksi çağırayım da zamanında yetiş.

Güler artık saatin geçtiğini söyledi. Sonra da: «Hiç üzülmemek lâzım» diye ilâve etti. «Galiba ben boyumdan büyük işlere burnumu soktum.»

— Ne işi?

KİM BİLİYOR?

1. **Erimeyen buz var mıdır?**
2. **Bitkiler dünyasında en sür'atli büyüyen ağaç hangisidir?**
3. **Kurbağalar kış uykusuna yattıklarında nasıl nefes alırlar?**

(Cevabı S. 20 de)

Bir kere başlamıştı, devam edip anlattı: Tiyatroya gidip konuştuğunu, sahneye çıkıp annesine biraz olsun yardım etmek ümidini...

— Bu gece cebimde bir anlaşmayla eve döneceğimi zannetmiştim. Annem ne kadar memnun olacaktı. Ama artık bunları bırakalım. Zaten yeni başlıyacaktım.

Ev sahibi bir müddet düşündü. Sonra: «Acaba benim için danseder miydiniz?» diye sordu.

— Sizi memnun edersem tabii.

Hemen bale pabuçlarını giydi. Odanın büyüklüğüne baktı. Bu ona daha büyük olan sahneyi hatırlattı. Kalbinde bir burkulma oldu. Sonra bir kelebek gibi dans etmeye başladı. Dertlerini unutmuş, kendini müziğe kaptırmıştı.

İhtiyar, baleden anlıyan bir insan gibi, onu seyrediyordu. Güler nerede olduğunu unutmuştu. En sonunda reverans yaparak durdu.

Ev sahibi:

«Bale yapan küçük kız bu mu?» dedi.

Gülünç olduğuna kanaat getiren Güler: «Gördünüz ya bir şey bildiğim yok» diye cevap verdi. «Sizi rahatsız ettim».

İhtiyar, gülerek ona bakıyordu.

— Fevkalâde büyük bir istidat! Benimle çalışmak ister miydin?

— Sizinle mi?

— Evet, benimle ya. Baleyi çok severim. Yıllardır bu işle uğraşırım. Birçok yıldız tanıdım. Sen de onlar gibi olacaksın. Eğer benimle çalışmak istersen, istikbalini teminat altına alırım.

Güler heyecandan bir şey söyliyemiyordu. Ancak biraz sonra cevap verebildi. «Çok çok teşekkür ederim. Ne kadar iyisiniz. Sizi memnun etmeğe çalışacağım.»

— Yalnız seni düşünmiyeceğim. Annen galiba terziydi. Senin elbiseni de o dikmişti değil mi?

— Evet o efendim.

— İki türlü anlaşmaya ne dersin. Elbisen fevkalâde. Bütün bale yapanlarınkini de annen dikebilir mi?

Birkaç hafta sonra Gülerin ismi, tiyatro afişlerinde görüldü. İlk defa sahneye çıkacağı için herkes onu merakla bekliyordu.

Giyinme odasında heyecanlanan Gülere bir buket gül gelmişti. Üzerinde:

«Bana yaptığın hizmetten dolayı tekrar teşekkürler...

İhtiyar dostun Ahmet»

yazılıydı. Ne kadar iyi bir insandı. Bir de teşekkür ediyordu. Halbuki Güler her şeyini ona borçluydu.

Sahneye çıkınca, güzel elbisesi, sevimli yüzüyle Güler herkesin hoşuna gitmişti. Tekrar tekrar sahneye çağırıldı. Bütün balerinler selâm verdikten sonra Ahmet Bey sahneye geldi. Güleri methettikten sonra, annesine de çok şey borçlu olduklarını söyliyerek teşekkür etti.

Kayın

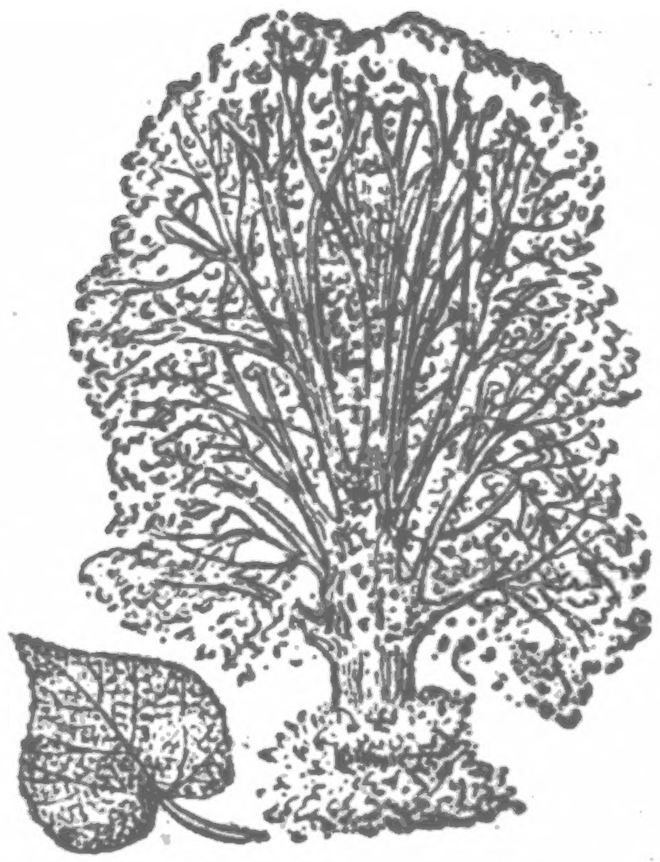

Ihlamur

Meşe

Ağaçlar en değerli dostlarımızdır

ODAMDAKİ masanın başına geçtiğimde, pencereden bakınca gözüme ilk çarpan şey geniş çayırın ortasında yükselen ulu ıhlamur ağacıdır. Bir keresteciye göre, bu ağacın değer taşıdığını pek sanmam. Çünkü kalın gövdesi iğri büğrü ve üstü girinti çıkıntılılarla kaplı. İncecik dalları yay şeklinde bükülerek aşağıya doğru sarkmışlar. Fakat bizim için sınırsız bir değeri var bu ağacın. Yılın her mevsiminde onda ayrı bir güzellik buluyoruz. İlkbahar başlangıcında kuşlar yuva yapmak için dalları arasında uçuşurlar, çok geçmeden de gövdedeki kovuklara kiracılar taşınır.

Her yıl, tomurcukların patlıyarak narin yaprakların meydana çıkmasını merak ve tatlı bir heyecanla bekleriz. Yaz ortalarına doğru çalışkan dostlarımız arılar, mis kokulu çiçekler arasında harıl harıl çalışırlar. Sonbaharda yapraklar sararak birer ikişer dökülmeğe başlarlar. Geride kışın çoğu zaman kapalı olan gökyüzüne doğru uzanan koyu renkli dallardan meydana gelmiş, ustaca işlenmiş bir oymayı andıran kıvrımlı bir ağaç kalır. Kırağılı gecelerde ayışığı altında her bir dal parlak buz billûrlariyle parıldarken yaşlı ulu ağaç etrafa peri ülkelerinin sanki sihirli havasını yayar.

Ağaca bakınca, yüzyıllar öncesi onu diken kimseyi düşünmeden edemem. Kendisinin ağaçları çok seven bir kimse olduğu, bahçeyi ağaçlarla âdeta tıklım tıklım doldurmasından açıkça seziliyor. Anladığıma göre, adam bunları dikerken bu minicik fidanların büyüyünce bu kadar geniş bir yer kaplıyacaklarını hesaba katmamış. Eve taşındığımızda, bir kısım bitkiler bozulmağa yüz tutmuş, bazı çalılıklar ve ağaçların dalları birbirine girmiş, bahçe karmakarışık, bakımsız bir orman halini almıştı. Fazlalıkları kesip düzelterek gelişmekte olan ağaçlara gereken alanı açtık. Geçici bitkilerin yerine de kiraz ve manolya fidanları diktik.

Arkadaki meyva bahçesini de düzenliyerek artık hayli yaşlanmış olan ağaçlardan birkaçını söküp yerine yeni-

HERKES GELECEĞİNİ KÜÇÜKTEN HAZIRLAR

Çocuklarını seven, onların geleceğini düşünen ana babalar, yavrularını Doğan Sigorta'nın tahsil ve çeyiz sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa elde edilecek istifade o kadar fazla olur.

lerini diktik, geri kalanını da budadık. Böylece önümüzdeki yıllarda, bol bol elma, erik ve armut yemeyi güven altına almış olduk.

Bütün bu temizlik ve düzenlemeden bize bir sürü kereste ve yakacak odun çıktı. Bu arada odun cinslerinin de özelliklerini iyice öğrendim. Şimdi artık elmanın çıtır çıtır yandığını, yanarken de mis gibi koktuğunu, en iyi yakacağın meşe olduğunu biliyorum. Eğer elde edeceğimiz oduŋu, kazanacağımız parayı düşünerek kerestelik ağaçları satsaydık, diğerlerinin de dallarını yakmak için kesmiş olsaydık bütün kuşlar kaçacak, rüzgâr ıslıklar çalarak estiğinde çıplak toprak nemini büsbütün kaybedecek, sulak, gölgelik ağaç diplerinde yetişen bitkiler de ölüp gidecekti. Yani kısacası birbirlerinden faydalanan ağaçlar, bitkiler, kuşlar ve böcekler birkaç gün içinde mahvolacak, başka bir deyişle tabiatın dengesi bozulacaktı.

Birkaç kucak odun için güzel bir bahçeyi ortadan kaldırmak son derece çirkin bir şeyse de, bunun sonu pek büyük bir zarara sebep olmaz. Fakat bu iş daha büyük çapta yapılırsa meselâ binlerce dönümlük bir toprak üzerindeki bütün ağaçlar kesilir, üstelik de yerine hiçbir şey dikilmezse bunun ardından bir takım felâketler birbirini kovalamakta gecikmez. İşte tabiatın dü-

zeni asıl o zaman bozulur. Bu çeşit bir davranış yüzünden etrafın çoraklaşıp çöl haline gelmesi olağan bir şeydir.

Böyle bir şey nasıl olur? Ormanlardaki ağaçların dalları toprağı fazla güneş ışığından yağmur ve fırtınanın etkilerinden koruyan bir örtü gibidir. Üstelik ağaçların kökleri de toprağın dağılmasını, bunların rüzgârla uçup gitmesini ve kaymasını önlerler. Ayrıca ormanlarda ağaçların meydana getirdiği duvar, ortalığı kasıp kavuran fırtınaların hızını kırmaktadır. Etrafınıza dikkatle bakarsanız ağaçların daha başka ne gibi faydaları olduğunu kendiniz de ortaya çıkarabilirsiniz. Bir iki ağaç koskocaman bir bahçeyi çeviren çiti desteklemeğe, bir sürüyü gölgelendirmeğe yeter. İncecik bir ağaç şeridi de rüzgârın hızını keserek çiftçilerin ekinlerini gayet güzel koruyabilir. Korularda ve ormanlarda toprak nemli ve gübre bakımından da çok zengindir. Ağaçların yaprakları sonbaharda dökülerek çürürler ve toprağın humusunu arttırırlar. Yağmur yağdığında toprağın derinliklerine yavaş yavaş geçer. Ağaçlar kendilerine gereken nemi kökleriyle alırlar. Suyun geri kalanı da toprak tabakasının altındaki kaya katına varıncaya kadar ağır ağır yoluna devam eder. Sonunda civardaki göl veya nehirleri besliyen yer altı kaynakları-

Dişbudak

na katılır.

Birçok kimseler, ormanların yağmur getirdiği kanısındadırlar. Bu konuda şöyle bir fikir ileri sürülmektedir.

Kurak ve sıcak bölgelerde hava ısınarak genişlemekte bu yüzden de yağmur bulutları atmosferin üst kısımlarına yükselmektedir. Bunlar ormanların üstündeki serin hava kütlelerine çarpınca bulutlardaki su buharı yoğunlaşarak yağmur haline gelmektedir.

Ormanların bir yerin iklimi üzerinde yaptığı değişiklikler konusunda fazla bir şey söylenemezse de ağaçların kesilmesi sonunda erozyon denilen toprak aşınmasının yaptığı zarar herkesçe bilinmektedir.

Gerek ev yapmak, gerek arsa açmak gerekse odun elde etmek amaciyle ormanlar kesildiğinde veya ateşe verildiğinde toprak çıplak kalır. Esen rüzgârlar, yolları üstünde hiç bir engele rastla-

madığından üst kısımdaki verimli toprak tabakasını da alıp götürürler. Bu durum sıcak ve kuru ülkelerde yağışlı yerlerden daha çok olagelmektedir. Sonunda rüzgâr bütün toprak tabakasını taşır götürür ve bunun altından hiç bir şeyin yetişmesine yaramıyan kayalar çıkar. Bu arada yağan yağmurların da derinliklere işlemesine sebep olacak bir kök, veya yaprak katı olmadığından sular taşlar üzerinden çarçabuk nehirlere ulaşır. Bu yüzden nehirler kabarır, bazan bu hızla akan yağmur suları yamaçlardaki toprakları da beraberlerine alarak nehirlere indirirler. Böylece felâketler birbirini kovalar. Bütün bunlardan en çok zarar gören de düşünmeden ağaçlara balta sallayan veya kibriti çakanlar, yani insanlardır.

Eski uygarlıkların çoğuna son veren bu türlü felâketlerdir. Günümüzde de bunların örneğini görmek mümkündür. Meselâ Amerika'nın batı bölgesinde ilk yerleşen ler tarla açmak için ormanları kesip toprağı sürmüşlerdir. Burası öylesine kuvvetli bir rüzgâr aşınımına uğramıştır ki, bugün Toz Kâsesi adıyla anılmaktadır.

Artık ormanların kereste sağlamaktan başka faydaları olduğu herkes tarafından iyice anlaşılmıştır. En başta, toprağın kayma ve aşınmasına engel olurlar. Yeryüzünde yaşıyan insanların günün birinde açlık tehlikesiyle karşılaşmaması için ormanların koruma ve bakımında herkesin el ele verip sıkı bir işbirliği yapmaları gereklidir.

Bunları

Marko Polo Çine kara yoluyla gitmişti

1271 yılında Venedikli bir genç, Marko Polo, babası ve amcasıyla birlikte Çin'e gitmek üzere yola çıktı. Tüccar olan baba ve amca ticaret için daha önce de Çin'e gitmişlerdi. Bu defa Moğol İmparatoru Kubilây Hana Papa'dan bir mektup da götürüyorlardı.

Genç Polo, yol üstünde rasladığı güzel ve ilgi çekici her şeyi defterine kaydediyordu. Bağdat, Hindikuş dağlarındaki geçitler, Gökçölü bunların başında geliyordu.

Kubilâyın sarayına ancak üç yıl süren uzun bir yolculuktan sonra varabildiler.

Marko Polo Çinde gördüğü şeylere hayran olmuştu. Ona göre burası harikalar ülkesiydi. Çinliler, daha o zaman, kâğıt para kullanmasını, maden kömüründen faydalanmasını, kitap basmasını biliyorlardı.

Merih Gezegeninde su var mı?

Leningrad dolaylarındaki Pulkova gözlem evinde gök cisimlerini inceleyen astronom Nicolas Kozyrev'e göre Merih gezegeninde su bulunmaktadır. Yalnız bu kar ve buz şeklindedir. Sovyet bilgini Merih'in dünyaya en çok yaklaştığı 1954, 1956, 1961 yıllarında Kırım gözlem evinden alınan tayf fotoğraflarını inceliyerek Merih'in atmosferinde ışığın yayılmasına bakıp gezegende su olduğu sonucuna varmıştır.

Unesco'dan

Biliyor muydunuz?

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Seçim ve Cumhuriyet

Karagöz — Söyle bakalım, bizde Cumhuriyet hangi ayda ilân olundu?

Karagözcük — Onu bilmiyecek ne var babacığım? 29 Ekimde.

Karagöz — Peki Cumhuriyetin ilân tarihini bildin. Ama Cumhuriyetin ne olduğunu da söylersen benden sana bir aferin var.

Karagözcük — Öğretmenimiz geçen gün derste idarelerin en iyisi Cumhuriyettir dedi.

Karagöz — Niçin olduğunu da söyledi mi?

Karagözcük — Söyledi. Padişahlıkla, Kırallıkla idare edilen memleketlerde durum tesadüflere bağlı kalırmış. Soy-sop yoluyla başa geçen kimse aklı başında ise işler iyi gidermiş, ya Allah korusun zalim hattâ deli ise milletin vay haline.

Karagöz — Doğru, çok doğru. Hattâ bizim padişahlarımızdan birine deli lâkabını takmışlardı hatırlayabildin mi?

Karagözcük — Öğretmenimiz söylemişti ama şimdi aklıma gelmiyor.

Karagöz — Deli İbrahim değil mi?

Karagözcük — Evet, evet şimdi hatırladım. Hattâ havuzdaki balıklara da altın paralar, inciler atarmış.

Karagöz — İşte böyle adamlar milletin başına geçmesin diye bir yol düşünmüşler. Sonunda seçim yolunu bulmuşlar.

Karagözcük — Anlıyamadım, geçim yolu mu dediniz?

Karagöz — Hayır, seçim yolu. Yani millet başına getireceği adamları kendi seçecek.

Karagözcük — Nasıl seçecek?

Karagöz — Oy'unu kullanarak. Her dört yılın sonunda millet, kadın - erkek sandık başına giderek istediği adama oy verecek.

Karagözcük — Cumhuriyet dediğimiz şey bu kadar kolay demek.

Karagöz — Yoo, hiç de öyle değil. Adam seçmeyi sen kolay mı sandın. Atalarımız boşuna «hayvanın alacası dışında, insanın alacası içinde» dememişler... Memlekete gerçekten hizmet edecek, kendisine verilen yetkileri kötüye kullanmıyacak adamları seçmek ne kadar zordur bilsen. Millet bu işte yanılırsa yani seçilmemesi gerekenleri başına getirirse bütün ümitler boşa gider.

Karagözcük — Peki babacığım, yanılmamak için ne yapmalı?

Karagöz — Ne mi yapmalı? İyi ile kötüyü, gerçekle yalanı, hakiki politikacı ile sahte politikacıyı birbirinden ayıracak duruma gelmeliyiz. Bunun da yolu okumak, öğ-

(Devamı S. 39 da)

ATATÜRK

Adın, kulağımdaydı
Doğduğumda,
Seni görseydim eğer
Çok sevinirdim Ata'm.

Nuriye Öcal

Çocukları çok seven ve onlar için şarkılar yazan ünlü sanatçı

BRAHMS

EĞER ünlü piyanist Clara Schumann olmasaydı belki de Robert Schumann adını hiç duymıyacaktık... Eserlerinin değeri bakımından ölümsüz besteciler arasında yer alan Schumann'ın yaratma gücünü besliyen, kendisini her bakımdan destekliyen, ününün müzik dünyasında derin kökler salmasına sebep olan da yine odur. Başka bir müzik dehasının Brahms'ın da, sanat hayatındaki başarılarında yine Clara Schumann'ın adı geçmekte ve dostluğunun etkileri görülmektedir.

Brahms'la Schumann'ın ilk tanışması

1853 yılında Schumann 43, karısı Clara 34 yaşındayken, bir gün Düsseldorf'daki evlerine yirmisinde bir delikanlı onları ziyarete geldi. Bu genç, bestelediği bazı piyano parçalarını Schumann'ın dinlemesini istiyordu. O sıralarda hayli ağır bir hastalığın, beyin yorgunluğunun pençesinde bulunan Schumann ilkin bundan pek memnun olmadı, fakat Brahms piyano başına otur-

duktan bir iki dakika sonra genç adamın güçlü bestelerinin etkisiyle Schumann'ın karamsar yüzü aydınlandı. Yanına karısı Clara'yı da çağırdı. İkisi birlikte saatlerce onu dinlediler. O günden sonra da Brahms, Schumannların en seçkin misafirlerinden biri oldu.

Schumann hastalanıyor

Bu tanışmanın üzerinden daha iki yıl geçmeden Robert Schumann'ın hastalığı hayli ilerlemiş bu yüzden de akıl hastahanesine yatırılmıştı. Bir yıl sonra da Bayan Schumann yedi çocuğunun geçimini sağlamak için tekrar konser sahnelerine çıkmak zorunda kalmıştı.

Baba Schumann eve getirildiğinde evdeki hava büsbütün durgunlaşmıştı. Çocuklar babalarını rahatsız etmemek için parmaklarının uçlarına basa basa dolaşıyorlar, gürültü çıkmasın diye büyük bir gayret sarfediyorlardı. Hizmetçi, ev işlerinden baş kaldırıp da çocuklarla uğraşmaya vakit bulamıyordu. Evde ayrıca bir de dadı vardı. Çocukların en büyüğü on dört yaşındaki Marie de ufaklara göz kulak oluyor, daha büyük olan kardeşlerine de müzik öğretmenliği yapıyordu. Marie küçük bir anne gibiydi fakat o da çok

meşgul olduğundan çocuklara pek vakit ayıramıyordu.

Brahms çocukları çok severdi

Babanın hastalığından önce evde öyle neşeli, öyle canlı bir hava vardı ki şimdi çocukların hepsi bu yeni durumu yadırgıyorlardı. Anne baba sevgisine hasret kalmışlardı. Günün birinde buraya uğrıyan genç Brahms ıssız eve neşe, hayat ,canlılık getirdi. Ceplerinden boşalttığı türlü türlü yemişlerle ve bunlardan çok tatlı gülüşüyle çocukların sevgisini çarçabuk kazanıverdi. Onların her biriyle ayrı ayrı ilgileniyor, kendilerini memnun etmek için elinden geleni yapıyordu. Çocukların kimisini omuzlarına kimisini kucağına oturtuyor hattâ bu talihsiz yavruları biraz olsun güldürebilmek için merdiven trabzanından bile kayarak iniyordu.

Çocuklar bu neşe kaynağının etrafından ayrılmaz olmuşlardı. Brahms akşam üstleri onları peşine takıp uzun yürüyüşlere çıkarıyordu. Eve döndüklerinde çocukların bazısı daha sofra başında uyuyakalıyordu.

Brahms evin üst katındaki bir odayı kiralamıştı. Burada bir yandan besteler yaparken, vaktinin büyük bir kısmını da çocuklarla, onlara müzik dersi vererek, gezmelere götürerek beraber oyunlar oynıyarak, yeya onlara tatlı tatlı hikâyeler söyliyerek geçiriyordu.

Bu arada Clara Schumann'a sık sık mektup yazarak ona çocuklarından uzun uzun bahsetmeyi de ihmal etmezdi. İşte Brahms'ın yazdığı o mektupların birinden bir parça:

«Eugenie üşütmüş herhalde. Hiç iştahı yok, ateşi var. Durmadan da uyuyor. Ötekilerin hepsi çok iyi. Fakat bir sürü şeker yedikleri halde daha alfabeyi pek sökemediler. Geçen pazar Berta (hizmetçi) Marie ve Elise ile Graferberg'e gittik. Öğleden akşam sekize kadar orada kaldık. Çok neşeliydik sık çalılıklar arasında atlarımızı dört nala sürdük. Hava da fevkalâdeydi. Dün akşam ne oldu biliyor musun? Ludwigle beraber yattık. Onu yatağa yatırdım, güzel rüyalar görsün diye de senin resmini gösterdim. Küçük, sabahleyin erkenden uyandı sonra da kendisiyle iyi bir güreş tuttuk.

Çocuklara ait iyi haberlerim var. Her gün biraz daha serpiliyorlar neşeleri canlılıkları gittikçe artıyor. Kocaman bir torba şeker alıp sakladım. Benden bir tek şeker koparabilmek için gerçekten çok çalışmaları gerekiyor.»

Piyanist, anneye mektubun diğer bir kısmında da çocuklarının boş vakitlerinde, oyun saatlerinde eğlenmek için piyano çaldıklarını müjdeliyordu.

(Devamı S. 39 da)

ELİM

Elimin beş parmağı var,
Hepsi ayrı işe yarar.
Şu beriki küçük adam,
Dört kardeşe bakar tamam.
İkincisi yol gösterir,
Türlü işaretler verir.
Çalımlıdır orta parmak,
Sanırsın bir uzun kavak.
Şu gördüğün yüzük taşır,
Haspaya da ne yaraşır.
Küçük serçe yaramazdır,
Hem akıllı, hem kurnazdır.
Beş kişilik bu aile,
Yaşar gider güle güle.
Herbirisi bir iş yapar,
Çalışmaktan güzel ne var?

SABİH ŞENDİL

Doğruluktan Ayrılırsak

ŞAHISLAR :

Kıral	At Taciri
Prenses	Kuyumcu
Dürüst Değercibaşı	Kuyumcunun Kızı
Hileci Değercibaşı	Kıralın Adamları

(Sahne, Kıral Shadraha'nın sarayında ülkenin dört bucağından getirilen her şeyin değerlendirildiği büyük salon. Sahnenin yan tarafında yüksekçe bir yerde Kıralın tahtı bulunur. Perde açıldığında Kıral tahtında oturmaktadır. Hemen yanında kızı Prenses Shakuntala görülmektedir. Malların değerini takdir eden Dürüst Değercibaşı da ortadaki terazinin yanında durmaktadır).

Dürüst Değercibaşı — Sözlerime iyice kulak verin. İçinizde en ufak bir kuruntu kalmasın. Burası ülkemizin başlıca değer biçme yeridir. Herşeye hak ettiği değerin konulacağına bütün kalbinizle inanmalısınız. Yetiştirdiğiniz, yakaladığınız veya bulduğunuz ne var ne yoksa hepsini buraya getirdiğinizde gerçek değerini öğrenirsiniz. Burada herşey dürüstlük temeline göre değerlendirilmektedir.

Prenses — Böyle önemli bir işin özü sözü doğru kişilerin elinde bulunması ne iyi bir şey değil mi babacığım?

Kıral — Pek sandığın gibi değil! Herşeye gerçek değerini ödeyince ben nereden kâr edeceğim sonra?

Prenses — Ama, babacığım, bir kıralın herşeyden önce halkına iyi bir örnek olması gerekmez mi? Eğer siz de böyle düşünürseniz onlara doğruluk yolunda kim önderlik eder sonra?

Kıral — Bu türlü sözlere kulak vermeğe kalkarsam çok geçmeden fakir halktan hiçbir farkım kalmaz (At taciri girer).

At taciri — (Dürüst Değercibaşıya) Ister inan ister inanma taa Ganj nehrinden buraya kadar dolu dizgin geldim. Bak atta en ufak bir yorulma izi görebiliyor musun? Bu dediklerimi de göz önünde tutarak bunun değerini söyle bana.

Dürüst Değercibaşı — Güzel bir at doğrusu. Fiyatını ne üzerinden koyalım? Yiyecek mi, altın mı, yakut mu yoksa ipek mi, ne istersin?

At taciri — Altın üzerinden olsun.

Dürüst Değercibaşı — Peki, on altın eder bu. (Kesesinden on altın çıkarıp adama verir).

At taciri — On altın da az değil doğrusu. Burada her şeye gerçek değerinin verildiğini görmek ne büyük mutluluk. (Çıkar).

Dürüst Değercibaşı — Sözlerime kulak verin. Yüce kıralımız Shadraha'nın değer ölçü kurulu herşeye gerçek değerini verir. (Bir kuyumcuyla kızı içeri girer).

Kuyumcu — Değercibaşı bize bir at ver de ben çarşıda işimi görürken kızım da şehri dolaşsın.

Dürüst Değercibaşı — (Sopadan atı ileri sürerek). Elimizde son derece güzel bir at var. Acaba bunu kızınız da beğenir mi?

Kız — Beğenmek de söz mü? Bayıldım doğrusu. Babacığım onu bana alır mısın?

Kuyumcu — Aldım gitti. Ben çarşıdayken sen de şehri gez gör. Değercibaşı bu atın değeri nedir?

Dürüst Değercibaşı — Az önce on altın olarak değerlendirdik

Kuyumcu — (Parayı ödiyerek) Peki çok değilmiş Ey dürüst kişi işlerindeki doğrulukla kıralımızın şanını yüceltiyorsun.

Kıral — (Kızgın, kızgın) Değercibaşı çabuk gel buraya.

Dürüst Değercibaşı — (Tahta yaklaşarak) buyurun efendimiz, emredin.

Kıral — İlkin atı alırken çok fazla değer koydun. Beş altın bile etmezdi. Dahası var. Sonra atı almaya gelen kuyumcuya da çok ucuza sattın. En azından yirmi altına giderdi o at. On değil.

Dürüst Değercibaşı — Yüce Kıralım, ben bu işi pek kavrıyamadım. Beş altına almam gerektiğini söylediğiniz at, yirmi altına satmamı istediğinizden başka bir şey değil ki!

Kıral — Öyle ama bu arada at benim malım oldu. Bir kıralın atının değeri bir köylününkiyle eşit değildir elbette.

Dürüst Değercibaşı — Bir malın değeri sahibine göre değişmez ki efendimiz.

Kıral — Yeter, sus! Senin koyduğun değerlerden hiçbir faydam olmuyor. Seni azlettim. Yerine başkasını getireceğim.

Dürüst Değercibaşı — Emriniz başüstüne efendimiz. Yalnız gitmeden önce size bir çift sözüm var:

Değer sistemini kökünden bozmakla en büyük zarara uğrıyacak olan da yine sizsiniz, çünkü bu ülkede en çok sizin malınız var.

Kıral — (Ayağa kalkarak.) Sen mi bana akıl vermeğe kalkıyorsun? Defol karşımdan. Yoksa nasıl işin elinden gittiyse, kafan da gider. (Adam kıralın önünde eğilip selâmladıktan sonra çarçabuk dışarı çıkar. Kıral yerine oturur, kızına dönerek), bakın. (Kadın terazinin etrafını süpürmeğe başlar. Kıral kızına dönüp) Şimdi sana niçin benim yararıma çalışması gerektiğini... (Mallara değer verecek kişinin yerden bir şeyi gizlice alıp cebine koyduğunu görür). Çabuk buraya gel, ve cebine attığını bana ver.

Hileci Değercibaşı — (Cebine attığı altını çıkararak). Bu altın da cebime nereden girmiş acaba?

«Adamın küstahlığını gördün mü, bana akıl öğretmeğe kalkıyor. Darağacına gitmesi gerekiyordu ama...»

Prenses — Babacığım adamcağızın hiç bir suçu yok. Son derece dürüst bir kişi. Üstelik size hakaret de etmedi yalnız hiçe saydığınız bir gerçeği göz önünde bulundurmanızı söyledi.

Kıral — Sen daha çok gençsin. Böyle şeylere aklın ermez. (Yeni Değercibaşı elinde süpürge bulunan ihtiyar bir kadındır).

Hileci Değercibaşı — Ortalığı süpürüp temizliyeyim mi efendim.

Kıral — Evet, evet siz işinize

Kıral — Haberin yok öyle mi? Onu sen yerden alıp cebine koymadın mı? Benim görmediğimi sanıyordun. Bunun cezasını çekeceksin.

Hileci Değercibaşı — Kusurumu bağışlayın efendimiz. Bana bir fırsat daha verin. Size olan bağlılığımı ispatlıyacağım.

Kıral — Senin hakkın... (Susar gözlerini kısarak) Fakat dur, dur. Evet, evet sen tam benim aradığım nitelikte bir kimsesin.

İkinci Perde

(Perde açıldığında yine Kıral tahtında oturmaktadır.

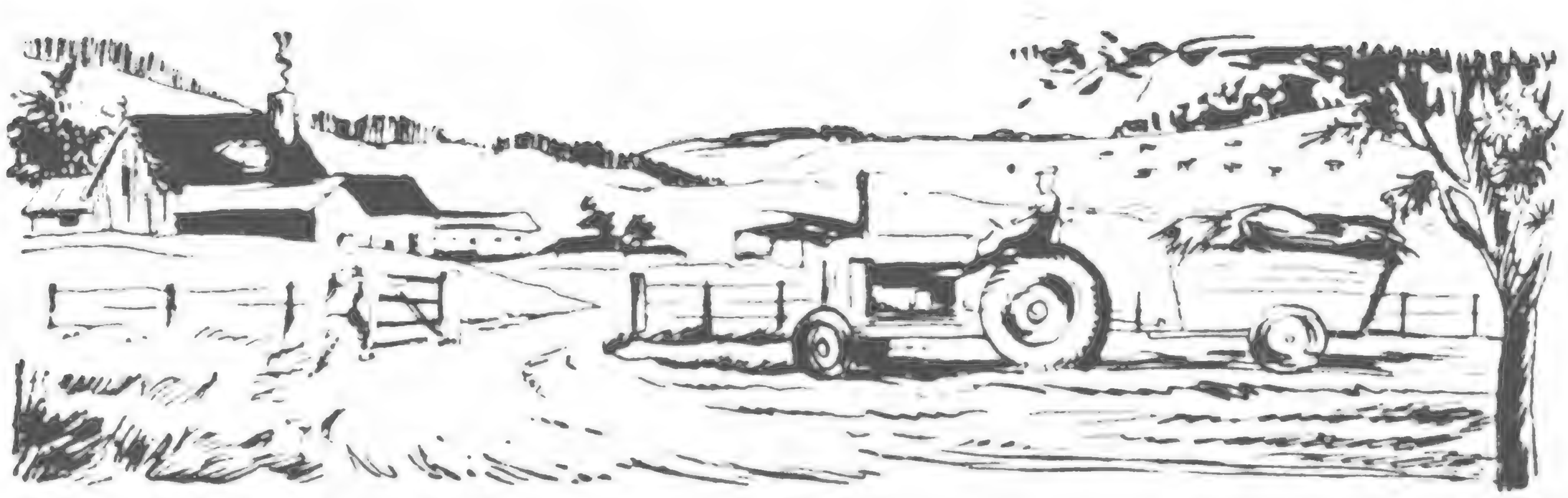

Çiftçi Olacağım

HASAN'a büyüyünce ne olmak istediği sorulduğu zaman verdiği cevap daima şuydu: «Çiftçi olacağım.»

Çocuk aklı ermeğe başladığı günden beri hep çiftçi olmayı kurar dururdu. Geleceğe ait bütün plânları çiftçilikle ilgiliydi. Hasan'a göre, çiftçilik diğer bütün meslekların başında gelirdi.

Bu isteğin bu derece kökleşmesinin birçok sebepleri vardı elbette. Ama ilk defa belirmesine küçükken başından geçen bir olay sebep olmuştu.

Hasan o zaman daha okul çağına gelmemişti. Bütün aile yaz tatilini geçirmek için bir akrabalarının İzmir dolaylarındaki çiftliğine gitmişlerdi.

Burası çok geniş ve bakımlı bir çiftlikti, zaten akrabaları ziraat mühendisiydi. Hüseyin bey çiftliğinde, topraklarından ve sürülerinden aldığı ürünü arttırmak için her türlü modern metot ve araç-

---

Kızı yanındadır. Terazinin yanında da yeni değerlendirici durmaktadır.)

Hileci Değercibaşı — Sözlerimi can kulağiyle dinleyin ve inanmaya çalışın. Şey, yani bütün kalbinizle inanın demek istiyorum. Burası ülkemizdeki başlıca değerlendirme yeridir. Yetiştirdiğiniz, yakaladığınız veya bulduğunuz her şeyi buraya getirin ve değerini anlayın, yani malınızın gerçek değerini öğrenin

Prenses — Bu yeni değercibaşı sarayın mal değerlendirmedeki dürüstlüğünü eskisi kadar belirtemiyor gibi geldi bana.

Kıral — Bu pek önemli bir şey değil. Daha kendine pek güveni yok. Ama ben kendisinden eminim. Alışverişlerde saraya en çok kâr getirmek için elinden geleni yapıyor. Bak alıcılar satıcılar da sökün etmeğe başladılar. (İçeriye ihtiyar bir adam, bir çocuk, kuyumcu ve değnek atla birlikte kuyumcunun kızı girer).

İhtiyar — Kıralın değerlendirme salonuna gelip değerlerin nasıl konulduğunu görmek son derece ibret verici bir şeydir. İnsan burada doğruluğu, dürüstlüğü eliyle tutacakmış gibi olur.

Çocuk — Ben de gözlerimi dört açıp, alacağım dersi aklıma iyice yerleştireceğim, dedeciğim.

Kuyumcu — Haydi kızım şimdi atına veda et de onu tekrar yerine verelim.

Kız — Peki babacığım, hayvanı çok da sevmiştim ama eve eli boş dönmemek için bunu yiyecekle değiş tokuş etmemiz gerekiyor.

Kuyumcu — Değercibaşı yiyecek olarak bu atın değeri nedir?

Değerci — (Değnekten atı alarak) Bu mu? Ancak bir pirinç tanesi eder.

Kuyumcu — Bir pirinç tanesi mi? İşitilmemiş bir şey, büyük bir haksızlık doğrusu.

Hileci Değercibaşı — (Adamın avucuna pirinç tanesini koyar) Boynunun uçmasını istemiyorsan Kıral Shadraka'nın adaletine hakaret etmezsin. Haydi fazla konuşma, yolcu yolunda gerek.

Kuyumcu — Üzülme işte gidiyorum. Ama unutma ki, bana yaptığınız bu haksızlığı Hindistan'da duymıyan bir tek kişi kalmıyacak. Herkes Kıral Shadraka'nın sarayında ne türlü değer ölçüldüğünü en kısa bir zamanda öğrenecek (Kuyumcu kızıyla birlikte çıkar. Halk homurdanmağa başlar).

İhtiyar — Ben mutlaka rüya görüyorum. Gerçek olamaz bu.

Çocuk — Dedeciğim, olanları unutmalısın. Bugün buradan aldığım ders şu oldu: Bazan insanlar da yanılabilirler.

Prenses — Baba, bak halk hiç memnun değil, söyleniyorlar. Kuyumcu da çok kızdı.

Kıral — Halk hep böyledir

tan faydalanmağa çalışıyordu.

Hasan, çiftliği çok sevmiş, daha aradan bir hafta geçmeden çiftlik hayatını benimsemişti. Bu arada ufak tefek işlere seve seve yardım da ediyordu. Bunların başında sabahleyin sürüyü otlağa götürmek, akşam üstü de toplayıp tekrar çiftliğe getirmek geliyordu. Erkenden kalkarak çiftlik sahibi akrabasının on dokuz yaşındaki oğlu Ahmet'le birlikte inekleri az ötedeki geniş otlağa yayarlardı.

Akşam serinliği çökünce, ineklerin otladığı düzlüğe vardıklarında hayvanlardan çoğunu kendilerini bekler bulurlardı. Gitme vaktinin geldiğini farkedememiş birkaç tanesini de Ahmet «Haydi Sarıkız, haydi Karakız» diyerek toplamağa koyulurdu. Bu arada çiftliğin emektar köpeği Karabaş'ın da büyük yardımı dokunurdu. Hayvan Ahmed'in sözlerine aldırış etmeyip geride kalan ineklerin yanına sokulup sert sert havlıyarak onlara eve gitme vaktinin geldiğini bildirirdi.

İnekler, onun bu acelesine de kulak asmazlar, iri kahverengi gözleriyle sakin sakin bakarak «Moo, moo» âdeta «anladım geliyorum» diye cevap verirlerdi.

Sürü toplandıktan sonra hep birlikte yola düzülürlerdi.

Çiftliğe vardıklarında Ahmet öne geçip kapıyı açar, ineklerin hepsinin içeri girip girmediğini anlamak için sürünün sonu gelinceye kadar da orada dururdu. Bazan hayvanlardan bir kısmı belki de kendilerini rahatsız eden at sineklerinden kurtulmak için sürüden ayrılarak otlağa doğru koşmağa başlarlardı. Ahmet hemen bunların önüne geçip kollarını iki yana açarak durdurur sonra da çiftliğe sokardı.

İnekler son derece temiz ve muntazam olan ahırlara girdikten sonra, ikişer ikişer yemliklerin başına geçerler, sağılma sırasının kendilerine gelmesini beklerlerdi.

Ahmet süt sağmaya pek karışmazdı ama inekler sağılmadan önce iyice yıkanmalarına yardım ederdi. Ahırda herşey tertemizdi. Duvarlar badanalı, yerler yıkanmış, süt güğümleri, kovaları pırıl pırıl parlatılmıştı.

Ahmet dolan süt kovalarını az ötedeki süthaneye taşıyarak ağzında incecik süzgeçler bulunan güğümlere boşaltır, iki litresini evde kullanmak için ayırdıktan sonra geri kalanını küçük kamyonete doldurup şehre indirirdi. Hasan da ona bu işlerde yardım etmeğe can

(Devamı S. 22 de)

---

kızım. Hiçbir şeyden memnun olmaz. Tüccarlar da hemen kızıverirler. Herşeye aldırış etmemek lâzım (At satan adam içeri girer).

At taciri — Değercibaşı pirincin değeri nedir, söyler misin?

Değercibaşı — Satılık pirincin mi var?

At taciri — Kimbilir belki de pirinç almak istiyorum. Bir tek pirinç tanesinin paha biçilmez değeri vardır. Öyle değil mi?

Değercibaşı — Tabii, düşün bir defa, bir pirinç tanesini ekersin bundan binlerce pirinç elde edersin. Bu binlerce taneden de bütün Hindistan'ı doyuracak kadar ürün meydana gelir.

At taciri — Ben cahil bir adamım. Öyle senin gibi zeki de değilim. Bu işlere pek aklım ermez. Söylediklerin kanunda var mı?

Değercibaşı — Dediklerim Değer Kanununun ta kendisidir. Herkes bunlara itaat etmelidir. Öyle değil mi Kıral hazretleri?

Kıral — Evet, Değer Kanunu böyledir.

At taciri — Peki öyleyse bir pirinç tanesinin gerçek değeri nedir?

Değercibaşı — Bin at ve tonlarca altın. Kıral Shadrakanın bütün ülkesi bile onun değerini karşılıyamaz.

At taciri — (Bir pirinç tanesi uzatarak) Değeri kararlaştırıldı. Sen şu pirinç tanesini al, buna karşılık kıralın topraklarını isterim.

Kıral — (Yerinden fırlıyarak) Bu ne deliliktir!

At taciri — Kanun böyle gerektirmiyor mu Kıralım? Az önce siz kendiniz aynı şeyi söylemediniz mi?

Çocuk — İşte şimdi hak yerini buldu.

Kıral — (Oturup başını elleri arasına alır) Meğer ben ne kadar da aptalmışım. Dürüst Değercibaşı, değer sistemi bozulursa bundan en fazla benim zararlı çıkacağımı söylemişti. Sonunda açgözlülüğüm ülkemin bile elimden gitmesine sebep oldu.

At taciri — Kıralım, eğer olanlar size gereken dersi verdiyse, bundan böyle hiçbir şey sizi dürüstlükten ayırmıyacaksa ülkenizi geri veririm.

Kıral — Bu bana gerçekten çok acı bir ders oldu. Söz veriyorum, ne olursa olsun doğruluktan ayrılmıyacağım. (Kalabalık arasından birine) Koş Dürüst Değercibaşıyı bul. Kendisine, eski görevine dönmesini Kıralın rica ettiğini söyle.

Hileci Değercibaşı — Peki ben ne olacağım?

Kıral — Ya bu olanlardan ders alıp doğruluktan ayrılmıyacaksın ya da bu ülkeye bir daha adımını atmıyacaksın.

Çocuk — Dedeciğim, hakkın varmış bugün ömrüm boyunca unutamıyacağım şeyler öğrendim (Perde iner).

Amazon bölgesinde hayat

YERYÜZÜNÜN suyu en bol nehri olan Amazon Güney Amerika'dadır. Civarındaki irili ufaklı yüzlerce dere ve bol yağmurlarla beslenmektedir.

Küçük dostumuz Peko Amazon'a karışan akarsulardan birinin kıyısında oturur, kulübesinin arkasında uzanan sık ormanda ağaçlar öylesine birbirine girmiştir ki güneş ışınları pek toprağa ulaşamaz. Bilek kalınlığında sarmaşıklar ağaç gövdelerine sarılarak ağaçlar arasında âdeta bir ağ kurmuşlar bunları birbirlerine bağlamışlardır. Bu kocaman ormanın büyük bir kısmına henüz insan ayağı basmamıştır.

Bu değişik çevrede yaşıyan Peko'nun giyimi de, yaşayışı da diğer ülkelerdeki çocuklarınkine pek benzemez.

Amazon ormanlarında hava bütün yıl boyunca sıcak ve nemli olduğundan Peko üstüne pek bir şey giymez, daha doğrusu hemen hemen hiç bir şey giyinmez. Burada kış yaz diye sıcaklık bakımından biribirinden hayli farklı mevsimler yoktur. Bu yüzden de çevrenin görünüşü hemen hemen hiç değişmez. Ağaçlar daima yeşildir. Akşam güneş çarçabuk batar ardından da hemen ortalık kararır.

Peko, kazara bir ağaca çarpacak veya bir dalı silkeliyecek olsa üstüne kırmızı karıncalar yağmur gibi dökülmeğe başlar.

Peko susayınca ne yapar biliyor musunuz? Hemen ağaçlara sarılmış asma cinsinden bitkilerden bir parça keser bunu iki eliyle kaldırarak havada tutar. Daldan çıkan özsu da ağzına akar.

Peko'nun babası yeni bir ev yapmak istediğinde ilkin nehrin kıyısında bir yer seçer, kabilenin erkekleri burayı temizleyip açmak için hemen işe koyulurlar. Baltalarla ağaçları ve gür orman altı bitkilerini keserler. Bu arada ortada yalnız bir tek ağaç bırakırlar. Bu, yeni kurulacak evin orta direği olacaktır. Sonra bunun etrafında resimde gördüğünüz gibi bir ev iskeleti kurarlar. Ayrı ayrı dalları ip gibi kalın sarmaşıklarla birbirine bağlarlar. Kulübenin üstünü ve duvarlarını palmiye cinsinden ağaçların yapraklariyle örterler. Kapı, kulübenin bir yanında bırakılmış minik bir aralıktır. Bu boşluğu yap-

KİM BİLİYOR'un CEVABI

1. **Evet, kuru buz denilen, katı hale getirilmiş karbon dioksit erimez. Bildiğimiz buzun ısısı, donma derecesinin üstüne çıkarılınca ilk durumuna döner, yani su olur. Aynı şekilde kuru buzun da ısısı yükselince ilk durumunu alır, gaz olur. Karbon dioksit, nefes verirken vücudumuzdan dışarı attığımız pis havada bol miktarda bulunur. Normal şartlar altında göremediğimiz bu gaz — 80 derecede katılaşarak gözle görülebilir. Sıcaklık bunun üzerine çıkınca da gözle görülmez olur.**
2. **Bambu. Bu aslında bir ağaç değil, bir ot çeşididir. Bambunun bir günde 40 santimetre kadar büyüdüğü tesbit edilmiştir.**
3. **Kış uykusuna yatan kurbağalar, kara kurbağası iseler akciğerleriyle, su kurbağası iseler solungaçlariyle solunum yapmazlar. Bunun yerine derileri ile solunum yaparlar. Yani vücutlarına gereken havayı deri yoluyla alırlar.**

raklardan yapılmış bir örtü kapar.

Penceresi olmadığından kulübe karanlıktır. İçerisi kapıdan sizan ışıkla ve durmadan yanan ocağın aleviyle aydınlanır

Peko'ların kulübesinde aşağı yukarı altmış kişi oturur. Bunlar ya yerlerde ya da ağaç yapraklarından yapılmış hamaklarda uyurlar.

Her ailenin ocağı ayrıdır. Ayrıca baca diye bir şey de yoktur. Duman çatıdaki bir delikten dışarı çıkar. Bu ayrıca sinek ve sivrisinekleri kulübenin çevresinden de uzaklaştırır.

Aradan bir iki yıl geçince kulübenin damı akmağa başlar. Bunun üzerine eski evi ateşe vererek ormanın başka bir yerinde yenisini yapıp yerleşirler.

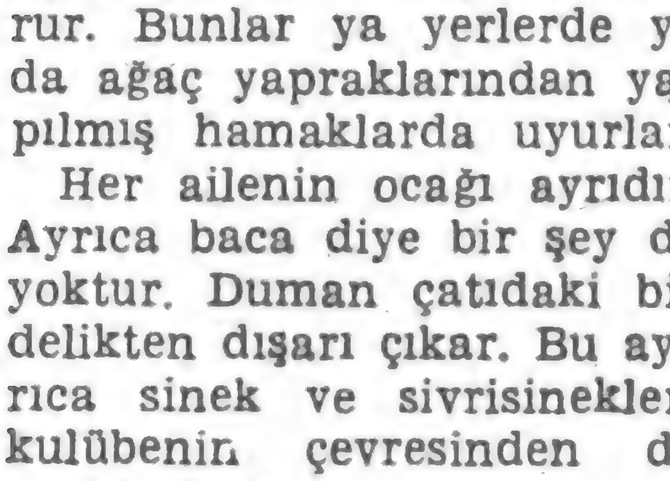

Yeni ev için açılan düzlükte, kabiledeki kadınlar şeker kamışı, mısır ve manyok denilen ve kökündeki yumrulardan nişasta elde edilen bitkiler yetiştirirler. Peko'nun annesi manyok yumrularını toplayıp sırtındaki sepete doldurur. Bunlar zehirlidir, bu yüzden kabuklarını soyar ufak parçalara ayırır, zehiri gitsin diye de suya koyar. Sonra bunları yoğurarak ateşte pişirir. Peko'nun annesinin pek çok işi vardır. Ormandaki ağaçlardan ceviz, fındık ve bunlara benzer kabuklu meyvalar toplar, kauçuk ağaçlarının gövdelerini çizip akan sıvıyı bir kaba biriktirir, ırmak kenarına gidip kap kacak yapmağa elverişli kil araştırır, palmiye yapraklarından sepetler örer. Peko'nun annesi elbiselerine değilse bile süsüne hayli düşkündür. Yüzünü ve vücudunu kırmızı bir boyayla çizdiği şekillerle süsler. Boynunda kaplan dişlerinden yapılmış bir gerdanlık vardır.

Kabilenin diğer erkekleri gibi Peko'nun babası da avcıdır. Avcılar ok ve yaylarla avlanırlar. Bu bölgedeki av hayvanları kuşlardır. Orman çok sık olduğundan iri dört ayaklı hayvanların serbestçe hareket etmelerine elverişli değildir. Peko daha küçük olduğundan diğerleriyle birlikte avlanmağa gitmez. Bununla beraber, kapının önüne çıkmakla da çeşit bakımından hayli zengin olan hayvanlar dünyasını gözleyebilir.

Kuyruklarıyla dallara asılıp türlü türlü cambazlıklar yapan maymunlar, renk

HANGİSİ DOĞRU'nun CEVAPLARI

1. İstanbul Arkeoloji Müzesi, 2. Akciğerleriyle, 3. Kalay, 4. Tuna, 5. Akyuvarlar.

PİJAMA

Dışarıda yağmur yağıyordu. Hava çok fenaydı. Prof. Petermeyer o akşam arkadaşlarından birinin evine yemeğe davet edilmişti. Salonda misafirler en nefis yemeklerden yiyorlar, müzik dinliyorlardı. Gerçekten güzel bir geceydi. Sabahtan akşama kadar geçirdiği yorucu saatlerden sonra eğlenmek Profesörün tabii hakkıydı. Ama her güzel şeyin bir sonu vardır. Bu eğlence sırasında vaktin nasıl geçtiğini anlamamışlardı bile. Vakit gece yarısını geçmiş, misafirler de yavaş yavaş dağılmaya başlamışlardı. Fakat ev sahipleri Petermeyer'i bırakmak istemediler. Birinci katta boş bir misafir odaları olduğunu ve kendisini seve seve misafir edeceklerini söylediler.

Profesör Petermeyer bu teklifi kabul etmek zorunda kalmıştı. Zira kendisi şehrin dışında oldukça uzak bir yerde oturmaktaydı ve bu havada da dışarı çıkmasına imkân yoktu. Yorgun ev sahipleri Bay Müller ve Bayan Grete, misafirlerine odasını verdikten sonra derin bir uykuya daldılar. Ev şimdi derin bir sesizliğe gömülmüştü. Yalnız pencerelere vuran yağmur damlacıkları sessizliği biraz olsun bozmaktaydılar. Tahminen saat 2-3 sıraları Bay Müller ve Bayan Grete kapının zilinin ilk önce yavaş ve sonra hızlı bir şekilde çalmasiyle uyandılar. Gelenin kim olduğunu görmek maksadiyle pencereyi açan Bay Müller, kapının önünde şiddetli yağmur ve soğuk altında koltuğunda bir paketle Bay Petermeyer'i görünce şaşırmaktan kendini alamadı. Fakat Profesör gayet lâkayt bir şekilde, «Affedersiniz sizi uykunuzdan uyandırdım, ama ne yapayım pijamalarımı evde unutmuşum, onları giymeden nasıl yatabilirdim?»

Almancadan çeviren:
Meral Gökdeniz

renk papağanlar her gün gördüğü hayvanlar arasındadır. Evin az ötesinde insan boyunu aşan çalılıklar arasında üstleri tüylü dev örümceklere de sık sık raslanır. Bunlar küçük kuşları bile ağlarına düşürüp öldürecek kadar iri ve zehirlidirler

Ormanda yol diye bir şey yoktur. Bitkilerin çarçabuk büyüyüp birbirine karıştığı bu sık ormanda yol açmak, çok güçtür. Hele bunun kapanmasını önlemek hemen hemen imkânsızdır. Bölge çok yağmur aldığından burada birçok akarsu vardır. İşte bunlar yol yerini tutarlar. Peko'nun babasının bir ağacın gövdesini oyarak yaptığı kocaman kayık üç kişiyi taşıyabilecek büyüklüktedir. Bazan Peko da babasıyla birlikte balık avlamağa çıkar Kaplumbağaları ve bazı balıkları zıpkınla avlarlar. Bu bölgede balıkçılık oldukça güç bir iştir, çünkü bazı balıklar ısırır, bazılarının da üstü iğne gibi dikenlerle örtülüdür. Ayrıca nehirde timsahlar da pek boldur.

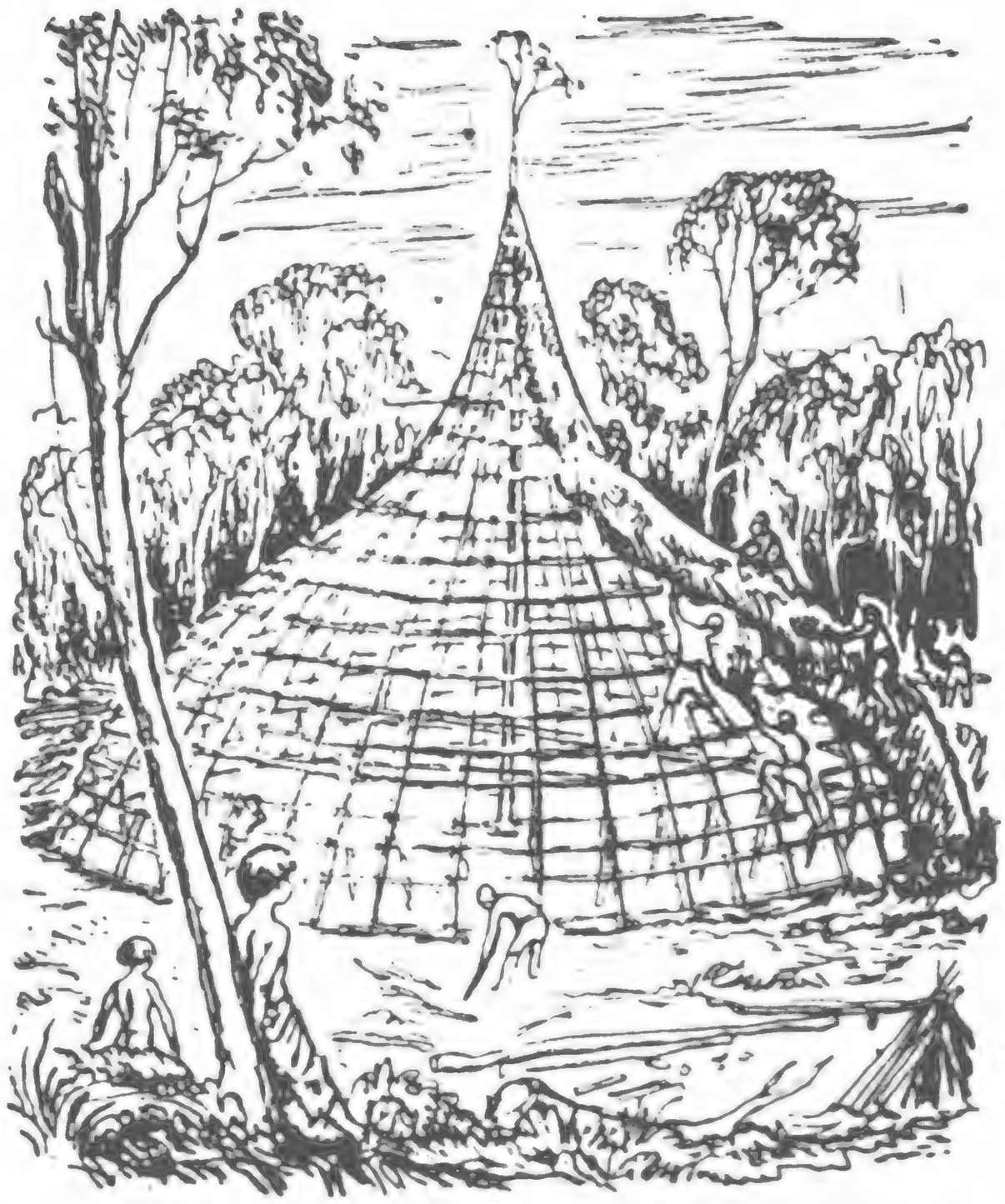

Orman yabancıların sık sık uğradığı bir yer değildir. Ancak ticaret yapmak amacıyla arada sırada geldikleri olur. Peko'nun kabilesi tüccarlara kauçuk ve kabuklu meyva verir, buna karşılık bıçak ve giyecek alırlar.

ÇİFTÇİ OLACAĞIM

(Baştarafı S. 18 de)

atıyordu ama çocuğun ağır şeyleri kaldırmasına izin vermiyorlardı. Herkes harıl harıl çalışırken Hasan' bir kenara çekilip onları seyretmek zorunda kalıyordu.

Ahmet sütleri toptancıya teslim ettikten sonra eve döner dönmez bütün süt kapları sıcak suyla yıkanırdı. Bu arada süthane olarak kullanılan yapı ve ahır da baştan aşağı temizlenirdi.

Arada sırada Hasan'ın kız kardeşi Gül sütlerin sağılışını seyretmeğe giderdi. Fakat onun asıl hoşuna giden şey sabahleyin kümesten yumurtaları toplamaktı. Gül koluna dibi saman doldurulmuş bir sepet takar, folluklardan aldıklarını büyük bir dikkatle sayarak içine yerleştirirdi. Çoğu kere on yumurta çıkardı. Bazı sabahlar on bir hattâ on iki aldığı da olurdu. Çiftliğe giderken âdeta parmaklarının ucuna basarak yürürdü.

Hasan bir sabah sofradan kalkıp dışarı çıkınca Ahmet'i traktörün üstünde gördü. Ahmet biçme makinasını tarlaya götürdüğünü, isterse birlikte gelebileceğini söyledi.

Ahmet zaten böyle bir şey bekliyordu. Hemen kapıya seğirtti. Tarlaya vardıklarında Ahmet ona makinenin parçalarını uzun uzun tanıttı. Sonra da modern bir araçları olmadığından dert yanmağa başladı. «Eğer» diyordu, «bir biçer-döverimiz olsaydı zaman bakımından büyük kazancımız olurdu.»

Hasan o gün elinden geldiği kadar herkese yararlı olmağa çalışmıştı. Herkes gibi o da yarı beline kadar soyundu. Akşama kadar çalıştı.

Birkaç gün bu işe devam ettikten sonra artık tarlada çalışanlar gibi esmerleşmişti. Üstelik minik burnunun üstü de çillerle dolmuştu. Çocuk ikide bir kollarını başkalarınınkine yaklaştırarak kıvançla tarlada çalışmaktan ne kadar esmerleştiğini gösteriyordu. Öylesine unutulmaz günler yaşamıştı ki, tatilleri bitince çiftlikten ayrıldıklarına çok üzüldü.

Eve dönünce o yaz gördüğü manzaraların, en çok hoşuna giden şeylerin resmini yapmağa başladı. Çiftlikteki ineklerin aynını, adlariyle birlikte resim defterine geçirmişti. Zaten çocuğun bir türlü unutamadığı tatlı anıların hepsini o defterde bulmak mümkündü.

Kendi düşen ağlamaz

OKULLAR açıldı, yollar, bahçeler, otobüsler, vapurlar cıvıl cıvıl öğrenci sesleriyle doldu, her yerde bir neşe var.

Oğlum, akşam eve geldiğinde arkadaşı Kaya'nın hasta olduğunu bildirdi, üzüldüm.

— Bana neden haber vermemişler?

— Ben yolda annesine rasladım, eczahaneye gidiyordu. Bana:

«Baban evde mi?» diye sordu. Ben de, «nerede ise gelir,» dedim.

Tam bu anda kapı çalındı ve Kaya'nın annesi üzgün üzgün odama girdi.

— Affedersiniz Doktor Bey sizi biraz bize kadar götüreceğim.

— Hayrola Hanımefendi.

— Oğlum 15 gündür yemeden, içmeden kesildi. Ateşi yok, ilk zamanlar pek merak etmedik fakat şimdi ince hastalık (verem) olmasından korkuyoruz, size gelirken eczahaneden Kalsiyum aldım.

— Neden?

— Kalsiyum, şişmanlatır, iştah açar diyorlar da...

— Size bu öğüdü kim verdi?

— Kimse. İyi geliyormuş, herkes yaptırıyor da.

— Neyse, şimdi gidip çocuğunuzu muayene edelim, ondan sonra konuşuruz.

★

10 dakika sonra hastanın yanındaydım. Zavallı çocuğu soluk yüzü ile yatağına uzanmış buldum. İyice, uzun uzun muayene ettim, sordum soruşturdum ve hiçbir organında hastalık bulamadım. Annesine:

— Herşeyi sağlam, düşündüğünüz rahatsızlık yok, dedim.

— Ağzınıza sağlık, Allah razı olsun.

— Peki bu halsizlik neden?

— Onu Kaya'ya soralım, söyle bakalım üç ay tatilde hangi sporları yaptın?

— Bol bol denize girdim,

— Güzel, başka...

— Top oynadım.

— Günde kaç saat topun peşinden koştun?

— Yemek zamanları hariç, sabahtan akşama kadar Doktor Amca.

— Anlaşıldı, sebep bu «sürmenaj», fazla yorgunluk.

Annesi:

— Demeyin.

— Maalesef, öyle. Yazdan istifade edip dinçleşeceğine, bütün organlarını yordu, yorgun yorgun sofraya oturdu, bol bol su içti, iştahtan kesildi, yemek yemedi, zayıf düştü, bir yerden bir yere kımıldayacak hali kalmadı. Şimdi siz doktora sormadan aldığınız Kalsiyumu eczahaneye verin. O ancak kemik hastalıklarında verilir. Yazdığım ilâçları alıp yaptırınız. On beş günde ayağa kalkar.

Kaya atıldı:

— Demek 15 gün daha okula gidemiyeceğim.

— Öyle, ne yapalım, kendi düşen ağlamaz. Azın karar, ortanın yarar, çoğun zarar olduğu bilinmeli ve herşeyin aşırı olanından sakınmalı.

Dr. Kâmran Şenel

Kardeşlerimizden

E K M E K

Soframızın başısın,
Benim güzel ekmeğim.

Mustafa Uyganlı

★

P A P A T Y A

Beyaz etekliğin
Sarı blûzunla
Kırların çayırların
Desenisin papatya.

★

Yeşilin üstünde
Sarı beyaz...
Bahar gelsin de aç
Sarı beyaz papatya.

Murat TAYLAN

★

DOĞAN KARDEŞ

Beklenen aybaşı
Nihayet geliverir
Çocukların neşesi
Yerden göğe yükselir

Uğrar limanımıza
Bilgi yüklü bir gemi
Can katar canımıza
Adı da «Doğan Kardeş»

Çiğdem Sevil

★

AĞAÇLAR

Bahçemizde sıra sıra ağaçlar,
Onların da bir canı var,
Yakmamalıyız onların
canını,
Yaz gelince toplarız
meyvalarını.

İlkbaharda çiçek açarlar,
Yaz gelince meyva saçarlar,
Sonbaharda yaprak dökerler,
Kış gelince dallarını
bükerler.

Cevat Güneş

BİR SEYAHAT HÂTIRAM

Bundan birkaç sene önce annemle beraber Ankaraya gidiyorduk. Oradan İstanbula geçecektik.

Gaziantepten Ankara ve İstanbula gitmek çok zevklidir. Ben bu yolları çok severim. Onların güzelliklerine bayılırım. Bilhassa dağları ve tabiat güzelliklerini çok severim. Burada cıvıl cıvıl ötüşen kuşlara, topraktan yeni başını çıkaran yabani çiçeklere, papatyalara, yol ortasında meliyen kuzulara daha binbir çeşit tabiat olaylarına raslanır. Bu tabiat olaylarından en çok görülen şey yeşil yaprakların rüzgârda tatlı tatlı sallanması ve o narin vücutlariyle ağaçları süslemesidir.

Bu seyahati arabayla yaptığımız için Gülek Boğazını ve Tuz gölünü de görmüş oldum. Bu iki yeri çok sevdim. Biz Tuz gölünde indik ve burasını seyrettik.

Bir de Narlıkuyu yazan lehvanın önünde indik. Narlıkuyunun bir parmaktan az yeri soğuk altı ise sımsıcaktı. Açık havalı güzel bir yer olup her yanı yemyeşildi.

Bu seyahatin hiç bitmesini istemiyordum. Fakat biraz sonra Ankaraya gelmiştik.

Fatoş Tiryaki

KANLICA TEPELERİNDE AKŞAM

İnce bir kar tipisi
Sis var uzakta
Tâ Kanlıca tepelerinde.
Sade bekçinin düdük sesi var
Karanlık sokaklarda.
Anadoluhisarından şanlı bayrak gözükür
Gecenin sessizliği var her yerde...

Ceyda Görk

Sarıkamıştan gelen mektup

Sevgili Doğan Kardeş'im.

Sen bana her zaman yararlı bir arkadaş oluyorsun. Bazan kendi kendime kızıyorum. Neden benim de ona bir faydam olamıyor, acaba ne yapsam diye düşünüp duruyorum.

Senden çok uzaklardayım. Bari dedim ben de buralardan ona mektup yazayım da, hiç olmazsa onu okuyan kardeşlerime bir faydam olsun.

Ben şimdi Doğu Anadolumuzun Sarıkamış ilçesindeyim. Geçen sene bu aylarda babam buraya tâyin edildi. Önce hiç hoşuma gitmedi, sevemedim burasını... İstanbuldan ve çok sevdiğim dedemden ayrılıp buraya gelmem beni üzdü. Hele denizden uzun zaman ayrılmak çok zor şey.

Okullar açılıncaya kadar alışamadım. Zamanla yeni arkadaşlar buldum. Derken kış başlayıverdi.

Karlar yağdı, yağdı... ama ne çok, hep üst üste birikti. Ben ömrümde bu kadar çok kar görmemiştim. Kayak öğrenmeğe başladım. İlk günler hep düştüm, ama karlar çok yumuşaktı bir şey olmadı. Sonraları iyice öğrendim. Okuldan gelince hemen yemek yiyip doğruca kaymağa başlıyordum. Bu çok zevkli bir eğlence ve spordu. Hava kararıncaya kadar eve girmek istemiyordum. Hiç üşümüyordum. Bütün kış hiç te hastalanmadım. Fakat Nisan ayı gelince, karlar yavaş yavaş eridi ve bizim de tatlı oyunumuz sona erdi. İyi ki erimişler, dedim. Çünkü ders çalışmağa vaktim çok az kalıyordu. 4 üncü sınıfta olduğum için dersler fazla idi. Sınıfımı geçtim, sevinçle tatile girdim. 15 gün biraz sıcak oldu. Şimdi Ağustos başındayız, gene serin. İnsan denizi her zaman arıyor. Yazın hiç eğlencemiz yok. Bisikletle bazan dolaşıyorum, ama gene de canım sıkılıyor. Sınıfımı geçince babam bana Doğan Kardeş kitaplarından 7 tane aldı. Şimdi onlarla oyalanıp duruyorum, yazın bana iyi arkadaş oldular.

Ersin Güvener

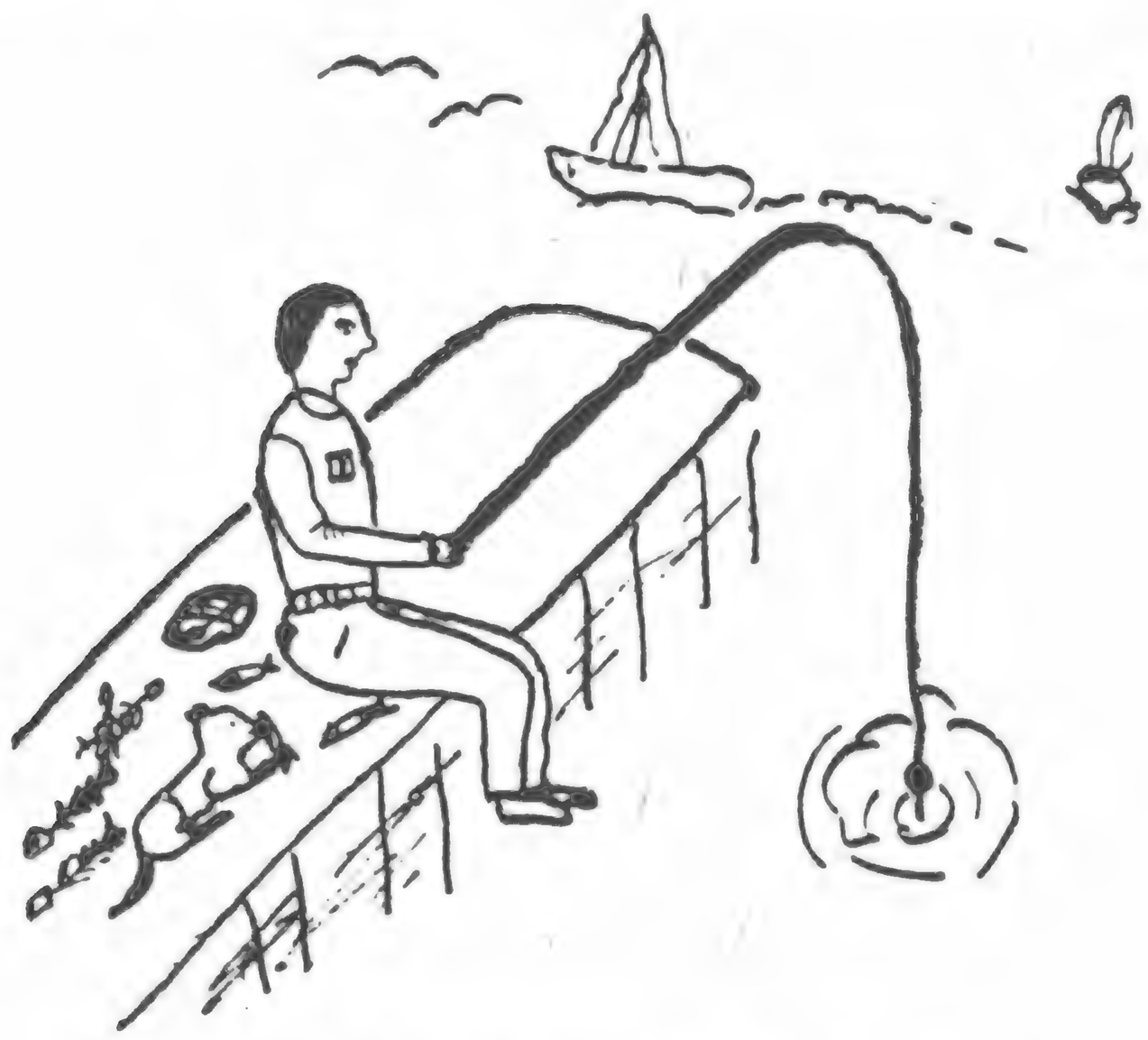

Çocuk — Bunu da tutarsam 10 tane olacak.

(Çizen : Sıtkı Tönbekici)

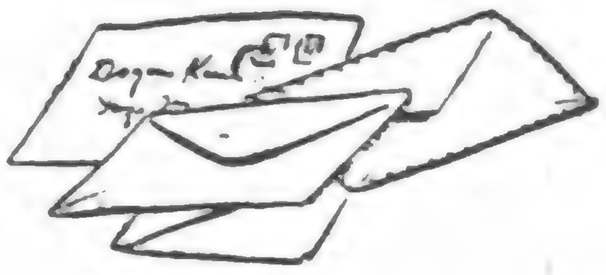

Yazılar

REMBRANDT

1606-1669

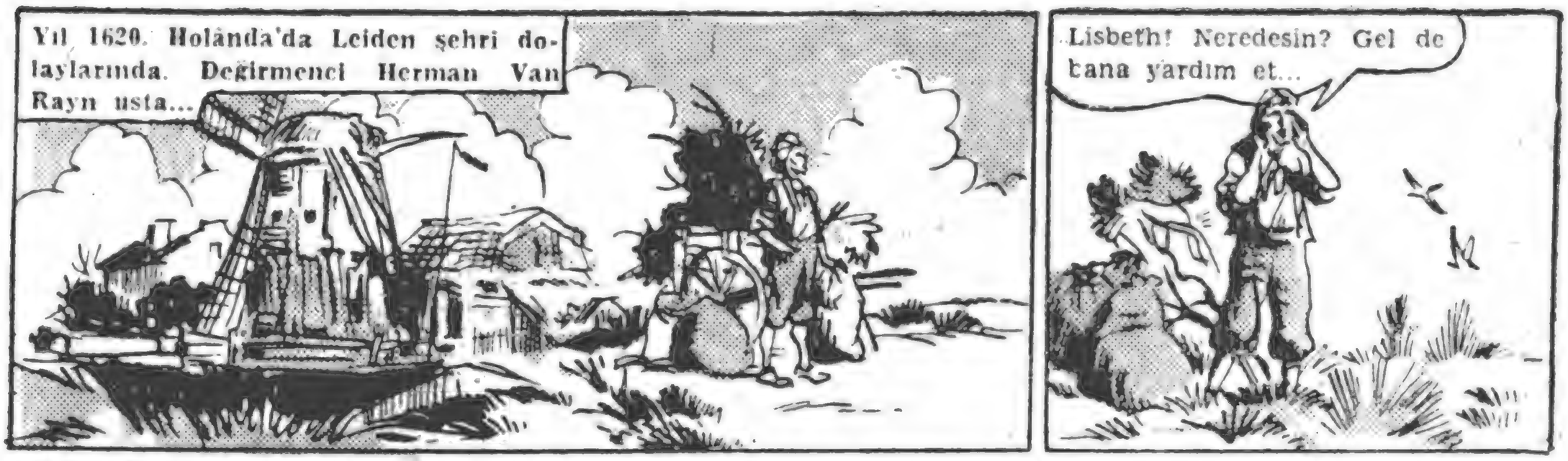

GENÇ ARTİST ALTI AY DA AMSTERDAM'da bir tarih ressamının yanında çalıştı.

1633 de Rembrandt Amsterdam'da yerleşti. Kudret ve dehası orada kendisini belirtti.

Gelelim şu Cerrahlar Loncasına sumulacak portre işine.

Bu portrenin öteki portrelerden pek farklı bir eser olmasını istiyorum. Profesör Tulp; acaba derslerinizden birinde bulunamaz mıyım?

Rica ederim, gelirseniz pek sevinirim.

SONRA.

Ne kudret! Ve ne cür'et!

İşte Anatomi dersi...

Şehir meclisinin gelenekçi üyeleri kim bilir, neler diyeceklerdir?!

ARTIK ANLI SANLI BİR RESSAM OLAN REMBRANDT, SASKIA ADINDA 20 YAŞINDA KİMSESİZ BİR KIZLA EVLENDİ. BU KADIN ONUN, EN GÖZDE MODELİ OLDU.

GİTTİKÇE ARTAN SİPARİŞLERDEN GELEN PARALAR KESELERDEN TAŞIYORDU.

Doğu memleketleri ile ticaret... İşte asıl büyük kazanç kaynağı...

Evet işte bunun için ben de sizin Hindistan'a gidecek ilk geminizin ticaretine 20.000 (altın) florin ile ortak oluyorum.

Deniz ticareti sayesinde Amsterdam büyük bir refaha ermiş, pek zengin bir şehir olmuştu.

Rembrandt'ın evi şimdi en kıymetli eşya ve en nadir sanat eserleri ile dolmuştu.

Bu delice masraflar beni biraz korkutuyor!

Neden korkuyorsun?... Fırçamın her hareketi bana yağmur gibi altın yağdırıyor.

Yorulmak bilmeyen büyük artist durmadan resim yapıyordu. Kutsal tarihe ait resimlerle peyzajlarını halk kapışıyordu.

1642 de Amsterdam şehrinin sivil muhafız alayı kumandanı Banning Cocq...

Alayımızın büyük salonu için bir tablo istiyoruz. Bunda başlıca üyelerin portreleri bulunacaktır.

Tabloda resimleri bulunan efendiler masraftan hisselerine düşen 1600 florini verecekler.

20 kişiyi okul çocukları gibi sıralamak mümkün değildir...

Ve birkaç hafta içinde ressam «gece devriye kolu» adı verilen büyük eserini bitirip ortaya koydu.

Ne yazık ki, her nedense tabloyu beğenmeyen üyeler ressama hak ettiği parayı vermediler.

Ne kepazelik bu! Herkes yarı gölge içinde!

Yüzümüzün çizgileri bile belli değil!

Adlarımızı yazmalı ki, kim olduğumuz belli olsun

Kendi sanat anlayışına sımsıkı bağlı olan ve müşterilerin keyiflerine göre çalışmıyan Rembrandt bu yüzden siparişlerin gittikçe azaldığını görüyordu.

Dükkâncı esnaf takımı yüksek sanattan ne anlar!

Portreni yaptırmak için Flinke gitsen daha iyi olur.

Hakkın var, o hiç olmazsa gece karanlığında hayalet resimleri yapmaz!

Ve 19.6.1642 de eşi Saskia 22 yaşında apansız ölüverdi.

Felâketler üst üste geliyordu. Artist tesellisiz kaldı.

Ne felâket! Üç gemimiz de fırtınadan battı.

Haber yayılınca alacaklılar evin etrafını sardı.

Paramızı isteriz. Hemen şimdi!

Haciz koydurup eşyasını sattıracağım!

Mezatta satılan malların tutarı 14.000 Florin borcun ancak yarısını ödemeye yetti.

Evinden de atıldığı için ressam şehrin yahudi mahallesinde derbeder bir yaşayışla ömür tüketiyordu. Bununla beraber en güzel eserlerinden bazılarını o hal içinde vücuda getirdi.

Rembrandt bütün acılarını unutmuş, alacaklılarla ilişiklerini kesmek için olanca gücü ile durmadan çalışıyor, resim yapıyordu.

Bir gün.

Ben Çuhacılar Kâhyasıyım.

Ressamlıkla ilginiz?

Yüksek sanat kudretinize tam bir itimadını olduğu için loncamız idarecilerinin portrelerini size ismarlamak istiyorum.

Cesaretine yeniden kavuşan büyük ressam en güzel eserlerinden biri olan «Çuhacılar Sendikası» adlı harika tabloyu yaptı.

Ve derhal parasını aldı.

Böylece artık size hiçbir borcum kalmıyor.

Üç yıl sonra, tek oğlu Titus öldü. Altı aylık yetim kalan kızı Titia'yı Rembrandt dede sıfatı ile kendi yanına aldı.

Zavallı gözlerim! Artık hemen hemen görmez oldum. Ama küçüğün nafakası için çalışmam lâzım.

Ömrünün son aylarında yarı kör halde sokaklarda tanesi beş on kuruşa resimler satarak yaşıyordu.

Fakat bugün onun tek bir eserini milyonlar vererek alabilmek için dünya müzeleri yarışmaya hazırdırlar.

SON

Talih ile Zekânın Yolculukları

MASAL gibi bir şey bu hikâye... İnsanların peşinde koştukları Talih ile, insanın kafasında cevher gibi parlıyan Zekânın bir yolculuk serüveni...

Talih, kendine çok güvenir, önüne gelenle alay eder, herkese üstünlük taslarmış. Günlerden bir gün, bir yol kenarında otururken canı sıkılmış, eğlenecek şey aramağa başlamış. Bu sırada, oradan geçmekte olan Zekâ'ya seslenmiş:

— Arkadaş, kimsin, nesin, nereden gelip nereye gidiyorsun?...

Zekâ, önce bu yılışık, şımarık seslenişe aldırmamış ve ağır ağır yoluna devam etmiş. Fakat işi, gücü olmıyan Talih, onun arkasından yürüyerek tekrar seslenmiş:

— Bu ne gurur böyle?. Söyle bakalım, kimsin sen?...

Zekâ, artık cevap vermeğe mecbur olmuş ve hiç istifini bozmıyarak hem yürümesine devam etmiş, hem de alçak gönüllülükle şu cevabı vermiş.

— Ben mi?... Şey!... Adıma Zekâ derler...

— Ha!... Anladım... Demek bunun için bö-

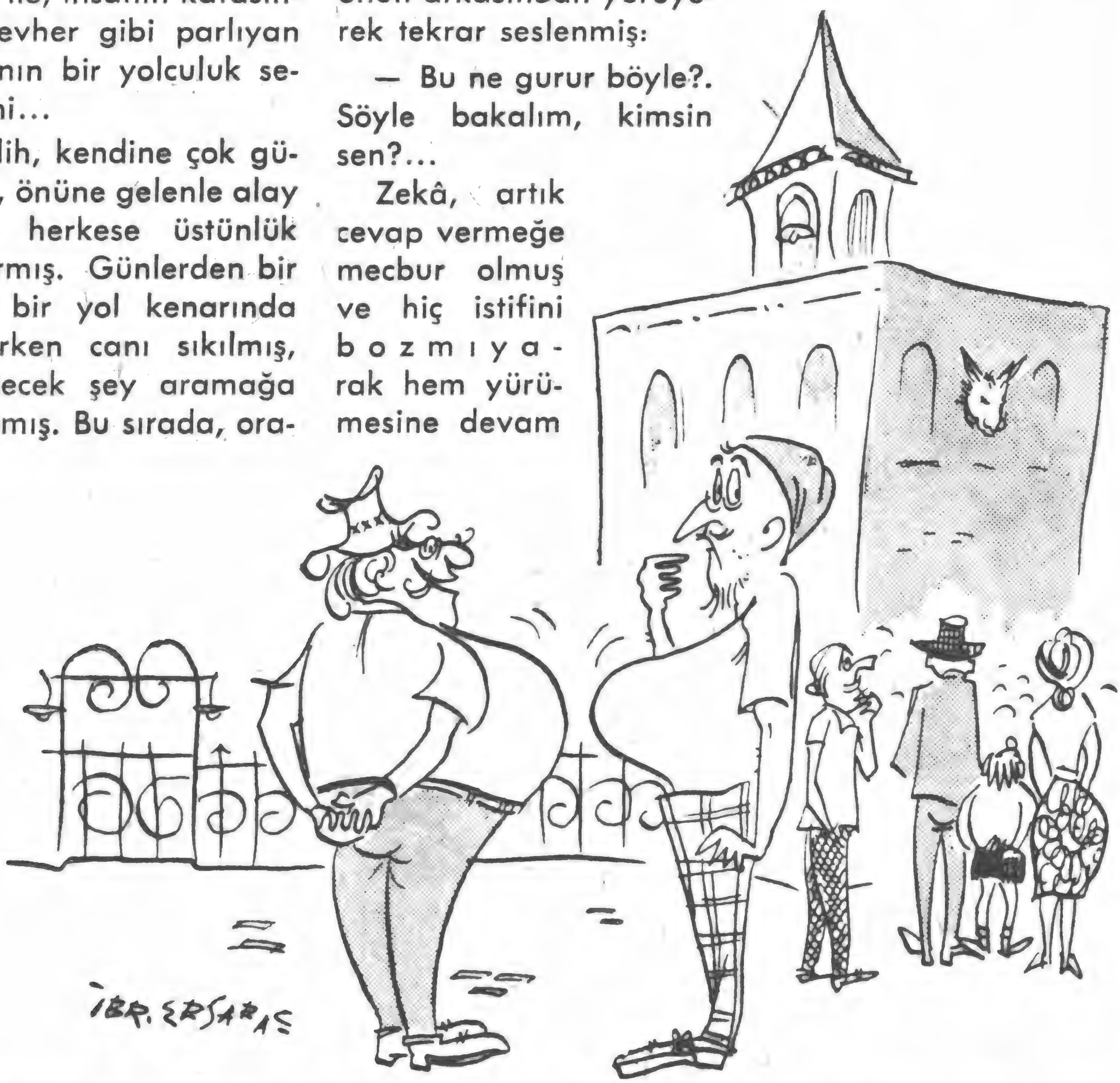

bürleniyorsun Zekâ Hazretleri! Kendimi tanıtayım. Sen de çok iyi bilirsin ya beni... Ben, ünlü Talih'im, Talih!...

— Tanıştığıma memnun oldum Talih Sultan!..

— Alayı bırak arkadaş!... Herkes bana kavuşmak için deli divane

olur.

— Doğrudur!... Çünkü bu dünyada herkesin bir yeri, bir işi vardır...

O gün, Talih, Zekâ'nın peşini bırakmamağa karar vermiş. Böylece konuşa konuşa yola koyulmuşlar...

Nihayet yolları Filistin taraflarında bir ovaya düşmüş. Talih, durmadan gevezelik edip duruyormuş. Bir ara, sırıtarak Zekâ'nın önüne geçmiş:

— Arkadaş, demiş, ben senden çok, ama pek çok kuvvetli ve üstünüm. Benim bir adım da «Devlet Kuşu»dur. Konduğum başın sahibini muhakkak zengin ve mutlu kılarım.

Zekâ, önce buna hiç aldırmamış, sadece gülümsemiş. Fakat Talih fena halde kızmış:

— Söyle bakalım, senin ne üstünlüğün var?...

— Bunu sana anlatması oldukça zor ama, söyliyeyim: Ben hangi insanın başı içinde bulunursam o baş, herhalde başkalarından çok farklı, yüksek ve üstün olur...

Talih, bu söze uzun bir kahkaha atmış... Zekâ ise hiçbir şey söylememiş...

Az gitmişler, uz gitmişler... Filistin'e doğru yol almağa başlamışlar... Fakat iki lâfın başında Talih, kendi kuvvetinden, üstünlüğünden söz ederek böbürlenir dururmuş.

Nihayet akşam olmak üzere iken bir köyün sınırına varmışlar. Tarlalarından dönen köylülere selâm vere vere yürürlerken bir bostan kenarında, korkuluk olarak kullanılan, ucuna bir eşek kafası geçirilmiş bir sopa görmüşler. Hemen Talih'in gözleri parlamış, için için gülmeğe başlamış. Ve birdenbire de ortadan kayboluvermiş. Zekâ, geveze yol arkadaşından kurtulduğu için rahatlamış ve nereye gittiğini hiç de merak etmeden, araştırmadan köye doğru ilerlemek istemiş. Fakat çok geçmeden korkuluk vazifesi gören kuru eşek kafası dile gelivermiş. Önce uzun uzun anırmış, sonra ağır ağır:

— Hey köylüler, demiş, beni dinleyin!...

Köylüler şaşkına dönmüşler ve yüzlerini eşek kafasına yöneltmişler. Bu sefer, eşek kafası, avaz avaz bağırmaya başlamış:

— Ben, İsa Peygamberin çocukken bindiği eşeğin başıyım!... Ben kutlu bir hayvanın başıyım. Ben...

Cahil köylüler, ne yapacaklarını bilememişler.

BİR AĞACIM OLSA

Bir ağacım olsa...
Yıldan yıla gelişen,
Yükseldikçe yükselen,
Üzerinde kuşlar öten.

Bir ağacım olsa...
Yurdun bu sıcak bölgesinde,
Isı kırk derece iken,
Yaşadığımı bilsem gölgesinde.

Uzun yaz günlerinde
Sığınsam serinliğine,
Yıldızları seyretsem geceleri,
İzlesem Uzayda dönen peykleri.

Gümüş damlaları, altın ışıkları tutan
Her an çeşit çeşit renklenen
Umut, güven, mutluluk veren,
Bir ağacım olsa.

Mehmet Nuri ALPAY

Birbirlerine: «Bu, bir mucize, inanılacak gibi değil!...» demeğe başlamışlar. Çok geçmeden de «aman, bu mübarek hayvanı burada bırakmıyalım!» diyerek olanı biteni bütün köy halkına duyurmağa koşuşmuşlar. Biraz sonra köylüler, saygılı bir tavırla eşek kafasının yanına gelmişler, sırığın tepesinden çıkarıp güzelce temizlemişler, sarıp sarmalıyarak törenle, köydeki tapınağın en iyi, en önemli bir yerine kaldırmışlar.

Zekâ, bu olayı köyün bir kenarından seyrediyormuş. Talih, yine birdenbire Zekânın yanında belirivermiş. Başlamış kahkahalarla gülmeğe:

— Nasıl, demiş Zekâ'ya, kuvvetimi gördün mü? Sana, üstünlüğümü ispat etmek için kuru, pis bir eşek kafasına girdim, onu nerelere kadar yükselttim!... Düşün bir kere, ya canlı bir insanın kafasına girecek olsam ona neler yaptırmam, ne mutluluklar getirmem?...

Bu gururlu ve alaylı söz karşısında Zekâ, ağır başlı ve asil duruşunu hiç bozmadan, sadece gülümsemiş.

Talih, sözlerinin cevapsız kalışından büsbütün şımarmış ve terbiyesizce:

— Söyliyecek söz bulamadın değil mi? demiş.

İşte o zaman, Zekâ şu çok mânalı ve çok güzel karşılığı vermiş Talih'e:

— İyi ama dostum, ben senin gibi her başa girmem ki!... Hele bir eşeğin başına hiçbir zaman!

Bu söz üzerine, bir daha konuşmamacasına susmak Talih'e düşmüş birdenbire gözden kayboluvermiş. Bir daha da Zekâ'nın yanına uğrıyamamış!...

Enver Naci Gökşen

DÜNYA'nın dört bucağından

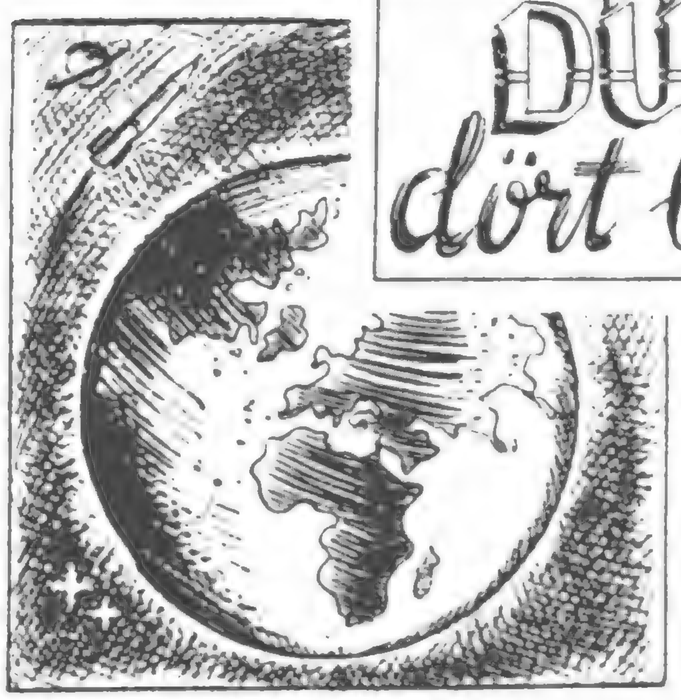

Avrupa'nın etrafını dolaşan yüzer havuz

Geçenlerde bir dev yüzer havuz, Baltık denizinde yapıldığı tersaneden kalkıp Avrupa'nın etrafını dolaştıktan sonra Boğazlardan geçerek Karadeniz kıyısındaki yerine ulaşmıştır. 5200 mil tutan bu yolculuk 63 gün sürmüştür.

Fin körfezlerinde Leningrad'a çok yakın bir yerde yapılan bu yüzer havuzun genişliği 50 m. yi uzunluğu da 250 metreyi bulmaktadır. Bunu, beraberinde bir de buz kırma gemisi bulunan 19000 beygir gücündeki tanker çekmekteydi. Baltık denizinden Atlas Okyanusuna çıkınca bunlara üç tane de kurtarma gemisi katılmıştır.

Yüzer havuz Okyanusdaki kuvvetli fırtınalara rağmen rahat bir yolculuktan sonra Akdenize geçmiştir. Ege denizinde bunlara iki buzkıran daha eklenmiştir. Artık uzunluğu yarım mili bulan gemi kafilesi Çanakkale boğazını, Marmara denizini aştıktan sonra İstanbul boğazından geçip Karadeniz'e çıkmıştır.

Buradan, 300 mil tutan rahat bir yolculuktan sonra Ukrayna'da Odesa limanına çok yakın olan Ilyichevsk'e ulaşmıştır... Burada, 60.000 tona kadar olan gemilerin onarımında kullanılacaktır.

★

GÜMÜŞ PARA İLE DOLU ÇÖMLEK

Güney Macaristan'da bir köyde, çocuklar oynarlarken bir çömlek dolusu gümüş para bulmuşlardır. Bunun üzerine, arkeologlar etrafta kazılara başlamışlar ve içinde gümüş ve altın paralar bulunan başka bir çömlekle 13. yüzyıldan kalma bir gerdanlık ortaya çıkarmışlardır.

Hepsi birden 4,5 kg. ağırlığındaki bu altın ve gümüş paraların sayısı 8000'i bulmaktadır. Bu hazineyi, 500 yıl kadar önce köyün Türkler tarafından ele geçirildiği sırada yerli tüccarlardan birinin gömerek sakladığı sanılmaktadır.

BİLMECE BULMACA...

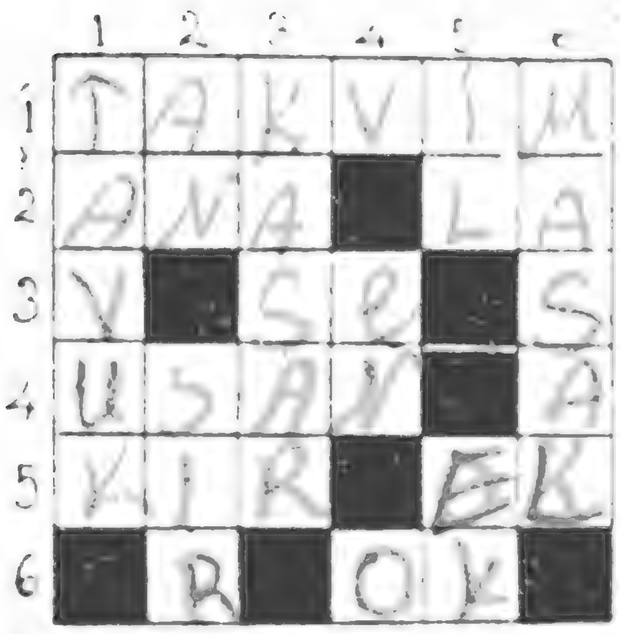

Soldan sağa:

1 — Günleri gösterir. 2 — Valide. bir nota. 3 — Bir harfin okunuşu. 4 — Bıkmaktan emir. 5 — Ekilmemiş arazi, bir uzvumuz. 6 — Eskiden harblerde atılırdı.

Yukarıdan aşağıya:

1 — Bir hayvan. 2 — Kısa zaman, söylenmiyecek söz. 3 — Bir peynir nevi. 4 — Genişlik. 5 — Vilâyet, ilâve. 6 — Hikâye.

Hazırlıyan: Muharrem Akduman

(Çözümü s. 36 da)

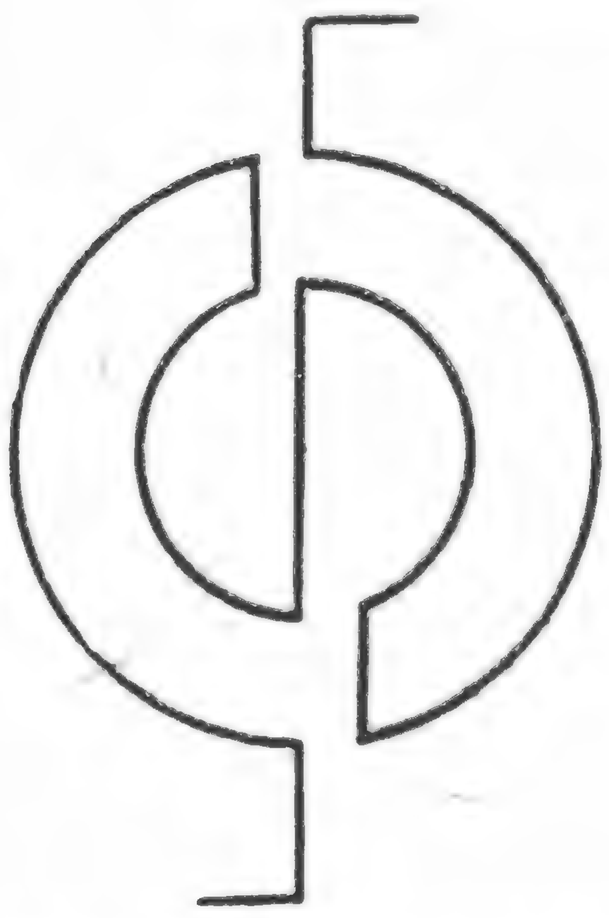

Kalemi kaldırmadan ve aynı çizgiler üzerinden geçmeden bu şekli çizebilir misiniz.

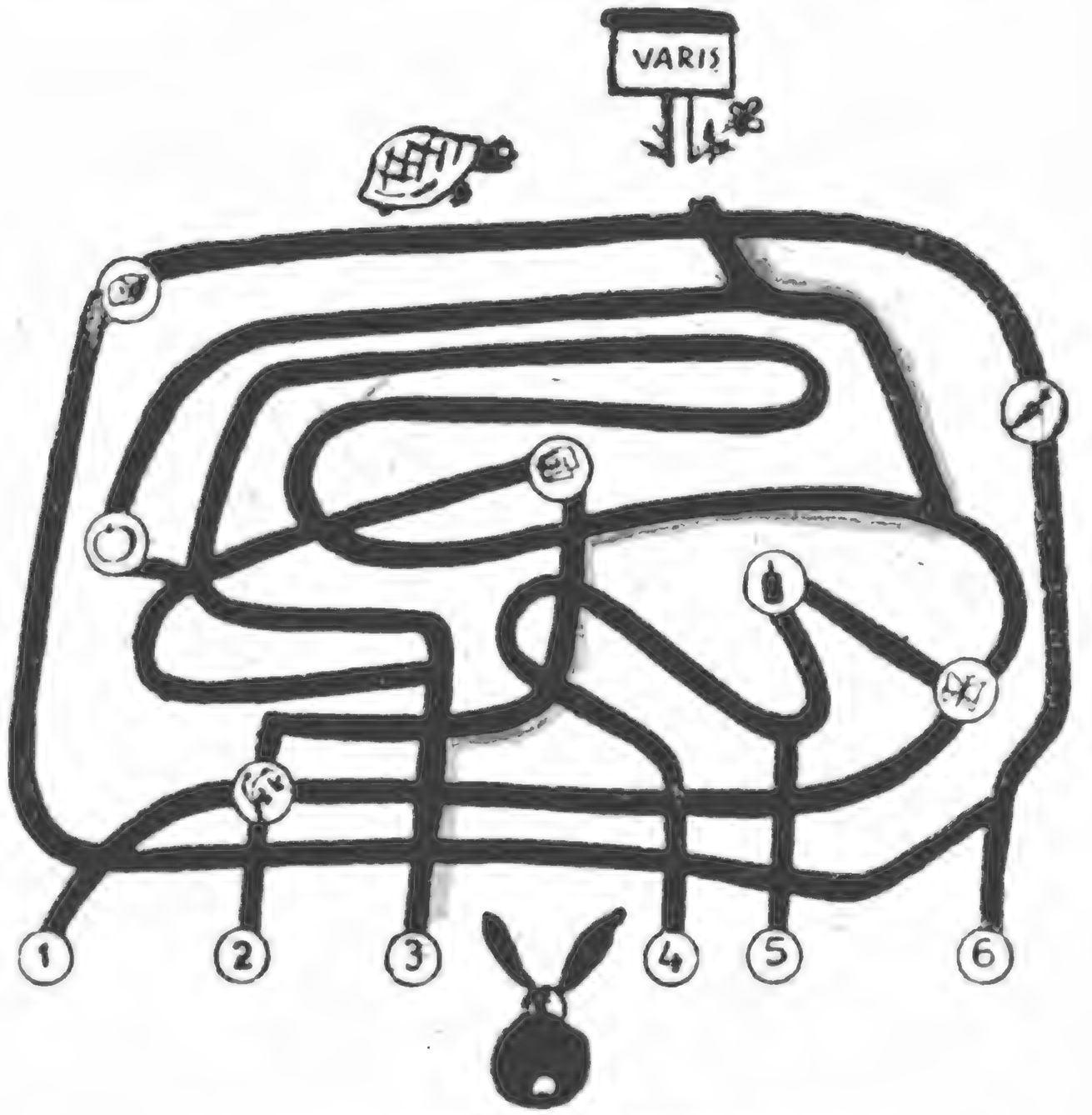

TAVŞAN MI, KAPLUMBAĞA MI?

Eğer tavşan karşısına bir engel çıkmazsa, kaplumbağadan evvel yarışı bitirecek. Bu tavşanın yollar arasında hiçbir şeye raslamadan gidebileceği en kısa yolu seçin.

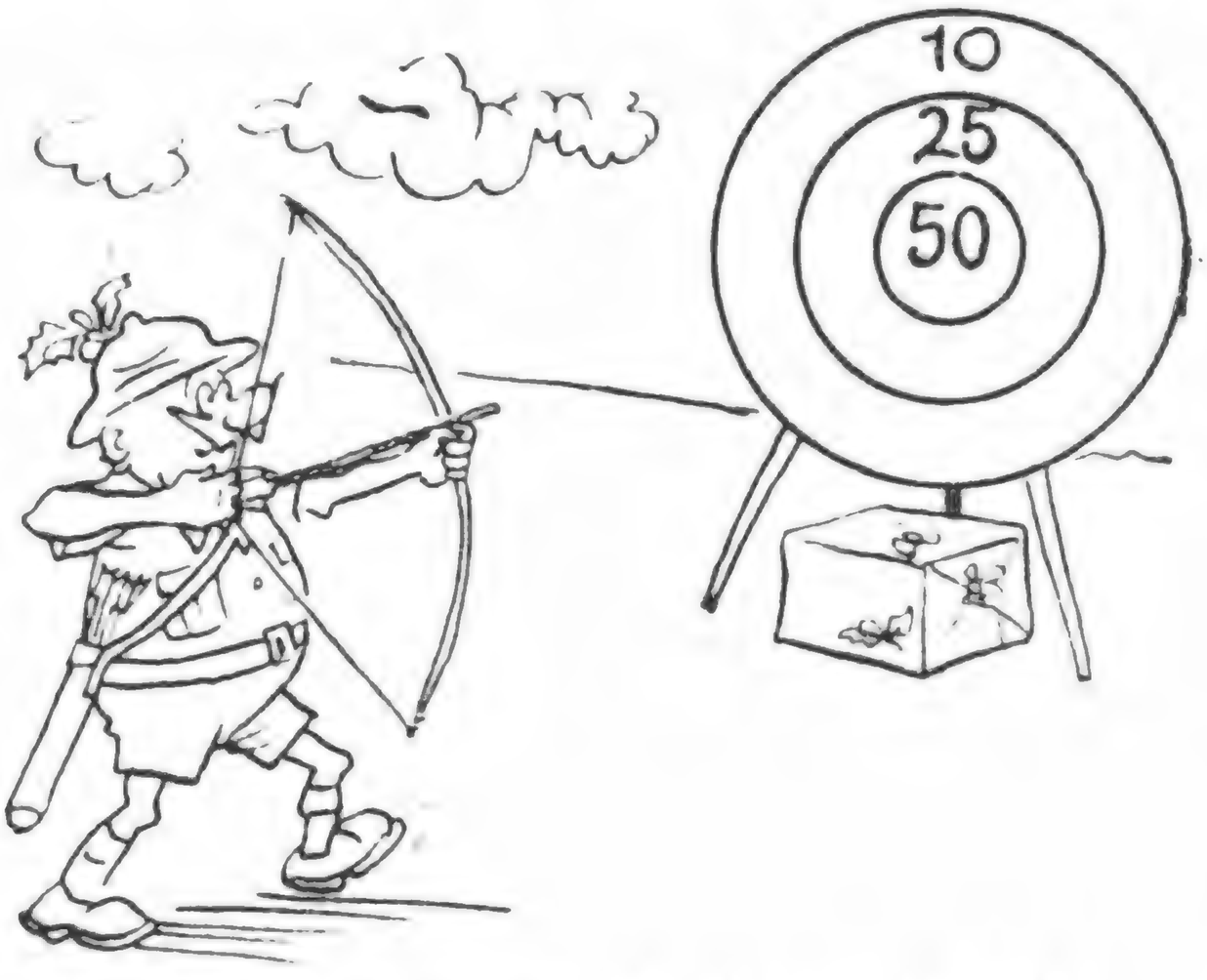

Avcı Dayı atış talimi yapıyor. 50, 25 veya 10 yazılı yerlere vurmak suretiyle on atışta 280 sayı yapmak zorundadır. Elindeki on oku hangi sayılara atmalı ki, 280 sayı yapabilsin.

(Cevabı S. 34 de)

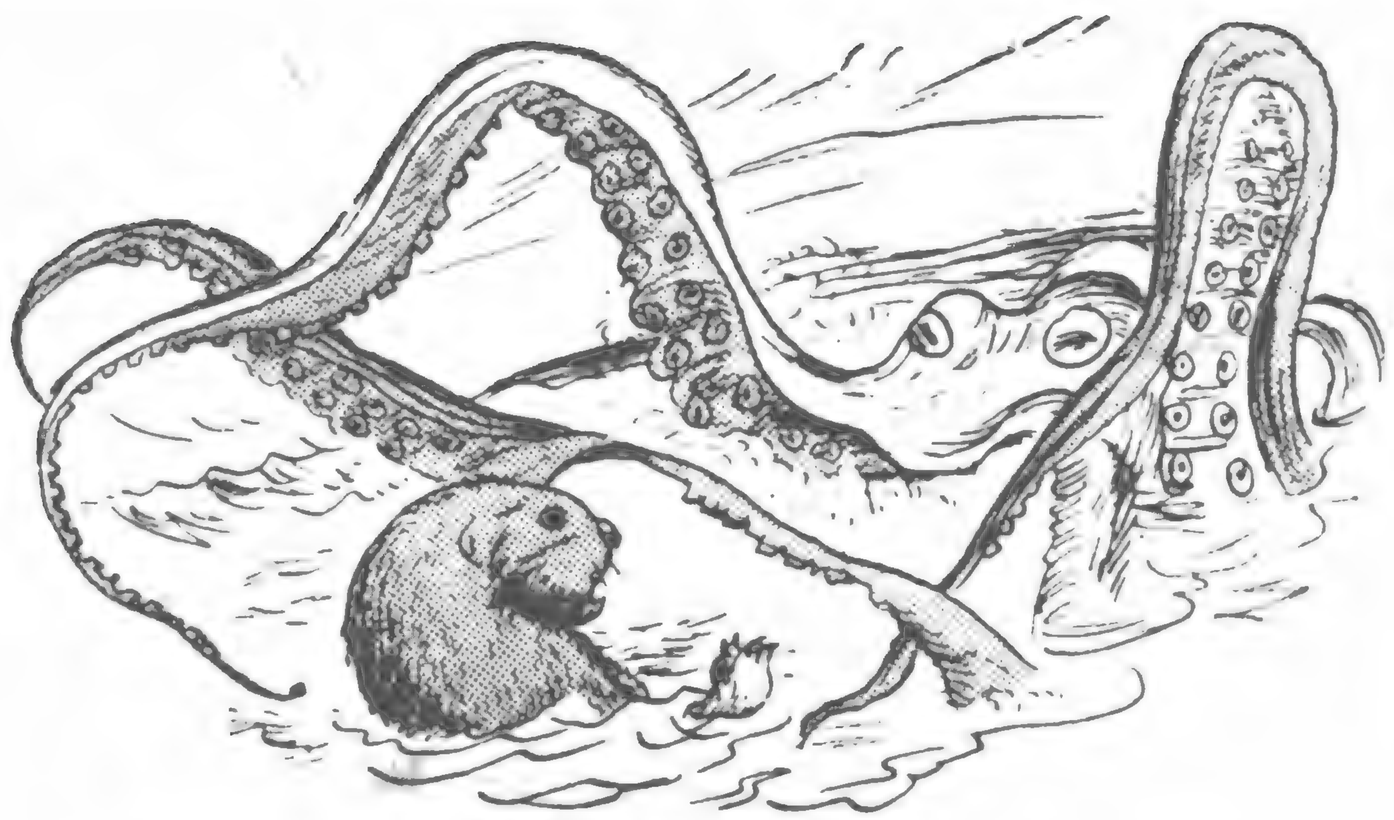

Anne sözü dinlemiyenin...

ANA su samuru başını sudan çıkarmış etrafını gözlüyordu. Parlak kahve rengi tüylerle kaplı başı ve boynuyla kayalık minik koy'un yeşil sularında yükselmiş bir heykeli andırıyordu. Bulunduğu yerde su hayli derindi. Dimdik duruşu insanda hayvanın gövdesinin dibe değdiği etkisini bırakıyordu.

Arada sırada beyaz bıyıklarını oynatıyor, simsiyah burnuyla havayı kokluyordu. Gözleriyle de ilk defa kendi başına yüzme denemesine çıkmış olan tombul, tüylü yavrusunu büyük bir dikkat ve ilgiyle takibediyordu.

Yüzme öğrenmek yavru su samuru için eğlenceli bir oyundan başka bir şey değildi. Kısa ön ayaklarını kuvvetle ileri geri oynatıyor, gövdesi arka ayakları ve kuyruğuyla meydana getirdiği köpüğün içinde kayboluyordu.

Başını suya her sokuşundan sonra kuvvetle iki yana sallıyor, suları burnundan dışarı püskürtüyordu. Bir defasında dalmayı denedi ama kendini suyun üstüne zor attı. Az kalsın boğulacaktı. Korkulu korkulu etrafına bakınarak karaya çıktı. Sırt üstü uzanıp dinlenmeğe başladı.

Minik su samuruna göre zaman pek ağır geçiyordu. Fakat her gün yapması veya yapmaması gereken yeni yeni şeyler öğreniyordu. Hemen hemen her gün o zamana kadar hiç görmediği yeni bir yaratıkla karşılaşıyordu.

Bütün bunlara karşılık minik su samurunun dünyası hayli dardı. Küçük koy'u çeviren kayaların ötesine de varamıyordu.

Su altında yüzmek minik su samurunun çok hoşuna giden bir eğlenceydi. Çünkü deniz dibindeki büyülü âlemde her şey bambaşkaydı.

Bir gün küçük su samuru denizin dibinden burnunu sağa sola uzatarak koy'u incelemeğe çıktı. Deniz altındaki kayalardan birinde çok garip bir yengeç gördü. Bunun upuzun bacakları vardı. Yorgunluktan bitkin düşmüş gibi son derece yavaş gidiyordu. Su samuru bu garip yaratığı iyice görebilmek için bir ara durdu. Sonra nefes almak için ok gibi yüzeye çıktı. Annesinden gördüğü gibi kendisini sudan dışarı fırlatmayı denedi ama beceremedi. Sonra bundan da vazgeçip yeni bir şeyler görmek ve bulmak için tekrar daldı.

Koyun altında mağaramsı birçok oyuklar vardı. Bunlardan biri hariç, hepsinde istediği gibi dolaşabilirdi. Gitmesi yasak edilen bu oyuk da sahilin hemen önünde başlıyan kayaların içindeydi. Burun üst kısmı dümdüzdü. Minik su samuruna dinlenmek ve uyumak için oradan daha güzel ve rahat bir yer olamazdı.

Daha küçükken bu kayaların üstüne birkaç kere tırmanmıştı. Fakat her defasında ana su samuru kendisini fena halde azarlamış, sonra da olanca hızıyla yanına yaklaşarak dişleriyle tutup oradan uzaklaştırmış, öfke ile küt diye yere bırakmıştı. Bu hareketiyle ona bir daha oralara yaklaşmamasını tembihliyordu.

Minik su samuru bu yasak yerde hiç de tehlikeli bir şey görmemişti. Üstelik annesinin ikide bir kendisini oradan uzaklaştırması da merakını büsbütün kamçılamıştı. Demek ki orada olağanüstü bir şey vardı. Kimbilir bu belki de denizin altındaydı. Su samuru ilk fırsatta o kayalığa gidip etrafı araştırmağa karar vermişti.

Bir gün ana su samuru koy'un tam ortasında sırt üstü yüzüyordu. Bir yandan da bir yosun kümesini havaya atıp tutarak top oynamaktaydı.

Yavru, annesinin kendisine bakmadığını görünce ne zamandır beklediği fırsattan faydalanmayı düşünerek derin bir nefes aldı, dibe daldı ve olanca hızıyla yasak mağaraya doğru gitmeğe başladı.

Suda âdeta kayarcasına giderken bir balık sürüsüne rastladı. Bunlar iri, yassı balıklardı. Onlar da mağaraya doğru yönelmişlerdi. Önceleri birkaç defa daha onla-

AVCI DAYININ CEVABI

(Üç defa 50 ye, dört defa 25 e, üç defa 10 a).

ra rastlamış, yakalamak için hayli uğraşmıştı ama şimdi aldırış bile etmedi.

Heyecanla mağaranın ağzındaki büyük kayaya yaklaştı. Keskin gözleriyle su altındaki karanlıkları delerek uzakları, mağaranın içini görmeğe çalışıyordu. Bir ara, içine bir korku düştü ve yavaşladı.

Sonra etrafta tehlikeli hiç bir şey olmadığını anlıyarak mağaraya sokulmağa başladı. İçersi hayli karanlıktı. Orada ne olduğunu anlamak minik su samuru için son derece cazip görünüyordu. Artık giriş kısmına gelmişti. Gözleriyle içeriyi tararken kendisine bir şey kımıldıyormuş gibi geldi. Ne olduğunu anlamak için durakladı.

Birdenbire bütün mağara canlanıverdi Yavrunun o zamana kadar hiç görmediği korkunç bir yaratık üstüne atıldı. Köpüklenen su üstü, emicilerle kaplı kıvrım kıvrım kollarla doluvermişti. Bu kolların arasında, üzerinde iki kocaman göz bulunan şekilsiz bir gövde görülüyordu. Bu garip şey bir ahtapottu. Hayvan uzun bir süredir deniz altındaki o mağaracıkta pusuya yatmıştı... Böyle yavru su samuru gibi meraklı hayvanların ayağına gelmelerini bekliyordu.

Minik yavrunun korkudan aklı başından gitmiş, kurtulmak için ümitsizce çırpınmağa başlamıştı. Fakat ahtapotun kıvrık kollarından biri kendisini ensesinden yakalamıştı bile. Su samuru kaçmaya uğraşırken ahtapot da kolunun üstündeki emicileri hayvanın vücuduna yapıştırmaya çalışıyordu. Fakat su samurunun kalın derisi buna engel oluyordu.

Bir ara, su samuru birdenbire silkinerek ahtapotun pençesinden sıyrıldı. Artık o korkunç emicilerden canını kurtarmıştı.

Hemen suyun yüzeyine çıktı ve görülmemiş bir hızla annesinin yanına koştu.

Doğan Kardeş
YAYINLARI

Öğretici, meraklı kitaplar :

- **Eşyaların Hikâyesi ..... 300 Kuruş**
- **Işığın Hikâyesi ..... 200 »**
- **Saatin Hikâyesi ..... 250 »**
- **Dünyanın Çehresini Değiştiren 12 Adam ..... 1000 »**

★

Heyecanlı romanlar :

- **Yeşil Mühürlü Mektup ... 200 »**
- **Pembe Evin Kedisi ..... 200 »**
- **Jenifer Teyzenin Anahtarları ..... 250 »**
- **Kırmızı Saçlı Çocuk ..... 500 »**

★

Ciltli, hediyelik kitaplar :

- **Halime**
- **Hayvan Hikâyeleri**
- **Dünyanın Dört Bucağından Dostlar**
- **Allah Rahatlık Versin**
- **Wilhelm Tell**
- **Gökten Üç Elma Düştü**
- **Binbir Gece Masalları**
- **Tabiat Ana Anlatıyor**
- **Keşifler ve İcatlar Ansiklopedisi**
- **Bufalo Bill.**

Bez ciltli, iyi kâğıtlı renkli kapaklı bu kitapların her biri onar liradır.
Ödemeli olarak **(P. K. 1146 - İstanbul)** adresine sipariş edebilirsiniz.

★

Yeni Çıkan Kitaplarımız :

- **Leylek Dede ..... 400 Kuruş**
- **Küçük Lord ..... 400 »**
- **Gri Şapkalı Adam ..... 300 »**
- **Yaşanmış Hikâyeler ..... 300 »**
- **Yazının Hikâyesi ..... 300 »**

Bir Hint Hikâyesi

Zengin olmak

RAJU çıplak ayaklarını yere vurarak etrafa kalın bir toz bultu kaldırıyordu. Kahverengi denilecek kadar koyu esmer avucunda kaya parçasına benzer sarı bir cismi sımsıkı tutuyordu. Çok memnun olduğu yüzünden besbelliydi. İri kahverengi gözleri pırıl pırıl parlıyor, toz toprak içindeki yüzü tatlı bir tebessümle aydınlanıyordu.

Kendi kendine «Zengin Raju» diye söylendi. Sonra durdu. Suratını buruşturarak: «Bu bizim köy de cahillerle dolu» dedi.

Aklına parlak bir fikir gelmişti. Heyecanla, «Eğer ben onlardan daha akıllıysam» dedi, «niçin bundan faydalanarak zengin olmıyayım?»

Kızgın Hindistan güneşi her tarafı yakıp kavurmağa başlamıştı. Raju yolun kenarındaki ağacın altına oturup serinlemeğe çalıştı. Görünürlerde dibinde oturduğu ağaçtan başka tek bir yeşillik bile yoktu. Bu çölümsü bölgeyi sulamak için taa uzaklarda kocaman bir bent yapılmaktaydı. Su gelince her şey değişecekti. Tarlalardan yılda birkaç defa ürün almak bile gerçekleşecekti.

Çocuk ağaçtan ufak bir dal kırarak ucunu çiğnedi. Bir süre de onunla oyalandıktan sonra tekrar yola düzüldü. Kendisi ne babası gibi çiftçi olmak ne de amcası gibi deve beslemek niyetindeydi. Hele dedesinin işini hiç sevmiyordu. İlkin biraz para biriktirdikten sonra ya tüccar ya da kuyumcu olacaktı.

Kavurucu güneş artık batmak üzereydi. Ortalığa tatlı bir serinlik çökmüştü. Raju adımlarını sıklaştırdı. Gün batmadan köyde olması, köy meydanında masalcı babanın etrafında toplanan köylülerin arasında bulunması gerekiyordu.

Çocuk hızlı hızlı giderken aklından da binbir düşünce geçiyordu. Komşu köyü de gördükten sonra artık kendi köyünün ne kadar geri kaldığını iyice anlamıştı. Gezmeğe gittiği yeğeninin köyüyle kendi köyü arasında dağlar kadar fark vardı. Onlar köylerine hiçbir yeniliği sokmamışlardı. Halbuki yeğeninin köyünde bir sürü yeni şeylerle karşılaşmıştı. Köy meydanındaki ulu ağacın tepesine bir radyo hoparlörü yerleştirilmişti. Her akşamüstü işlerinden dönen köylüler ağacın çevresinde toplanarak, tarlalardan daha iyi ürün alma yollarını, ekinlerin ne zaman biçileceğini ve ne zaman harman yapılmasının gerektiğini radyodan öğreniyorlardı. Ayrıca radyo onlara muson rüzgârlarının ne zaman eseceğini, şiddetli fırtınaların ne zaman kopacağını, sel basıp basmıyacağını da haber veriyordu. Bunlardan başka bir sürü masal da söylüyordu. Raju'nun köyündeki masalcı baba gibi durmadan eski masalları tekrarlamıyor her defasında yepyeni değişik şeyler anlatıyordu.

Bir ara Raju kendi kendine güldü. Eğer köylerinde bir radyo olsaydı herkes o gün kendisinin dinlediği masaldaki hileyi de öğrenmiş olacaktı. Böylece etrafında-

BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

Soldan sağa

1 — Takvim. 2 — Ana, la. 3 — Şe. 4 — Usan. 5 — Kır, el. 6 — Ok.

Yukarıdan aşağıya

1 — Tavuk. 2 — An, sır. 3 — Kaşar. 4 — En. 5 — İl, ek. 6 — Masal.

kileri kandırarak zengin olma fırsatı da eline geçmiyecekti.

Artık köyü görünmüştü. Yol üzerinde pek ender raslanır bir şey olan yeşilliğe yaklaştığında uzun kuyruklu yeşil tüylü bir papağan kanatlarını çırparak ağacın üst dallarından birine kondu. Minik kahverengi bir maymun da rahatını bozduğu için çocuğa kızgın kızgın baktı. Bu arada ürkek ürkek başını uzatan bir tavuskuşu çocuğu görür görmez otlar arasında kayboldu.

Artık köyünün kerpiç evlerine iyice yaklaşmıştı. Eve uğramadan hızlı hızlı köy meydanına yöneldi. Tam vaktinde gelmişti. Köylüler yere bağdaş kurup masalcı babanın etrafında toplanmışlardı.

Çocuk meydanda belirince bütün başlar kendisine çevrildi. Babası, «Tembel oğlan, bütün gün nerelerdeydin? Çift sürmek için birini arayıp durdum» diye Raju'ya çıkıştı. Babası susunca amcası Krishna azara başladı: «Develerimi pazara götürmen için sabahtan akşama kadar boşuboşuna seni bekledim.»

Sıra büyük babaya gelmişti. O da «Seni haylaz seni,» dedi. «Aylak aylak dolaşacağına gelip bana yardım etseydin ya!»

Dedesi bükülmeğe elverişli otlardan halat yapardı. Bu yüzden de otları gerdiği ayak parmakları iri iri nasırlarla kaplanmış, ellerinde de yer yer derin çatlaklar belirmişti.

Raju bütün bunlara hiç sesini çıkarmadı. Onları dinlerken gözü annesinin kolundaki kalın altın bileziğe takılmıştı. Ailece çalışıp didinerek bir kenara konulan paranın hepsi bu altın halkanın içindeydi.

Büyüklerin azar faslı sona erince çocuk konuşmağa başladı: «Komşu köydeki yeğenimi görmeğe gitmiştim» dedi. «Köylerine bir radyo almışlar. Çok faydalı bir araç. Bu arada ben de bir sürü şey öğrendim. Hattâ çamurdan altın yapmayı bile.»

Raju'nun bu sözleri kahkahalarla karşılandı. Çocuk sabırla herkesin susmasını bekledi. Sonra kendinden son derece emin bir sesle: «Bana bir ateş yakın bir kova da su verin. Size bunu ispat edeyim» diye ortaya çıktı.

Meydanda kocaman bir ateş yakıldı. Üstüne su dolu bir bakraç oturtuldu. Çocuk avuçlarıyla yerden toprak alarak kaynıyan suyun içine attı. Bir yandan da elindeki değnekle karıştırıp duruyordu. Köy halkı ne olacağını sabırsızlıkla bekliyordu.

Patlamış mısırla yapılan resimler

İşte size arkadaşlarınızla birlikte hayli eğlenceli dakikalar geçireceğiniz değişik bir oyun. İlkin misafirlerinizin her birine yetecek kadar mısır patlatın. Sonra ellerine karton, zamk ve bir tabaka elişi veya renkli kâğıt verin. Patlamış mısır tanelerini zamklıyarak çeşitli şekillerde bu kâğıtların üstüne yerleştirin. Böylece kardan adam, manzara, çiçek, hayvan resimleri yapabilirsiniz. Resimlerinizin diğer kısımlarını

da renkli elişi parçaları ve boya kalemiyle tamamlıyabilirsiniz.

Bir ara çocuk suya bir kepçe daldırıp sarı bir şey çıkardı. Etraftakiler gözlerine inanamıyorlardı. Hayretle, «Altın! Altın!» diye bağrıştılar.

Bunun üzerine köy ağası, «Ver biraz da ben karıştırayım» diye atıldı.

Çocuk, «Olmaz,» dedi... «Altın yapma sırrını öğretmeme karşılık bana ne vereceksin?»

Adam cebinden kesesini çıkararak içindeki paraları avcuna boşalttı, fakat Raju bunu kabul etmedi. «Hiç böyle önemli bir sır birkaç akçeye satılır mı? Kimbilir belki de hepiniz paralarınızı birleştirirseniz...»

Köylüler zengin olmak için her şeylerini seve seve vermeğe razıydılar. Hemen evlerine koşup hayli zamandır dişlerinden tırnaklarından arttırdıklarını getirip çocuğun ayaklarının dibine yığdılar.

Bütün bu olanlara yalnız masalcı baba seyirci kalıyordu. Herkes para getirmeğe koşunca arkalarından, «Durun! Gitmeyin! Bu bir hiledir. İnanmayın» diye bağırmıştı. Ama sözlerine kulak asan olmamıştı. Bu arada çocuğun önünde gümüş paralardan meydana gelmiş bir yığın belirmişti.

Bir ara annesinin de kolundaki bileziği çıkararak yığının üstüne bırakması çocuğu hayli sarstı. Bir kere bu işe başlamıştı sonuna kadar götürmesi gerekiyordu. Dudaklarını ısırarak suyu karıştırmağa devam etti. Sonra köy ağasına dönerek: «Bunu altın parçacıkları belirinceye kadar durmadan karıştıracaksın. Yalnız bu arada kahverengi maymunları hiç düşünmemen gerekli. Yoksa tılsım bozulur ve sen hiç bir şey elde edemezsin» diyerek büyük sırrı açıkladı.

Adam sevinçle sopayı eline aldı. Karıştırdı, karıştırdı, karıştırdı. Sonra şunları söyliyerek bu işten vazgeçtiğini bildirdi: «Ben bu işi becerebiliyeceğim. Aklım hep maymunlarda.»

Daha sonra köylülerin hepsi biribiri ardınca şanslarını denemeğe başladılar. Fakat daha sopayı ellerine alır almaz maymunlardan başka bir şey düşünemez oluyorlardı. Köylülerin sonuncusu da bu işi başaramıyacağını anlayınca sessizce sopayı çocuğa uzattı.

Böylece yerdeki bütün paralar çocuğa kalmıştı. Raju, ilkin yerdeki yığına bir göz attıktan sonra eğilip bileziği aldı ve annesine uzattı. Sonra sakin ve kararlı bir sesle şöyle dedi: «Sizleri daha fazla kandıramıyacağım... Başkalarını aldatarak zengin olmanın hiç de hoş bir şey olmadığını iyice öğrendim. Altına benziyen bu taş parçasını gezmeğe gittiğim komşu köyde bulmuştum. Hiç biriniz farkına varmadan da kovanın içine onu ben attım. Böylece komşu köyün radyosundan dinlediğim bir sihirbazlık masalını sizlere uyguladım. İşte altının bütün sırrı bu. Yoksa hiç kimse, ister maymunları düşünsün, ister düşünmesin çamurdan altın yapamaz... Haydi paralarınızı geri alın.»

Köylülerin hayretten ağızları açık kalmıştı. Birbirlerine bakışıp duruyorlardı... Meydana çöken derin sessizliği masalcı bozdu: «Toplanan bu parayla köyümüze bir radyo alalım. Böylece daha çok ve bereketli ürün elde etmenin ve daha iyi yaşamanın yollarını öğreniriz. Üstelik yeni yeni masallar da dinleriz.»

Bu teklif köylüler tarafından oy birliğiyle kabul edildi...

Olanlara en çok sevinen ve bunlardan en çok yararlanan da Raju olmuştu. Bu arada son derece önemli bir gerçeği de öğrenmişti: «İnsan ancak alın teriyle kazanarak zengin olursa rahat edebilirdi.»

O da bundan böyle çobanlık, çiftçilik hangi iş olursa olsun ona dört elle sarılacak ve ancak bu şekilde zengin olmaya çalışacaktı.

YAZININ HİKÂYESİ

- *Bu kitapta yazının bugünkü durumuna gelinceye kadar geçirdiği bütün safhaları bulacaksınız.*
- *Kâğıtla, kitapla ve matbaa ile ilgili bütün konuları bu kitap özet halinde gözleriniz önüne sermiş bulunmaktadır.*

YAZININ HİKÂYESİ

Sipariş adresi : (P.K. 1146 - İstanbul) Fiyatı : 3 Lira.

SEÇİM VE CUMHURİYET

(Baştarafı S. 13 de)

renmek ve yetişmek.

Karagözcük — Millet okumadan da oyunu sandığa atamaz mı?

Karagöz — Atar, atar ama adamını seçemez. Adamını seçemeyince de milletin hiç bir işi görülmez. Kötü politikacılar ceplerini doldurur, apartmanlarını yükseltir, öbür tarafta millet eski karanlığına gömülerek yoksulluktan ve gerilikten kendini kurtaramaz.

Karagözcük — Demek her şeyden önce milletin yetişmiş olması lâzım. Bu olmadıktan sonra seçim de para etmiyor.

Karagöz — Evet, millet iyiyi, doğruyu gerçekten seçebilecek seviyeye gelmişse seçim o zaman işe yarar. Atatürk, 29 Ekim 1923 de Cumhuriyeti ilân etti ama iş bununla bitmedi. Çünkü Cumhuriyet, okumuş yetişmiş kafalara dayanan bir idaredir. Cumhuriyet böyle bir temele dayandığı ölçüde milleti esenliğe ve mutluluğa ulaştırır.

Karagözcük — Demek Cumhuriyete sahip olmak kolay değilmiş.

Karagöz — Evet, ona hem sahip olmak, hem de lâyık olmak kolay değil. Bunun için bütün gücümüzle kendimizi yetiştirmeye bakmalıyız. Bence en iyi idare milleti top yekûn okutan ve yetiştirendir. Cumhuriyet ancak böyle bir toplumda en güzel meyvalarını verir.

BRAHMS

(Baştarafı S. 14 de)

Brahms'ın kendi çocukları olmadı ama Robert ve Clara Schumann'ınkiler için sayıları doksanı aşan şarkılar yazdı. Bunlardan başka dört senfoni, 24 ü yayınlanmış olan oda müziği parçaları, yüzü aşkın koro, düet ve solo şeklinde insan sesi için bestelenmiş eserler, keman ve piyano konçertoları meydana getirdi.

Çocuklar, kimisi okul çağının gelmesi kimisi de akrabalarının yanlarına alması ile birer ikişer evden ayrıldıktan sonra da Brahms sık sık kendilerini ziyaret etti. Ömrü boyunca onların en candan dostları, arkadaşları olarak kaldı.

Brahms bütün çocukları özellikle kimsesiz olanları çok severdi. Çocukluğunda çetin güçlüklerle karşılaştığı için dertli çocukların halinden çok iyi anlardı. Böylelerine karşı bitmez tükenmez bir sevgisi vardı.

Gülen OKTAY

Yeni Dünyaya niçin Amerika denildi?

KRİSTOF Kolomb'un pek çok dostları vardı. Bunlardan biri de Amerigo Vespucci idi. Bu iki arkadaşın bu gün ellerinde yeryüzüne gelmek ve duvarları dünya haritalariyle süslü bir odayı gezebilmek imkânları olsaydı mutlaka şaşırırlardı.

Bunlardan ilkin Kolomb, altı yıl sonra da Vespucci öbür dünyaya göçmüştür. Fakat hiç biri ne Kolomb'un yeni bir kıta keşfettiğini ne de Yeni Dünyaya Vespucci'nin adından dolayı Amerika denildiğini öğrenebilmiştir.

Herbirine batı yarım küresinin haritaları ayrı ayrı gösterilseydi birbirleri hakkında neler söyliyeceklerini kestirmek hayli güçtür. Bununla birlikte kendileri bilmediği halde dünya haritasında yaptıkları değişiklikler son derece büyüktür.

Tüccar olan Amerigo Vespucci, Kolomb'un son seyahatlerinden sonra Asya'nın zenginlikleri ve dillere destan olan baharatı için yola çıkanlardan biriydi.

Vespucci, aynı zamanda çok güzel yazı yazardı. Çıktığı uzun yolculukta gördüklerini ve keşfettiklerini son derece cazip bir şekilde yazması da genç bir kolej öğretmeninin kendisiyle yakından ilgilenmesine yol açtı. Sarayların göz kamaştırıcı hayatından uzakta kendi mütevazi köşeciğinde oturan Martin Waldseemuller adlı genç, bir coğrafya öğretmeniydi. Kolomb'la Vespucci'nin arkadaş olduklarını ölümünden birkaç ay önce Kolomb'un, oğlu Diego'ya yazdığı bir mektuptan anlıyoruz. Mektup şöyle başlıyordu:

«İki gündür Amerigo Vespucci ile görüşüyorum kendisi bu mektubu sana getirecek. Amerigo ayrıca bazı denizcilik meselelerini görüşmek üzere saraya çağırıldı. Bana çok yakın dostluk gösterdi. Talihi pek yaver gitmemiş... Bunda da bizlerden pek farklı değil. Teşebbüsleri, umduğu kadar parlak sonuçlar vermemiş. Bana karşı büyük bir sevgisi var ve benim için elinden gelen herşeyi yapıyor.»

Vespucci'yi tanıyanlar kendisinin Kolomba ait olan şerefi elinden almayı hiç bir zaman düşünmediğini söylemişlerdir. Bu hususta şansı iyi gitmiş ve kendiliğinden böyle büyük bir şerefe ulaşmıştır. Daha doğrusu ün kendisini bulmuştur. Bu da şöyle olmuştur: Vespucci

Yurdumuzdan bir köşecik:

AVDAN KÖYÜ

Ankaranın köylerindendir Avdan. Uyanan, anlıyan, bilen köylerinden. Bahadırlar yatağı, uyanık insanlar köyü. «Sabırlı, bağrı yanık insanlar» yatağı, Avdan.

Yunmuş arınmış tümünün kafası gerilikten yana. Hepsi bilmiş, hepsi anlamış okumanın kişi oğluna sağladığı faydaları. Vazife biliyor çocuğunu okutmayı. Okul, okuma âşığı tümü. O gözleri ışıl ışıl yanan, parlıyan çocuklarında tüm mutları. «Daha bir başka olur onların terbiyesinde, görüşünde köyümüz, dünyamız» diyorlar.

Cemil Sönmez

deniz aşırı ülkelerdeki maceralarını İtalya'daki bir arkadaşına muntazaman yazıyordu. O sıralarda aslen İtalyan olan Vespucci tâbiiyet değiştirmiş ve Kastil hemşehrisi olmuştu. Artık İspanyol hükümetinin emrinde çalışıyordu. Vespucci'nin başından geçenleri yazdığı Floransalı dostu ilkokuldan arkadaşıydı. Bu sırada kendisi Vespucci'nin doğduğu şehrin en sözü geçer kimselerinin başında geliyordu. Üstelik, Vespucci'nin dostluğuna da büyük bir önem veriyordu.

Bu arada Vespucci'nin İtalyanca olarak yazmış olduğu keşiflerinin hikâyesi başka bir arkadaşının eline geçti. Floransalı olan bu dostu o sırada Seine nehri üzerindeki köprülerden birinin inşaatiyle uğraştığından Fransa'da bulunuyordu.

Fransa'nın doğusunda Almanya sınırından pek uzakta olmıyan Saint Die köyünde öğretim kadrosu çok kuvvetli bir kolej vardı. Bu öğretmenlerden biri de köprü inşaatında çalışan Floransalının dostu, lâtince öğretmeniydi. Vespucci'nin yazdıkları ona gönderilmişti. Okulda genç bir Alman, Martin Wald Seemuller, coğrafya öğretiyordu. Kendisi aynı zamanda haritacıydı. Vespucci'nin yazdıkları lâtince öğretmenin çok hoşuna gitmişti. Okulun matbaası vardı. Bunlar 1507 yılında bastırıldı. Kolejdeki diğer öğretmenler bunu okuduktan sonra yeni kıtaya Amerigo Vespucci'nin adından dolayı Amerika denilmesini kararlaştırdılar.

Bu seyahat notlarına dayanarak coğrafya öğretmeni Atlas Okyanus'unun batı kıyılarını çevreleyen ve o zaman hâlâ Asyanın bir parçası olduğu sanılan kıtanın güzel bir haritasını çizdi ve üstüne Amerika yazdı.

Yeni Dünya 1513 de Balboa'nın Büyük Okyanusu keşfinden, Kolomb ve Vespucci'nin de ölümlerinden sonra batı Avrupa ve Asya'dan apayrı bir kıta olarak tanındı. Bunun üzerine hemen, dünya haritalarında ve kürelerde kuzey ve güney Amerika ısimleri yer aldı. Bu arada Kolomb'un da adı unutulmadı. Elli yıl önce Amerikada Smithsonian Enstitüsünden G. Brown Goode, Amerika Birleşik Devletlerinin bir haritasını yapıp Madrit'deki bir sergiye yolladı. Bu haritada Kolombia eyaleti başta olmak üzere Kolomb adını taşıyan yerlerin sayısı 115 i buluyordu. O sırada, Birleşik Devletlere giren her bir devlette Kolombus veya Kolombia adlı bir şehir veya kasaba vardı. Günümüzde bunlara yenileri de eklenmiştir.

Bu hikâyenin en dikkate değer kısmı, genç Alman coğrafya öğretmeni Martin Waldseemuller'le ilgilidir. Çünkü kendisi ne denizlere açılmış, ne de diğer yolculuklara çıkmıştı. Üstelik ömründe Kolomb veya Vespucci'yi de görmüş değildi. Bütün bunlara rağmen, Fransa içlerindeki bir köyde Amerigo Vespucci'nin ününü değerlendirmek isterken kendi adı da tarih sayfalarına geçmiştir.

HANGİSİ DOĞRU?

1. **Büyük İskender'in lâhdi yurdumuzdaki müzelerden birindedir. Acaba hangisindedir?**
   İstanbul Arkeoloji Müzesi - Ankara Etnografya Müzesi - İzmir Arkeoloji Müzesi

2. **Balinalar hangi organlariyle solunum yaparlar?**
   Özel bir solunum organıyla - Solungaçlariyle - Akciğerleriyle.

3. **Madenler arasında en çabuk eriyen hangisidir?**
   Kalay - Kurşun - Bakır.

4. **Macaristan'ın başkenti olan Budapeşte, Buda ve Peşte adlı iki şehrin birleşmesinden meydana gelmiştir. Bunların arasındaki nehrin adı nedir?**
   Elbe - Seine - Tuna.

5 **Vücudumuza giren mikropları yoketmeğe çalışanlar kimlerdir?**
   Akyuvarlar - Alyuvarlar.

(Cevabı S. 21 de)

Küçük Fino nöbette

BONCUK diye çağırdığımız küçük fino, kapının önündeki paspasın üstüne oturmuş yağmuru seyrediyordu. İri iri damlalar birleşerek havada yanlamasına gerilmiş sicimler meydana getiriyordu. Bunlar hızla yere çarptıktan sonra da bahçenin her tarafında belirmiş olan minik su gölcüklerinden etrafa sular sıçratıyorlardı.

Gözlemleri hayvanın çok hoşuna gitmişti. Büyük bir dikkatle başını dışarı uzattı. Fakat bu sırada tam burnunun ucuna 'küt' diye iri bir yağmur damlası indi. Hafifçe bağırarak tekrar içeri çekildi, diliyle burnunu yaladıktan sonra yağmurun tadının hiç de fena olmadığını anladı.

Başını bir yana eğip ışıl ışıl parıldıyan siyah gözleriyle bahçenin her tarafını taramağa başladı. Damlalar bahçedeki çakıl döşeli yol üzerine düştükçe müzik sesini andıran bir ses çıkarıyordu Boncuk daha fazla dayanamadı. Ok gibi yerinden fırlıyarak yağmur altında oynamaya çıktı. Kendi icadı oyunlarla eğlenip duruyordu Sıçrıyarak damlaları daha yere düşmeden yakalamaya çalışıyor, gölcüklerin içine girerek ayaklarıyla suları etrafa sıçratıyor, çamurlar içinde türlü türlü cambazlıklar yapıyordu.

Sonunda artık yorgun düşünce yere uzanıp yaş çimenler üzerinde yuvarlanmağa başladı. Aradan daha beş dakika geçmeden Boncuk tepeden tırnağa ıslanmış ve her tarafı çamura bulanmıştı. Az sonra yağmur dindi. Güneş bulutlar arasından sıyrılarak ıslak yapraklar, sugölcükleri üzerinde parlamağa, kuşlar cıvıldaşmağa başladılar. Boncuk buna pek şaştı. Sanki hiç bir şey olmamış, az önceki, o sicim gibi her tarafı kamçılayan yağmur hiç yağmamıştı.

Hayvan etrafına şöyle bir bakındı. Yağmur yağarken çok eğlenmişti. Oyunlarının böyle birden bire sona ermesine canı sıkıldı. Tam çimenler üstünde bir defa daha yuvarlanmağa hazırlanırken küçük sahibinin sesini duydu. Ayşe: «Boncuk, nerdesin? Boncuk çabuk içeri gel» diye bağırıyordu.

Boncuk ayağa fırladı fakat bir şeyi hatırlayınca olduğu yerde çivilenmiş gibi kaldı. Sırsıklam ıslanmış ve öylesine çamura bulanmıştı ki onun yarım saat kadar önceki tertemiz fino köpeği olduğuna inanmak hayli güçtü. O kılıkla içeri girerse ne olacağını çok iyi biliyordu. Mutlaka kendisini leğene koyup güzelce yıkıyacaklardı Küçük Finonun en sevmediği şey de sıcak suyla sabunla yıkanmaktı. Üstelik sabun kokusuna da dayanamıyordu. Bunlar eğer bahçeye gömdüğü kemikler veya ahırdaki altın sarısı samanlar gibi koksa yine sesini çıkarmıyacaktı ama, sabundaki o esans kokusu...

Az sonra kimseye görünmeksizin arka kapıya gitti. Burnuyla iterek kapıyı açtı ve usulca öndeki salona geçti. Mutfaktan mırıltı halinde gelen seslerden başka ortalıkta çıt yoktu. İki yanına bakındıktan sonra merdivenleri ikişer üçer atlıyarak yukarı çıkmağa başladı. Bunun yapmaması gereken şeylerin başında geldiğini çok iyi biliyordu. Boncuğun, yatak odalarının bulunduğu üst kata çıkması yasaktı. Fakat kendisi bir defa banyo yapmamaya karar vermişti. Artık hiç bir şey onu yolundan döndüremezdi... Merdivenin başına ulaşınca durup etrafına bakındı. Her basamağın ortasında çamurlu pençelerinin izleri görülüyordu. Kedi kardeş koridor boyunca sıralanmış yatak odalarının birinin önündeki ufak kilim parçası üstüne kıvrılmış uyuyordu. Fino'nun gürültüsünü duyunca bir ara başını kaldırarak köpeğe uykulu

EV SAHİBİ OLMAK İÇİN

Yapı ve Kredi Bankasının kumbaralı ikramiyeli aile cüzdanı bir gün sizi de bir ev sahibi yapabilir. Şimdiye kadar Yapı ve Kredi Bankasından bir çok çocuğa apartman dairesi ve zengin para ikramiyeleri çıkmıştır.

uykulu baktı ve miyavlıyarak:

«Burada ne işin var üst kata çıkmanın sana yasak olduğunu unuttun mu yoksa» diye çıkıştı.

Boncuk buna havlıyarak «Niçin üst kata çıkmıyacakmışım. Sen de yukarda değil misin sanki.» şeklinde cevap verdi.

Kedi kardeş gerindi, sonra da tüylerini yalamağa başladı. Bir yandan da «Baksana senin gibi ıslak ve pis miyim. Yavrularımdan birini bu kılıkta görsem utancımdan yerin dibine geçerim doğrusu» diyordu. Boncuk kızgın kızgın «Peki, peki yeter anlaşıldı» dedi. «Ben senin yavrularından biri değilim. Onun için üzülmene hiç lüzum yok. Karyolalardan birinin altına girip kuruyuncaya kadar orada uyurum Kimse bu halimin farkına bile varmaz».

Sonra her odanın kapısından bir kere başını uzatarak koridorda ilerlemeğe başladı. En sondaki küçük misafir odasının önünde durdu. Burası eve gelen misafirlere ayrılmıştı. Şimdilik boştu. Bu yüzden burada Boncuğu kimse rahatsız edemezdi. Hafif aralık kapıdan girerek etrafı incelemeğe başladı. Ortada kar gibi beyaz örtülerle süslü, mavi yorganlı geniş bir karyola, pencerelerde mavi çiçekli beyaz perdeler, hepsinden daha güzeli yerde yatağın iki yanında uzun tüylü ufak halılar vardı.

Boncuk hemen kendini bunlardan birinin üstüne attı. Yumuşacık halı üzerinde dinlenirken başı önüne düştü ve uyuya kaldı Fakat çok geçmeden yerinin de böyle rahat olmadığını farketti. Bir defa üstü hâlâ ıslaktı. Kapının altından esen rüzgârdan her tarafı buz kesmişti. Kalktı, silkindi, artık orada yatmasına imkân yoktu. Daha uygun bir yer bulması gerekiyordu. Minik parlak gözleriyle odanın her tarafını araştırmağa başladı. Mavi yorganlı yatak, âdeta kendisini çağırıyor gibiydi. Uzaktan bile yumuşacık olduğu besbelliydi Üstelik o dondurucu rüzgârın da ulaşamıyacağı bir yerdeydi.

Boncuk yerinden kalktı. Bir iki adım attıktan sonra bir sıçrayışta kendini yatağın ortasında buldu. İstediği gibi rahatça yatabilmek için birkaç defa yer değiştirdi. Sonunda da en uygun yeri bulup bir top şeklinde kıvrılarak derin bir uykuya daldı. Aradan epeyce zaman

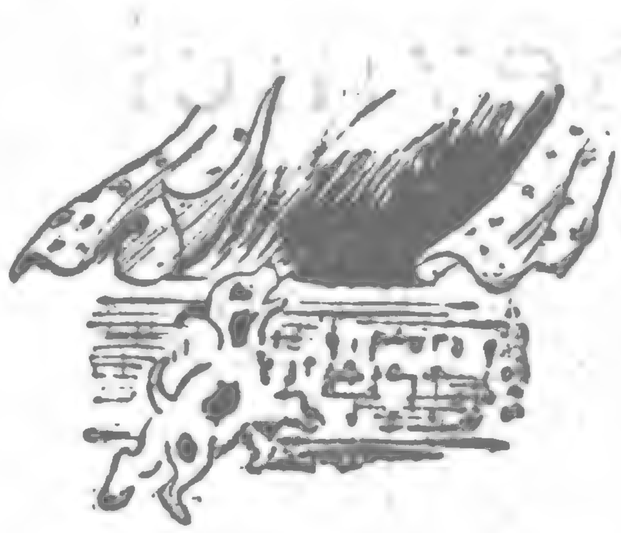

geçmişti. Uyandığında ortalık iyice kararmıştı. Deliksiz bir uyku uyumuş, iyice dinlenmiş, bu arada tüyleri de kurumuştu. Artık banyo tehlikesini atlatmıştı. Kimse ne olduğunu farketmeden yemeğini yemek için aşağıya inebilirdi. Gerçi tüylerinin üstünde hâlâ kuru çamur parçaları vardı ama bir iki silkinişte bunlardan da kolayca kurtulabilirdi. Üstündeki çamurun hemen hemen hepsi yorgana sürülmüştü. Yere atladı bir kaç kere kuvvetle silkindi, pençelerini tüylerini yaladı. Artık yine eskisi gibi tertemiz bir köpek olmuştu. Tam dışarı çıkmak üzereyken pencereden hafif bir rüzgâr esti ve kapı «pat!» diye kapanıverdi.

Karnı çok acıkmıştı hemen dışarı çıkmanın çaresini araştırmağa başladı. Odanın her tarafını dolaştığı halde hiç bir yerde en ufak bir aralık bile bulamadı. Başını ön ayaklarının üstüne koyup karyolanın önündeki halıya uzandı ve ne yapacağını düşünmeğe başladı. Biraz hızlıca havlasa, mutlaka birisi gelip kendisini dışarı çıkaracaktı. Fakat gözleri mavi yorgana kaydı. Artık eskisi gibi güzel değildi, buruşmuş çamurlanmış üstelik yattığı yer ıslanmış ve bu yüzden yatağın ortasında kocaman bir leke belirmişti. Hayvan, bu şartlar altında oturup rüzgârın tekrar kapıyı açmasını gözlemekten başka çıkar yol göremedi.

Gökyüzündeki yıldızlar sanki kendisine göz kırpıyorlardı. Camdan giren ay ışığı odanın bir kısmını aydınlatıyordu. Boncuk oturmuş sabırla bekliyordu. Bir ara camda hafif bir tıkırtı oldu. Hayvan hemen kulaklarını dikerek dinlemeğe koyuldu. Vücudu yay gibi gerilmiş, bir yandan da keskin gözleriyle karanlığı delmeğe çalışıyordu.

Penceredeki karaltıyı görünce daha fazla kendini tutamıyarak olanca gücüyle havlamağa başladı. Az sonra oda hayli kalabalıklaşmıştı. Hayvanın bir türlü susmadığını gören Ayşenin babası hemen aşağı koştu.

Çok geçmeden, eve girmeğe kalkan hırsız komşuların da elbirliğiyle yakalanmış, ayrıca daha önce bitişik evden çaldıkları da kendisinden geri alınmıştı.

Ayşe'nin annesi tertemiz örtülerin ve yorganın halini görünce Boncuğa ceza vermeğe kalktıysa da Ayşe yalvarıp yakararak onu bu fikrinden vazgeçirdi. Bunda hırsızı haber vermesinin büyük etkisi olmuştu.

Ayşe hayvanın karnını iyice doyurduktan sonra uyusun diye onu holdeki sepetine koydu. Ortalıktan el-ayak çekildikten sonra Boncuk görevine başladı. Bütün gece gözünü kırpmadan kuşku uyandırıcı tıkırtıları dinleyerek her geceki gibi sabaha kadar nöbet bekledi.

Ayselin Sevinci

Kasabada Aysel'lerin kümesinin ününü duymayan, kalmamıştı. Onu her gören, güzelliğini kullanışlılığını anlata anlata bitiremezdi.

Gerçekten de, bu, günümüzün ileri tavukçuluk metotlarına uygun olarak yapılmış, civarda bir benzeri daha bulunmıyan, görünüşü de çok güzel, şirin bir kümesti.

Piliçler, önlerindeki uzun yemliğin başına sıralanıp yemlerini yerlerken Aysel de durmuş onları dikkatle sayıyordu. Seksen iki, seksen üç. Etrafına bakındı ama daha başka göremedi. Seksen dört tane olmaları gerekiyordu. Ortalıkta 83 tane vardı. Kümesin kapısını açıp tünekleri gözleriyle araştırmağa başladı. İçerisi alaca karanlık olduğundan pek iyi seçemiyordu. Aysel, komşularının tavuk ve civcivleriyle karşılaştırdığında, kendininkilerin dünyadaki en güzel piliçler oldukları sonucuna varmıştı.

Onları iki günlükken almışlardı. O zamandanberi elceğiziyle sularını, yemlerini verir, arasıra da çayıra çıkarırdı. Şimdi üç aylık olmuşlardı. Alıcıların kapışacakları kadar semirmişlerdi. Ertesi gün Aysel'in babası birkaç tanesini komşu kasabadaki pazara götürecekti.

Kızcağız pek telâşlanmış: «Pilicime bir şey olmamıştır inşallah» deyip duruyordu.

İlerde kümesin ta arka tarafında beyaz bir şey görür gibi oldu.

«Gel bili bili» diye çağırınca tombul piliç iki yana sallana sallana dışarı çıktı. Hemen ötekilerin arasına karıştı.

Balkondan annesinin sesi geliyordu:

«Aysel! Aysel! Okula geç kalacaksın kızım.»

Aysel kümesin kapısını kapattı. İyice gecikmişti. Yayan gitse dersin yarısına zor yetişirdi. Aklına bisikleti geldi. Hemen bisikletine atladı annesine Allahaısmarladık diyerek yola koyuldu.

Az sonra Fatma teyzenin evinin önündeydi. İhtiyar kadın minicik çiftliğinde tek başına otururdu. Kimseciği yoktu. O sırada da tavuklarına yem veriyordu.

Aysel kadını neşeli bir sesle, «Günaydın teyzeciğim» diye selâmladı.

Öteki, «Günaydın yavrum» dedi. «İnşallah bugün işlerim iyi gider. Bugün bitişik kasabaya kadar uzanacağım. Belki oradaki fabrikada bana da bir iş verirler.»

Aysel yoluna devam ederken, «şansın açık olsun, şansın açık olsun» diye sesleniyordu.

Biraz sonra da Ahmet amcanın çiftliği önündeydi. Burada da pek çok tavuk beslenirdi. Aynı yere arkadaşları Gül'le Tekin'in de geldiklerini gördü. Onlar da bisiklete binmişlerdi.

Ona yetiştiklerinde Tekin, «Bu sabahki hava raporunu dinledin mi, Aysel» dedi. «Dün şehirde ağaçları kökünden söken, evlerin çatılarını uçuran bir fırtına olmuş. Burada da bugün olma ihtimali varmış.»

Gül, «yok yok» dedi, «Bizim kasabamıza gelmesin. Eğer piliçlerime ziyan verirse ben ne yaparım sonra... Yılbaşı tatilinde yapacağımız okul gezisine ancak babam onlardan iyi para kazanırsa katılabileceğim.»

Tekin, «sen de» dedi, «tavuklarından başka bir şey düşünmezsin. Onların altından yapılmış olduklarını sanıyorsun galiba. Biraz rüzgâr esse incileri mi dökülür sanki?»

Aysel de hayli telâşlanmıştı.

Gül, «sen onun sözlerine bakma Aysel» dedi. «Başkalarını kızdırmaya bayılır.»

Okula tam vaktinde vardılar. Öğleden sonra Aysel son dersi iple çekmeğe başladı. Zil çalar çalmaz bisikletine atlayıp eve yollandı... Piliçlerine ne olduğunu öylesine merak ediyordu ki be-

Eksik ciltlerinizi tamamlayın

Dergimizin 1958, 1959, 1960 ve 1961 yıllarına ait 14, 15, 16 ve 17. ciltlerinden az miktarda kalmıştır.

İsteme adresi: P. K. 1146 - İstanbul (Fiyatı: 15 Lira)

raber gitmek için Gül'ü bile beklemedi.

Ansızın burnuna soğuk bir şey çarptı. Daha sonra alnına, yanaklarına koyu renkli bulutlarla kaplanan gökten ufacık dolu taneleri düşüyordu. Bunlar az sonra da irileştiler.

Aysel, «Zavallı piliçlerim! Gelirken kümesin kapısını kapayıp tel örgü içinde bırakmıştım. Şimdi ne yapıyorlar acaba? Kimsenin de aklına onları yoklamak gelmez ki.»

Ahmet amcaların çiftliğinin önünden geçerken uşakların etrafta koşuşarak tavukları toplamağa çalıştıklarını gördü. Göğe baktı. Batı tarafını kocaman, siyahı andıran mor bir bulut kaplamıştı. Bu karanlık örtünün içinde aralıksız bir kaynaşma vardı.

Aysel, Fatma teyzenin kulübeciğinin önünden geçiyordu. Onun da kümesinin kapısı kapalıydı. Kendi kendine «acaba bunları niye içeri almamış?» diye söylendi.

Ortalıkta kimsecikler yoktu. Herkes evlerine kapanmıştı. Sonra kadının bitişik kasabaya iş aramaya gittiğini hatırladı.

Az daha ilerleyince dolu durur gibi oldu. Ama ortalık simsiyah kesilmişti. Tekrar göğe baktı. Bulutlar yere iyice yaklaşmış gibi görünüyorlardı. Yakında büyük bir fırtınanın kopacağı besbelliydi. Aysel telâşlandı:

«Eyvah bu fırtınada bütün piliçlerim ölecek. Babam yumurta paraları ile bana kırmızı bir elbise almaya söz vermişti. Hem bu zamana kadar elimle beslediğim sevgili yavrulardan olacağım hem de o güzel elbiseden.»

Daha hızlı gitmeğe başladı. Bir yandan da iyi kalbli Fatma teyzenin tavukları aklını kurcalıyordu. Kadıncağız onlardan kazandığı parayla geçinirdi. Fırtına hayvanları uçuruverirse kadıncağız ne yapardı sonra.

Şimdi ya o hızla gidip kendininkileri kurtarır ya da fakir kadınınkileri içeri sokabilirdi. Ne yapacağını şaşırıp kalmıştı ama kararsızlığı pek uzun sürmedi. Geri dönüp Fatma teyzenin minik kulübesine doğru yollandı... Kümesin kapısını açıp hayvanları içeri aldı.

Bu sırada da şiddetli bir rüzgârla birlikte bardaktan boşanırcasına yağmur yağmağa başladı. Eve dönmesine imkân yoktu. Kadıncağız kocaman bir samanlığı kümes yapmıştı. Kendisi de arka kapıdan girip tavukların yanında yağmurun dinmesini beklemek zorunda kaldı.

Rüzgâr ağaçlara hızla çarpıp dallarını kırıyor, sonra da önünde sürüklüyordu. Aysel bir yandan fırtınayı seyrederken bir yandan da üzüntülü, üzüntülü «zavallı tavuklarım» diye söyleniyordu.

Birdenbire ortalığı bir sessizlik kapladı. Rüzgâr, yağmur dinmiş güneş açmıştı. Kızcağız yavaşça kapıdan başını uzattı. Batı tarafında gök masmaviydi. Koyu renkli bulutlar hızla doğuya doğru ilerliyorlardı.

Ortalığın düzeldiğini görünce tekrar bisikletine atladı. Yol çamurdan yürünmez bir hale gelmişti. İkide bir tekerlekler çamura saplanıp kalıyordu. Daha fazla gidemiyeceğini anlayınca bisikletten indi; çamurlara batа çıka bir de bisikleti taşıyarak yürümeğe başladı. Yolda hayli zaman geçmiş, bu arada yürüyebilmek için de çok zorluk çekmişti.

Eve vardığında annesi balkondaydı. Kadıncağız meraktan çatlıyacaktı. Onu görünce «Yavrucuğum nerede kaldın?» diye ileri atıldı.

Aysel kümese doğru yollanıp «bir dakika anneciğim. Önce tavuklarıma bir bakayım. Kapılarını kapayıp gitmiştim. Kimbilir fırtına onları ne yapmıştır?»

Annesi, «Dur Aysel» dedi, «Telâşlanma bir kere o şiddetli rüzgâr burada esmedi. Etrafımızdaki ormanlar rüzgârın kuvvetini kesmiş. Yalnız biraz yağmur serpiştirdi. İşte o kadar. Ben de fırtına olduğunu radyodan duydum. Peki sen o fırtınada yollarda mıydın?»

Aysel gülerek, «Ben mi?» dedi, «Çok rahat bir yerdeydim. Fatma teyzenin kümesinde. Tavuklarla beraber fırtınayı pencereden seyrettik. Evin önünden geçerken hayvanların dışarda olduklarını gördüm. Fırtınanın onları sürükleyip götürmesinden korktum. İnip onları kümeslerine sokuncaya kadar da yağmur ve fırtına başladı. Ortalık açılıncaya kadar orada kaldım.»

Annesi Aysel'e göğsü kabararak baktı: «Fatma teyze böyle iyi bir dostu olduğuna şükretsin. Aferin yavrum! Her zaman böyle başkalarına iyilik yapmağa çalışmalısın. Şimdi içeri gel bir iki bardak çay vereyim de biraz ısın».

Hem tavuklarına bir şey olmadığı, hem de Fatma teyzeye yardım ettiği için Aysel'in içi içine sığmıyor sevinci yürüyüşünden bile belli oluyordu.

BİR FIKRACIK

COĞRAFYA DERSİNDE :

Öğretmen: — Yanardağ nedir, Birol?
Birol: — Hasta bir dağ, öğretmenim.
Öğretmen: — Neden o?
Birol: — Hep kusar da ondan...

★★★ Çekirgeleri ne kadar tanıyoruz ★★★

- **Çekirgeler sıçrarken yalnız arka ayaklarını kullanırlar. Bir çekirge vücut uzunluğunun 20 katı kadar ileriye, 10 katı kadar da yukarıya sıçrayabilir.**
- **Çekirgelerin başlarında beş tane gözleri olduğundan aynı anda çeşitli yönleri görebilirler. Gözlerin üçü küçük olup birisi başın ortasındadır. Diğer ikisi de iki büyük yan göze âdeta bitişiktir. Üç küçük göz, yalnız gün ışığını ve çok yakındaki cisimleri görür. Başın iki yanındaki büyük gözler petek göz şeklindedir. Bunlar birçok küçük gözün birleşmesinden meydana gelmiştir. Her birinde köşeli yüzlerce minik göz bulunur.**

ÇEKİRGELER hemen hemen yeryüzünün her tarafında mevcuttur. Yeşillik bölgelerde, hattâ bazı çeşitlerine çöllerde bile raslıyabilirsiniz. Adi çekirgeler, yani kanatlı olanlar, her yerde görülürler. Bunlar yuva yapmadıkları gibi saklanmak için toprakta çukurlar da kazmazlar. Açık havada yaşarlar.

Yazın kırlara gezmeğe giderseniz otlar arasında bir sürü çekirgeye raslıyabilirsiniz. Hele bir de Güney Doğu Anadolu illerinden birinde oturuyorsanız bunlardan binlercesini bir arada gökte simsiyah bulutlar halinde veya buğday tarlalarını bir örtü gibi kaplamış olarak görmek fırsatını bulursunuz. Fakat böyle bir olaya hiç bir zaman raslamamanızı dileriz. Çünkü çekirgeler bir defa tarlalara adımlarını attılar mı ellerinden bir şey kurtarmak hemen hemen imkânsızdır. Ekinleri yerle bir eder, tarlaları çırılçıplak bırakırlar.

Çekirgelerin bazı cinslerine de özellikle kanatsız olanlarına, taşlar altında raslamak mümkündür.

Çekirge böcek midir?

Bazı kimseler tabiatta ufak yapılı ne kadar hayvan varsa bunları böcek sanır. Fakat durum hiç de sanıldığı gibi değildir. Bir hayvanın böcek olup olmadığını anlamak için en kestirme yol ayaklarını saymaktır. Çünkü her erişkin böceğin altı ayağı vardır.

Şimdi bir böcekle bir örümceği karşılaştıralım. Örümceğin sekiz ayağı vardır bu da onun böcek olmadığını gösteren en kesin delildir. Buna karşılık 6 ayağı bulunan çekirge bir böcektir.

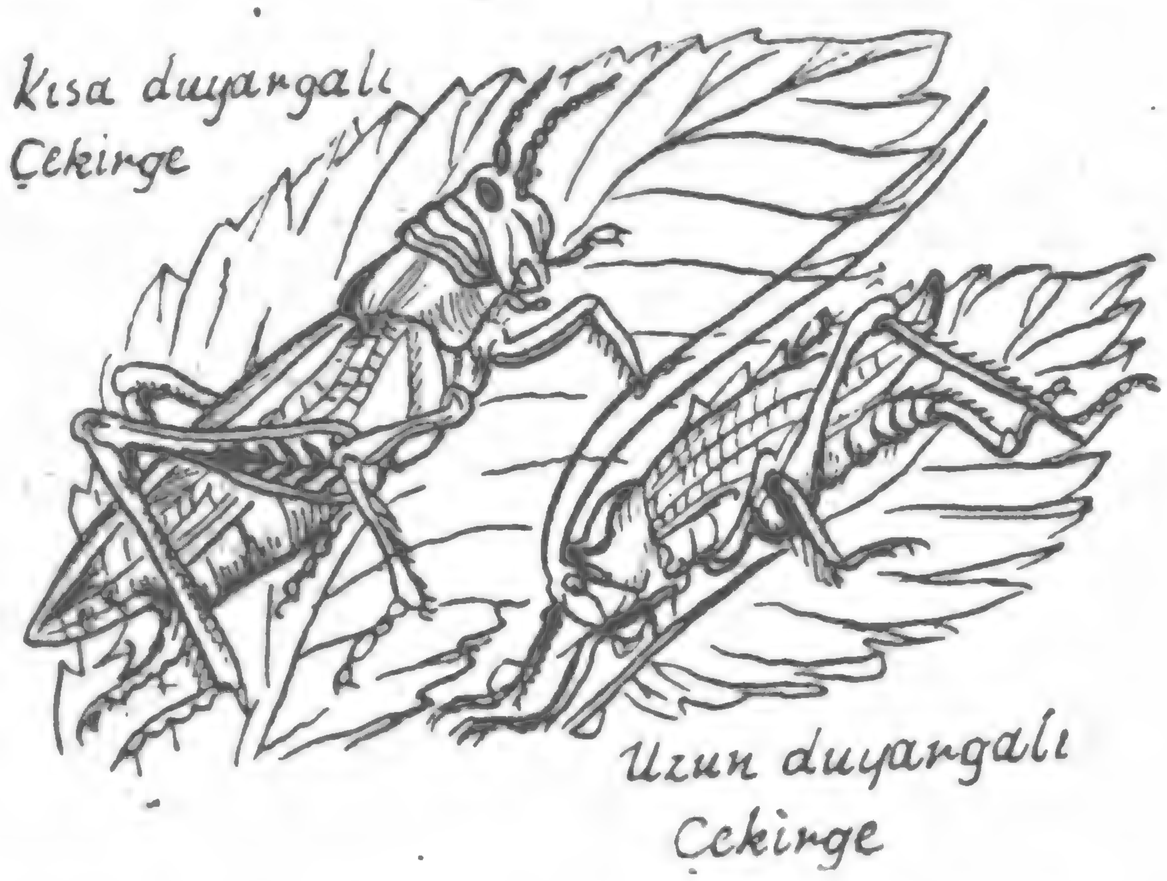

Sıçrama Şampiyonu

Çekirgelerin ön ayaklarıyla arka ayakları hem görünüş hem de yapı bakımından birbirlerinden farklıdırlar. Ön ayaklar kısa ve ince, arka ayaklar uzun, kalın ve kuvvetlidir. Gerçekten de çekirge, pireler hariç, büyüklüğüne oranla hayvanlar âleminde en kuvvetli kasları olan yaratıktır. Çekirgeler sıçrarken yalnız arka ayaklarını kullanırlar. Bir çekirge vücut uzunluğunun yirmi katı kadar ileri ve on katı kadar da yukarıya sıçrayabilir. Çekirge havada dengesini kanatlariyle düzenler fakat bazan bunu becerebildiği de olur. Bu defa ayakları üstüne, yan tarafına yahut sırtüstü yere çarpabilir fakat o kadar hafiftir ki hiç bir şey olmaz.

Çekirgenin iskeleti

Çekirgenin iskeleti de bizimkinden çok farklıdır. Bildiğiniz gibi insan vücudunda iskelet içtedir. Kaslar ve deri onun üstünü örter. Fakat çekirgelerde bu tam tersinedir. Çekirgeye bakıldığında ilkin görülen iskeletidir. Bunlarda iskelet, kasları kan damarlarını ve bütün organları içine alan bir örtü gibidir. Deri ta-

rafından meydana getirilen bu çok kalın, sert ve dayanıklı örtü kitin denilen boynuzumsu bir maddeden yapılmıştır. İskelet, kemikler kadar sert bir maddeden yapılmadığı halde vücudu gayet iyi korumaktadır. Çünkü iç içe geçmiş halkalardan meydana gelmiştir. Kitin vücut halkalarının ve eklemlerin birleştiği kısımlarda ince ve esnek olduğundan hayvan kolayca hareket edebilmektedir.

Hayvanın vücudu baş, göğüs ve karın olmak üzere üç kısma ayrılabilir. Baş kısmında bir çift duyarga, gözler ve ağız bulunur. Hem baş üstündeki duyargalar hem de ağızın etrafındaki çene dokunaçları iç içe geçmiş halkalardan yapılmışlardır. Çekirgeleri duyargalarının uzunluklarına bakarak iki kısma ayırabiliriz. Eğer duyargalar vücut boyundan uzunsa bunlara uzun duyargalılar, duyargaları pek uzun olmıyanlara da kısa duyargalılar denilir.

Gözleri

Çekirgelerin başlarında beş tane gözleri olduğundan aynı anda çeşitli yönleri görebilirler. Gözlerin üçü küçük olup birisi başın ortasındadır. Diğer ikisi de iki büyük yan göze adeta bitişiktir. Üç küçük göz yalnız gün ışığını ve çok yakınındaki cisimleri görür. Başın iki yanındaki büyük gözler petek göz şeklindedir. Bunlar bir çok küçük gözün birleşmesinden meydana gelmiştir. Herbirinde köşeli yüzlerce minik göz bulunur.

Çekirgenin ağzı da hayli karmaşık bir yapıdadır. Dudaklar besinleri çeneler arasında tutmağa yarar. Ağzı meydana getiren parçalar yiyecekleri çiğniyebilecek bir yapı gösterirler.

Karın kısmı üç halkadan yapılmıştır. Bunların herbirine bir çift ayak bağlanmıştır. Son iki halkada bir çift kanat da bulunmaktadır. Kanatların üstü bunların kuvvetini arttırmak için ağ şeklinde damarlarla kaplanmıştır.

İşitme, koku ve nefes alma

Çekirgelerin kulakları, burunları yoktur ama bu, onların koklama ve işitme duyularından yoksun olduğu anlamına gelmez. Başındaki duyargalar hayvanın dokunma ve koklama organı olarak iş görür. Bizim gibi koku alma organıyla solunum yapmaz. Solunumu vücudunun yan tarafında bulunan ufak deliklerle sağlanır.

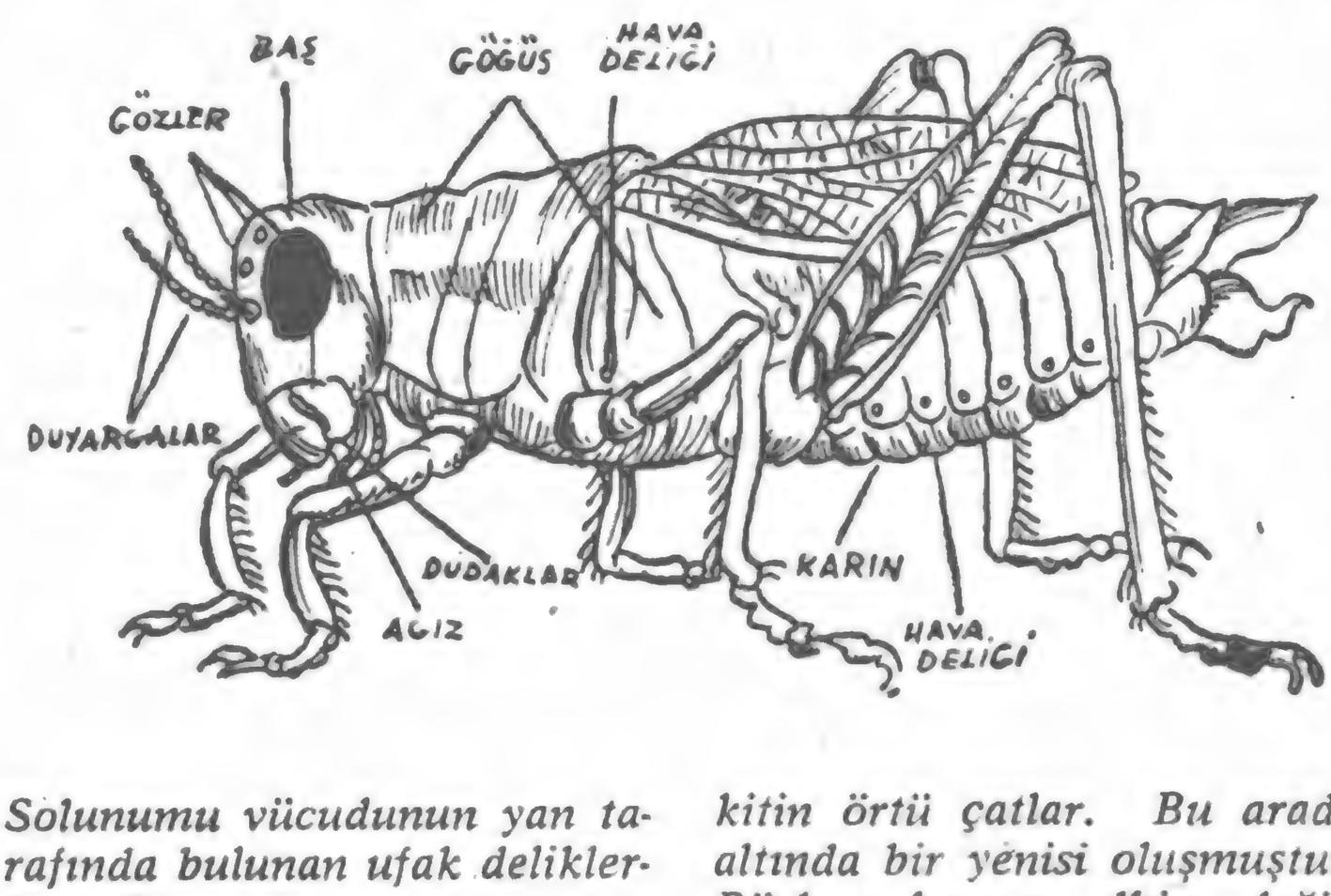

Çekirgeler nasıl ses çıkarırlar?

Bu hayvanların özel seslerini içinizde tanımıyan yoktur. Bunlar kuşlar gibi yani ses tellerini titreştirerek ötmezler. Arka ayaklarını kanatlarına sürterek tıpkı bir keman gibi ses çıkarırlar.

Çekirgeler yumurta ile çoğalırlar. Yumurtlama mevsimi bir çoklarında yaz sonu ve güz başlangıcıdır. Ana çekirge vücudunun arka kısmiyle toprağı kazarak ufak çukurlar açar ve buraya iki üç düzine yumurta bıraktıktan sonra yumurtaların üstünü yapışkan bir maddeyle örter. Yumurtalar bu çukurlarda kışı geçirirler. Fakat erişkin çekirgeler, bazı türleri hariç, kışa dayanamazlar. Bazı çekirge türleri ise ilkbaharda yavrular yumurtadan çıkarken ölürler.

Çekirge yavruları kelebekler de olduğu gibi başkalaşım devreleri geçirmezler. Yavru çekirge yetişkinin aynısıdır. Yalnız biraz daha ufaktır.

Yumurtadan çıkar çıkmaz yavru çekirgeler de yetişkinlerin yedikleri yeşil bitkilere saldırırlar ve durmadan yerler. Yavrular büyüdükçe ilkin, yumuşak olan iskelet esner. Dar gelmeğe başlayınca da kitin örtü çatlar. Bu arada altında bir yenisi oluşmuştur. Böylece hayvan elbise değiştirir gibi deri değiştirir. Yeni örtü, kısa zamanda sertleşir. Hayvan büyüyünceye kadar derisi birkaç kere yenilenir. Son deri değişiminde kanatlar da tamamlanır. Böylece erişkin bir çekirge meydana gelir.

Çekirgelerin zararları

Çekirgeler sık sık son derece büyük zararlara sebep olurlar. Ancak böyle tehlikeli bir durum çok sayıda çekirge yavrusu yumurtadan çıktığında meydana gelir. Çünkü yumurtadan çıktıkları yerde hepsine yetecek kadar yiyecek yoktur. Bu yüzden de çekirgeler yiyecek bulabilmek için başka yerlere göç etmeğe başlarlar. Daha kanatları gelişmemiş olan yavrular hoplıyarak, yetişkinler uçarak tahıl tarlalarını, kısacası sevdikleri yeşil bitkinin bulunduğu her yeri talan ederler.

Sihirli Vadi

EVVEL zaman içinde Hasan ve Ali adlarında iki kardeş vardı. Günlerden bir gün Hasan ormandan eve kestirmeden gideyim derken kendini Sihirli bir Vâdide bulunca heyecandan kalbi çatlıyacakmış gibi çarpmağa başladı. Buranın cinlerin, perilerin uğrağı olduğu söylenirdi. Gözü pek bir çocuktu ama yine de korkuyordu. Zaten bu minik yaratıklardan nedense çekinirdi. Tembel kardeşi Ali'nin yüzünden onların ülkesinde bulmuştu kendisini.

Kimsesiz yoksul bir kadın olan Fatma teyze Ali'den çıkrığına iğ yapmak için ormandan uygun bir dal bulup getirmesini rica etmişti... Tembelin ocak başından kıpırdamağa bile niyeti yoktu. Bu işi Hasanın kendisinden çok daha iyi becereceğini söyliyerek yükü üstünden attığı gibi çocukcağızı bu kötü duruma düşüren kestirme yolu da o tarif etmişti.

İhtiyar kadına istediğini biran önce yetiştireyim derken Hasan kendisini bu ağaçlık kuytu köşede, bir sürü minik adamın ortasında bulmuştu. Cüceler onu görünce hemen etrafında halka olup dönmeğe başladılar. Bir süre böyle geçtikten sonra çocuğun da oyunlarına katılmasını istediler. Hasan oyun oynamağa bayılırdı. Hemen aralarına girip onlarla birlikte hoplamağa zıplamağa koyuldu. Döndü döndü, döndü, taa ayakkabılarının tabanları delininceye kadar.

Cücelerin birisi baştan aşağı yeşiller giyinmişti. O kadar dikkatliydi ki, çocuğun pabuçlarının yırtıldığının hemen farkına vardı... Yeşilli cüce oyunu durdurup çocuğa «sabaha kadar pabuçlarımı sana ödünç veriyorum» dedi.

Hasan bir, cücenin bir lokmacık pabuçlarına bir de kendi kocaman ayaklarına baktı ama kendisine gösterilen konukseverliğe nezaketsizlik olmasın diye teşekkür ederek «korkarım ayakkabılarınızın biçimi bozulacak» diye kibarca durumu anlatmağa çalıştı.

Minik adam eğilip pabuçlarını çıkardı ve Hasan'ın ayaklarına giydirdi. Çocuk şaşırıp kalmıştı. Ömründe bu kadar rahat pabuç giymemişti. Bunlar sanki kendi ayaklarına göre yapılmışlardı.

Yeşilli cüce, «Hasan yavrum, şafak sökmeden bana getir emi» dedikten sonra birdenbire, «şimdi yere bak bakayım» dedi. «Ne görüyorsun?»

Gördüklerinden gözleri kamaşan çocuk kekeliye kekeliye «Bunlar züm-rüt, evet evet ayağımın dibindeki yoncaların arası zümrüt dolu» diyebildi.

Bunun üzerine Cüce, çocuğu tepeden tırnağa süzdükten sonra tane tane dedi ki, «Bunlardan kendin istediğin kadar almak mı, yoksa benim sana vereceklerimle yetinmek mi istersin?»

Hasan son derece kibar, tok gözlü bir çocuktu. «Tabii ki sizin hediye edeceklerinize razıyım.» dedi.

Yeşilli cüce eğilip yerden bir tutam yonca koparark çocuğun cebine koydu.

Hasan hiç değilse bir avuç zümrüt umuyordu... Ama ümitlerinin kırıldığını belli etmedi... Teşekkür ederek hepsine iyi geceler dileyip evinin yolunu tuttu.

Yeşilli cüce çocuğu durdurup, «pabuçlarınızın tozunu alayım» diyerek eğilip üflemeğe, ceketinin ucuyla silmeğe başladı. Cüce işini bitirince çocuk kendisini evinin önünde buldu. Göz açıp kapayıncaya kadar o koca yolu nasıl geçtiğini bir türlü anlıyamamıştı.

Ertesi sabah şafak sökmeden yataktan fırladı. Cüceye verdiği sözü yerine getirmek için yola koyuldu.

Sihirli Vâdiye ulaştığında şafak daha yeni söküyordu. Etrafına bakınırken birdenbire karşısında yeşilli cüce belirdi. Hemen «Günaydın» diyerek onu selâmladı.

Minik Cüce tatlı tatlı gülerek «dün gece verdiğim yoncalara baktın mı?» diye sordu.

Hasan, «unuttum gitti» dedi. «Pabuçlarınızı zamanında yetiştirmek için aceleden hiç bir şeyi görecek halim yoktu ki.»

O zaman cüce, «dönünce mutlaka bir kere gözden geçir» diye iyice tembihledi.

Çocuk tekrar eve vardı-

Şeftaliler

Çiftçi Tikhou çocuklarını çağırdı.

— Bakınız çocuklar Ephrim amcanın bize bir hediyesi.

— Aman ne güzel elmalar diye küçük Vania bağırdı.

— Bunlar elma değil şeftali dedi, Tikhou. Hepinize birer tane vereceğim.

Akşam Tikhou çocuklara şeftalileri beğenip beğenmediklerini sordu.

— Çok güzel bir tadı vardı, dedi, Serge. Çekirdeğini diktim belki gelecek sene bir ağaç verir.

Tikhou:

— Sen iyi bir bahçıvan olabilirsin, dedi.

Fransızcadan çeviren :

Fazilet Doğan

— Ve ben dedi küçük Vania, tadını okadar güzel buldum ki anneminkinin de yarısını yedim.

— Sen daha pek küçüksün, dedi Tikhou.

— Ben dedi Vasili, şeftalimi 10 kopeck'e (*) sattım.

* Kopeck 5 kuruş değerinde bir Rus parası.

— Sen de iyi bir tüccar olabilirsin, baksana daha şimdiden satışa başladın. Ya sen Volochio hiçbir şey söylemiyorsun. Şeftalin iyi miydi?

— Bilmem.

— Nasıl bilmezsin yemedin mi?

Hayır, Gucha hastaydı. O benim en iyi arkadaşımdır. Ona götürdüm, yemek istemedi. Yanına bıraktım ve kaçtım.

Tikhou elini büyük oğlunun başına koydu ve onu öptükten sonra sen çok iyi ve hatırşinas bir insansın, dedi.

ğında hemen elini ceplerine attı. Bir de ne görsün? Akşamki yoncalar ışıl ışıl parlıyan zümrüt parçaları olmamışlar mı! Hoplayıp sıçramağa, sevinç çığlıkları atmağa başladı.

Hasanın gürültüsü üzerine ocağın başındaki koyun postunun üstünde uyuklıyan tembel Ali gözlerini açtı Kardeşinin niçin heyecanlandığını merak etmişti ama yerinden kıpırdamağa hiç de niyeti yoktu. Hasanı yanına çağırdı. Çocuğun başından geçenleri öğrenince gözleri parladı. Zengin olma hırsı tembelliğini yenmişti. Hemen Sihirli Vâdi'nin yolunu tuttu.

Gerçekten de herşey Hasan'ın anlattığı gibiydi. Cüceler neşeli neşeli dansedip duruyorlardı. Çocuğu da davet ettiler. Zaten o da bu teklifi bekliyordu. Hemen aralarına katıldı ve ayakkabılarının altı delininceye kadar da birlikte dönüp durdular. Herşey Hasanın dediği gibi oluyordu. Yeşilli cüce ona da pabuçlarını ödünç verip, yoncalar arasındaki zümrütleri gösterdi ve «Benim hediye edeceğimle mi yetinmek, yoksa kendin mi almak istersin» deyince aç gözlü çocuk «Size zahmet olmasın ben alırım» diyerek avuç avuç zümrütleri ceplerine doldurmağa başladı... Cepleri öylesine ağırlaşmıştı ki, artık güçlükle hareket ediyordu. Yeşilli cüce onun da papuçlarının tozunu alarak göz açıp kapayıncaya kadar kısa bir sürede kapısının önünde bıraktı.

Çocuk gece yarısı uyandı... Pabuçları cebine koyup eskicinin evine giderek adamı yatağından kaldırdı. Ona elindeki pabuçların bir eşini çok acele yapmasını söyledi.

Sihirli Vâdiye gelince Ali cebinden eskicinin yaptığı minik papuçları çıkararak «buyurun emanetinizi getirdim» deyip Cüceye uzattı.

Yeşilli Cüce pabuçları aldı. Ali onun meseleyi anlamadığını sandığından sevincinden uçacaktı nerdeyse. İçinden «böylece artık kendimi dünyanın en zengin insanı sayabilirim» diyordu.

Cüce, çocuğun ayaklarına bakıp «durun bakayım» dedi, «pabuçlarınız tozlanmış. Böyle pis ayakkabılarla dolaşılır mı hiç. Ben şimdi hemen tozlarını alıveririm.»

Çocuk ilkin bir ayağını, sonra da ötekini uzattı. Yeşilli cüce Ali'nin duymadığı bir şeyler mırıldanarak pabuçları sildi.

Cüce işini bitirip doğrulunca Alinin ayakları ateş gibi yanmağa başladı. Artık gözü hiç bir şeyi görmez olmuştu. Zümrütleri, zenginlik hayalleri herşey silinivermişti aklından. Yerinde duramıyordu. Dansetmeğe başladı... Döndü, döndü, döndü. Durmak elinde değildi, öte yandan cüceler etrafına toplanmışlar, kendilerini aldatmağa kalkan bu kötü yürekli çocuğun haline gülüyorlardı.

Yorgunluktan iyice bitkin düşmüştü. Pabuçları çıkarınca bu işkenceden kurtulacağını umdu, ama bunlar sanki ayaklarına yapışmışlardı. Yerlerinden oynamıyorlardı bile. Böylece son ümidi de suya düştü.

O günden sonra Ali bir daha eve dönmedi. Hasan çok aradı ama tembel, aç gözlü kardeşini bir türlü bulamadı.

Sevimli bir yelkenli

Gelin sizlerle son derece ucuza çıkan bir yelkenli yapıverelim. İrice bir ceviz gereken maddelerin başında geliyor. Hem de bir cevizin kabuğundan iki ayrı tekne yapabileceksiniz. Bu minik yelkenlileri çeşitli yerlerde kullanabilirsiniz. Özellikle, arkadaşlarınıza vereceğiniz hediyeleri bunlarla süsliyebilirsiniz. Doğum gününü kutlıyacağınız kardeşiniz için annenize bir pasta yaptırın üstüne de bir veya birkaç yelkenli yerleştirin. Bu sürprizinizin ne kadar hoşa gideceğini gözlerinizle görmeden anlıyamazsınız. Ayrıca mi-

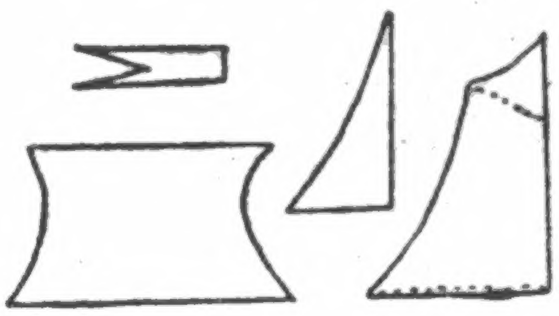

nik, sevimli yelkenlinizi evdeki kitaplığınızın veya masanızın üstüne koyarak odanızın daha şirin bir görünüş kazanmasını da sağlıyabilirsiniz.

YAPILIŞI :

İrice bir ceviz alın. Bıçağın ucunu iki kabuğun birbirine eklendiği kısımda boydan boya gezdirerek kabukları birbirinden ayırın. Sonra içlerini çıkarın. Yalnız bu arada elinizi kesmemeğe de dik-

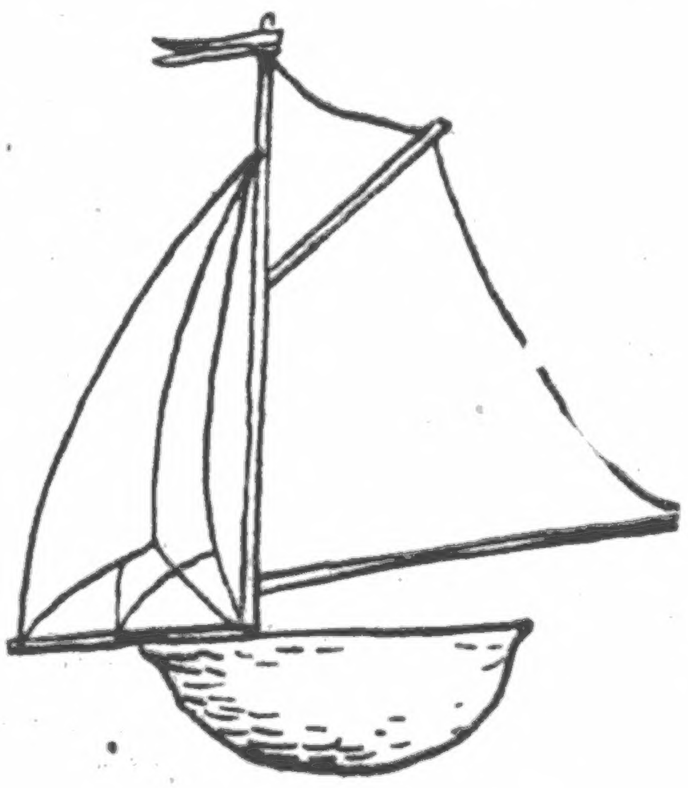

kat edin.

Şimdi direklerin yerleştirilmesi işine geçelim. Bunun için kürdan veya kibrit çöpü kullanabilirsiniz. Boyları ve sayıları isteğinize kalmış bir şey.

Bir parça mühür mumu, eğer varsa bir parça oyuncak çamuru ile bunları kayığın dibine tutturabilirsiniz. Yelkenler, gördüğünüz gibi çeşitli şekiller-

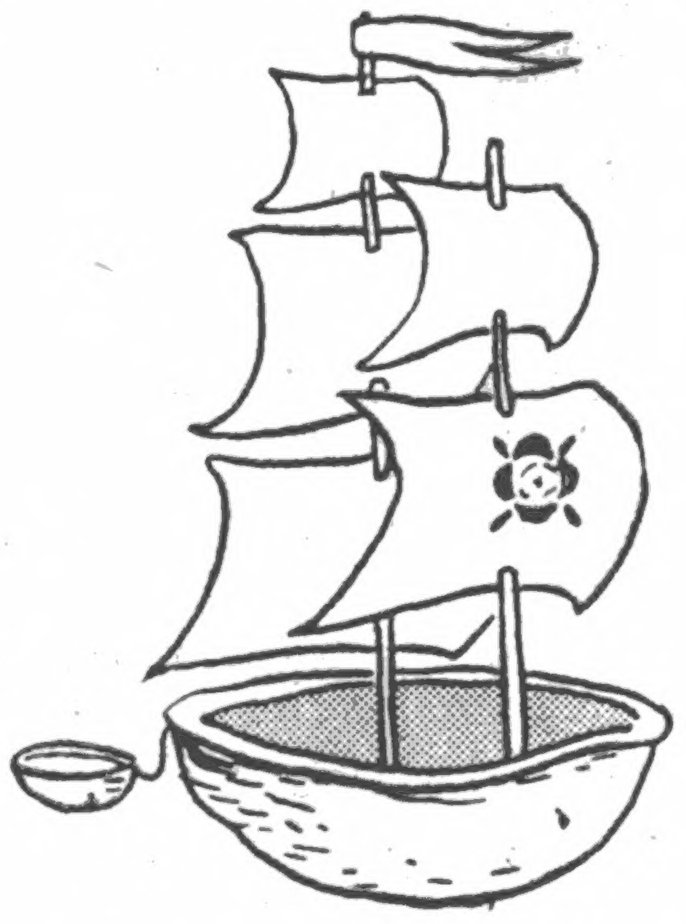

de kesilmiş kâğıt parçalarıdır. Bunları istediğiniz renklere boyamayı da unutmayın.

Şişe Kapaklarından Şapkalar

Minik kardeşlerinizin bebeklerine sevimli şapkalar hediye etmeyi istemez misiniz? Bunun için ilâç şişeleri, diş macunu, krem v.s. nin kapaklarını kullanabiliriz.

İlkin şapkanın kenarını yapın. Bir fincanı kalın karton üzerine koyarak etrafını kalemle çizin. Şapkanın üst kısmı için bir kapaktan faydalanacağız. Bu kapağı ilk çizdiğiniz dairenin ortasına koyup bunun da etrafını çizin.

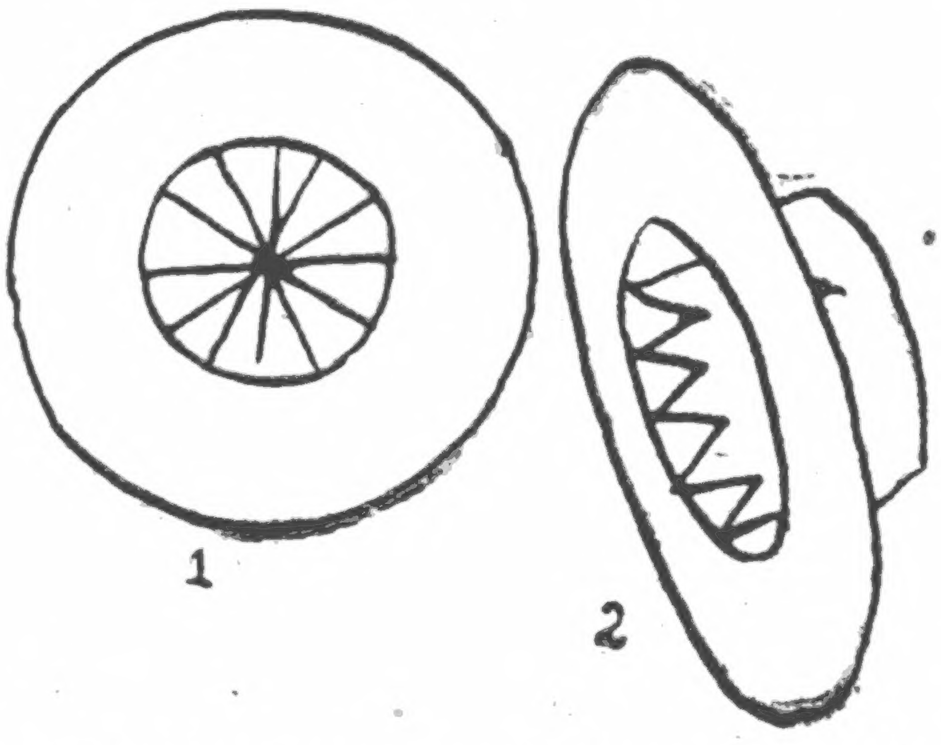

Böylece 1. şekilde gördüğünüz gibi içiçe iki daire elde ettiniz. Şimdi içteki küçük dairenin çaplarını çizerek bunu 12 eşit parçaya bölün ve çizgiler üstünden giderek makasla çentikler açın. Sonra bunları yukarı doğru kıvırarak şişe kapağının iç kısmına yapıştırın. İnce bir kâğıt parçasını zamklıyarak bunların üstüne tutturun. Sonra şapkaları kurdelâ ve resimlerle süsliyebilirsiniz.

Erik şerbeti nasıl yapılır?

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.